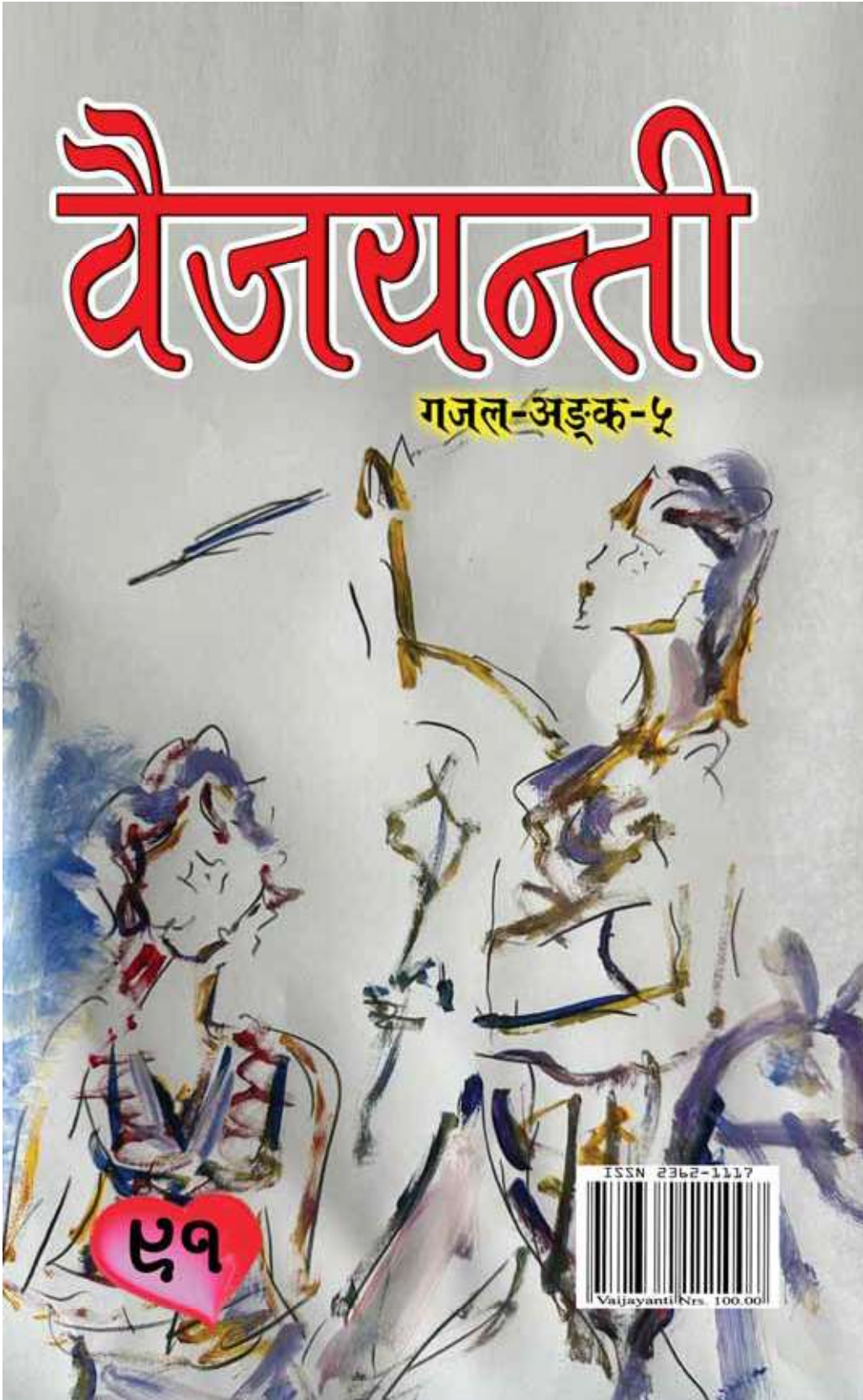
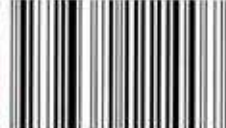

वैजयन्ती

गजल-अङ्क-५

ISSN 2362-1117

Vajayanti Nrs. 100.00

प्रेस काउन्सिल नेपालद्वारा राष्ट्रियस्तरको (क) वर्गमा वर्गीकृत

वैजयन्ती

वर्ष १७ अङ्क १ पूर्णाङ्क ९१ विधाकेन्द्रित साहित्यिक पत्रिका २०८० वैशाख-ज्येष्ठ

संस्थापक

वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'

संरक्षक

राधादेवी शर्मा

निर्देशक

विनयकुमार शर्मा नेपाल

प्रधान सम्पादक

डा. रमेश शुभेच्छु

सम्पादक

यादव भट्टराई

अतिथि सम्पादक

डा. घनश्याम न्यौपाने 'परिश्रमी'

सहयोगी

कमला नेपाल, भाभा शर्मा, आभा शर्मा, मातृका आचार्य, विभव नेपाल

प्रकाशक

शब्दार्थ प्रकाशन

चाबेल, काठमाडौं

Shabdartha Prakashan

Chabahil Ganeshtan, Kathmandu, Nepal

977-01-4497351 / 9841-496103

email : shabdarthaprakashan@gmail.com

nepal.vk@hotmail.com / nepal120@yahoo.com

web : <http://nepalipublisher.com> / <http://shabdarthaprakashan.com>

सूचना - वैजयन्तीमा प्रकाशित रचनाको सम्पूर्ण जिम्मेवार स्वयम् लेखक नै हुनेछन्।

सम्पादकीय

वैजयन्ती विधापरक पत्रिका हो। यसको ९१ औं अङ्क बहरबद्ध गजल अङ्क ५ का रूपमा प्रस्तुत छ। नेपाली सिर्जना परम्परामा गजल कवितात्मक गेयात्मक उपविधाका रूपमा स्थापित छ। नेपाली कविताका इतिहासमा यो विधा माध्यामिक कालपछि विकसित आयातीत विधाका रूपमा हुकँदै आज स्थापित र कवितात्मक बान्कीहरूमध्ये एक प्रमुख बान्की बनेको छ।

गजलको सैद्धान्तिक विमर्श पूर्वीय काव्यशास्त्र र पाश्चात्य काव्यशास्त्रमा कहाँ कतै पाइँदैन। यसलाई अरबी भाषा साहित्यको उपज मानिन्छ। नेपाली भाषाले यसलाई फारसी, हिन्दी र उर्दू साहित्यको बाटो हुँदै ग्रहण गरेको देखिन्छ। यस विधाले बिस्तारै नेपाली मौलिक स्वरूप पनि विकास गर्न थालेको छ र यसका उपविधाहरू पनि देखिँदै र अभ्यास हुँदै छन्। केही शास्त्रीय मूल्यलाई आत्मसात गर्दै केही स्वतन्त्रताको पनि उपयोग गर्दै गजल सिर्जनाको यात्रा अगाडि बढिरहेको छ। वैजयन्तीको यस अङ्कमा प्रस्तुत गजल भने शास्त्रीय मूल्यअनुरूप चयनित छन्। बहरबद्ध हुनु यस अङ्कका गजलहरूको मुख्य विशेषता हो।

बहरबद्ध गजलका सूत्रहरूलाई हेर्दा यिनको संरचना संस्कृत काव्यशास्त्रीय छन्दसूत्र निकट देखिन्छन्। शास्त्रीय छन्दसूत्रका वार्षिक र मातृक लयढाँचाकै अरबी बोधमा बहरको विकास भएको हो भन्ने कुरालाई पुष्टि गर्ने आधार थुप्रै भेटिँसकेका छन्। त्यसो भए पनि शास्त्रीय ढाँचाको सिर्जनशैली र बहरमा केही अन्तर र मौलिकता पनि छन्। ती अन्तरहरू अज्ञानता वा सजिलाका लागि भएका हुन सक्छन् र आर्य इरानेली परम्परादेखि विकसित स्वतन्त्र अभ्यासका प्रतिफल पनि हुन सक्छन्। जे भए पनि नेपाली साहित्य परम्परामा बहरबद्ध गजल सिर्जना अस्तित्वमा रहनु संस्कृत शास्त्रीय धारको निरन्तरताका साथै अरबी शास्त्रीय धारको वरण पनि भएकाले यसमा अधिकतम अभ्यास हुन आवश्यक देखिएको छ।

शास्त्रीय लयढाँचा वा लोक र आक्षरिक जुनसुकै लयढाँचामा अभि मुक्त लयढाँचामा रचना भए पनि गजलको एउटा पक्ष गेय सामर्थ्य हो। त्यस सामर्थ्यले मात्र यसलाई कविताबाट पृथक् बनाउँछ भने यसका रदिफ र काफियाका आधारभूत मूल्य अनुसरणले मात्र विधागत रूपमा गीतबाट पृथक् बनाउँछन्। यस अर्थमा गजल साधना निरन्तर भइरहन र त्यसबाट सर्जकहरूमा निखार ल्याउन बहरबद्ध अनुशासनको अन्य तत्वहरूको जित्तकै आवश्यक छ। त्यसमा पनि बहरबद्ध गजल सिर्जनाले सर्जकमा सिर्जनात्मक क्षमताका साथै शास्त्रीय चेतनामा पनि निखार ल्याउन सघाउँछ। बहरबद्धताले गजललाई एउटा रचनाभिन्न हुने विषयगत बहुलतालाई एकै सूत्रमा बाँधेर प्रस्तुत गर्ने काम पनि गर्छ। त्यसो हुँदाहुँदै पनि यसभित्रका कतिपय गजलमा व्याकरणगत त्रुटि, बहरगत सामान्य कमजोरी, काफिया बन्धनमा सामान्य विचलन र गजलका सेरहरूमा सिद्धान्ततः सामान्य दोषहरू भेटिन्छन्। सर्जकहरूमा बहरबद्ध गजल सिर्जनाको जाँगर प्रशस्त देखिन्छ र तिनै सर्जकहरूको सम्मानमा यो अङ्क समर्पित छ। यस अङ्कका गजल चयन र सम्पादनमा सघाउ पुऱ्याउनुहुने आदरणीय डा. घनश्याम न्यौपाने 'परिश्रमी' ज्युप्रति वैजयन्ती परिवार आभार चढाउँछ।

● वैजयन्तीलाई माया गरेर आफ्ना रचना उपलब्ध गराउनुहुने सम्पूर्ण स्रष्टाहरूमा वैजयन्ती परिवार हार्दिक आभार प्रकट गर्दछ। यसका साथै आगामी समयमा पनि सम्पूर्ण लेखक साहित्यकार एवं पाठकहरूबाट स्नेह, सद्भाव र सहयोग प्राप्त हुनेछ भन्नेमा हामी विश्वस्त छौं।

● शब्दार्थ प्रकाशनको वेब साइटमा वैजयन्तीका सबै अङ्क 'डाउनलोड' गर्न मिल्ने गरी राखिएका छन्।

यस अङ्कमा

क्रम	मुक्तक	पृष्ठ	क्रम	मुक्तक	पृष्ठ
१.	अनुराग अरुण	५	४१.	भगवती दवाडी	४५
२.	अमर त्यागी	६	४२.	भुपाल अधिकारी	४६
३.	अम्बिका दाहाल	७	४३.	भोजराज घिमिरे	४७
४.	अलख निरञ्जन लोहार	८	४४.	मिरा ज्ञवाली	४८
५.	उत्तम विचार भेटुवाल	९	४५.	मिलनकुमार ढुङ्गाना	४९
६.	एकनारायण चापागाई	१०	४६.	मोहन गौतम	५०
७.	एलपी पराजुली	११	४७.	म्यामराज राई	५१
८.	ऋषिराम पाण्डेय	१२	४८.	यज्ञलाल सुवेदी	५२
९.	कमल अर्याल	१३	४९.	रमेश प्रभात	५३
१०.	कलानिधि दाहाल	१४	५०.	रमेश समर्थन	५४
११.	कविराज घिमिरे	१५	५१.	रविराज खनाल	५५
१२.	कुमार थापा 'उमेश'	१६	५२.	राजेन्द्रकुमार बज्राचार्य	५६
१३.	कुशलनाथ योगी	१७	५३.	राजेशकुमार चौधरी	५७
१४.	कृष्णप्रसाद गौतम	१८	५४.	रामशरण न्यौपाने	५८
१५.	केशवप्रसाद ढकाल 'प्रीतबीज'	१९	५५.	रिदम महेन्द्र	५९
१६.	केशवराज आमोदी	२०	५६.	लीलाराज दाहाल	६०
१७.	केपी दंगाल 'गोकुल'	२१	५७.	वसन्त अनुभव	६१
१८.	गङ्गा आचार्य सापकोटा	२२	५८.	वसन्ता बराल	६२
१९.	गोविन्द सुवेदी	२३	५९.	वासुदेव ठकुरी	६३
२०.	डा. घनश्याम न्यौपाने 'परिश्रमी'	२४	६०.	विनोद विम्बित	६४
२१.	जानुका गुरागाई	२५	६१.	विमला चन्द सानू	६५
२२.	जीवन काश्यप	२६	६२.	वीर मुन्तजिर	६६
२३.	टक गुरुङ	२७	६३.	वेदप्रसाद रिजाल	६७
२४.	डिल्लीराज घिमिरे	२८	६४.	शर्मिला तिमल्सिना	६८
२५.	तारा घिमिरे 'स्वेच्छा'	२९	६५.	शान्ति अधिकारी	६९
२६.	दीपिन सिजापति	३०	६६.	शिव त्रिपाठी	७०
२७.	देवी पन्थी	३१	६७.	शिवप्रसाद काफ्ले	७१
२८.	धनराज गिरी	३२	६८.	शीतल निश्चल	७२
२९.	धनसिंह गिरी	३३	६९.	शोभा कडरिया कोइराला	७३
३०.	ध्रुवप्रसाद गजुरेल	३४	७०.	श्याम माकजू	७४
३१.	नवराज न्यौपाने 'मौन'	३५	७१.	सत्यराज जोशी	७५
३२.	नवराज भट्ट	३६	७२.	सिर्जना खनाल	७६
३३.	नारायण नेपाल	३७	७३.	सीता शर्मा 'शीत'	७७
३४.	पद्मा रिजाल	३८	७४.	सीबी सुनार	७८
३५.	पुष्पा नेपाल	३९	७५.	सुधीर थापा	७९
३६.	पौडेल विमुन्स	४०	७६.	सुमन शर्मा	८०
३७.	डा. प्रदीपकुमार मैनाली	४१	७७.	सृजना सरोवर	८१
३८.	प्रभा पोखरेल	४२	७८.	स्पन्दन विनोद	८२
३९.	प्रभात न्यौपाने	४३	७९.	हरिप्रसाद पौडेल 'स्वर्णाशिखा'	८३
४०.	बालकुमारी घिमिरे	४४	८०.	हृषीकेश बराल	८४

वैजयन्ती स्रष्टा सम्मानद्वारा सम्मानित व्यक्तित्वहरू

अङ्क १. प्रा.डा. कपिल अज्ञात (समीक्षा)
 अङ्क ३. बुनू लामिछाने (राष्ट्रिय व्यक्तित्व)
 अङ्क ५. डा. शैलेन्द्रप्रकाश नेपाल (छन्दकविता)
 अङ्क ७. युवराज नयाँचरे (स्वदेशयात्रा)
 अङ्क ९. प्रा.डा. जयराज पन्त (चाडपर्व)
 अङ्क ११. भुवनहरि सिग्देल (प्रणयकथा)
 अङ्क १३. प्रा. गोपीकृष्ण शर्मा (समीक्षा)
 अङ्क १५. डा. घनश्याम न्यौपाने (संस्मरण)
 अङ्क १७. प्रा. शिवगोपाल रिसाल (छन्दकविता)
 अङ्क १९. प्रकाशमणि दाहाल (निबन्ध)
 अङ्क २१. रामप्रसाद पन्त (स्वदेशयात्रा)
 अङ्क २३. नारायण निरासी (छन्दकविता)
 अङ्क २५. किशोर पहाडी (लघुकथा)
 अङ्क २७. गीता केशरी (लघुउपन्यास)
 अङ्क २९. चन्द्रकान्त आचार्य (राष्ट्रियव्यक्तित्व)
 अङ्क ३१. अमरकुमार प्रधान (राष्ट्रियव्यक्तित्व)
 अङ्क ३३. सुषमा मानन्धर (कथा)
 अङ्क ३५. प्रा. राजेन्द्र सुवेदी (समीक्षा)
 अङ्क ३७. मेनुका पौडेल (निबन्ध)
 अङ्क ३९. धीरकुमार श्रेष्ठ (गद्यकविता)
 अङ्क ४१. प्रा.डा. कृष्णप्रसाद दाहाल (समीक्षा)
 अङ्क ४३. रोचक घिमिरे (संस्मरण)
 अङ्क ४५. घनश्याम राजकर्णिकार (संस्मरण)
 अङ्क ४७. मञ्जु काँचुली (लघुकथा)
 अङ्क ४९. इन्द्रकुमार श्रेष्ठ सरित् (कथा)
 अङ्क ५१. भास्कर भण्डारी (निबन्ध)
 अङ्क ५३. वासुदेव पाण्डे (गजल)
 अङ्क ५५. माधव पोखरेल गोज्याङ्ग्रे (लघुकथा)
 अङ्क ५७. आत्माराम खरेल (निबन्ध)
 अङ्क ५९. डा. रमेश शुभेच्छु (गद्यकविता)
 अङ्क ६१. सूब सेन (नाटक)
 अङ्क ६३. ज्ञान उदास (मुक्तक)
 अङ्क ६५. लक्ष्मण अर्याल (लघुकथा)
 अङ्क ६७. हरि पाण्डे पथिक (राष्ट्रियव्यक्तित्व)
 अङ्क ६९. जनक वाग्ले (गीत)
 अङ्क ७१. रासा (कथा)
 अङ्क ७३. डा. प्रदीपकुमार मैनाली (गजल)
 अङ्क ७५. प्रा.डा. कृष्णचन्द्र शर्मा (समीक्षा)
 अङ्क ७७. हरि थापा (गद्यकविता)
 अङ्क ७९. जीवराज भट्टराई (संस्मरण)
 अङ्क ८१. प्रेम राई परीक्षित (लघुकथा)
 अङ्क ८३. प्रा.डा. लक्ष्मणप्र. गौतम (अन्तर्वार्ता)

अङ्क २. राजेश्वर देवकोटा (पूर्वस्मृति)
 अङ्क ४. उर्मिला लामिछाने (नीतिकथा)
 अङ्क ६. भीष्म उप्रेती (स्वदेशयात्रा)
 अङ्क ८. डा.रामप्रसाद ज्ञवाली (छन्दकविता)
 अङ्क १०. कन्हैया नासननी (विदेशयात्रा)
 अङ्क १२. प्रा.डा.दुर्गाप्रसाद अर्याल (समीक्षा)
 अङ्क १४. रामेश्वर राउत 'मातुदास' (गद्यकविता)
 अङ्क १६. प्रदीप नेपाल (संस्मरण)
 अङ्क १८. विजय चालिसे (निबन्ध)
 अङ्क २०. श्रीओम श्रेष्ठ रोदन (संस्मरण)
 अङ्क २२. मञ्जुल (विदेशयात्रा)
 अङ्क २४. शशी थापा 'पण्डित' (संस्कृति)
 अङ्क २६. ललिता दोषी (एकाङ्की)
 अङ्क २८. राधेश्याम लेकाली (गद्यकविता)
 अङ्क ३०. देवी नेपाल (छन्दकविता)
 अङ्क ३२. दिव्य गिरी (मुक्तक)
 अङ्क ३४. बूँद राना (गजल)
 अङ्क ३६. नरेन्द्र पराशर (छन्दकविता)
 अङ्क ३८. कृष्ण बजगाईं (कथा)
 अङ्क ४०. रामकाजी कोने (मुक्तक)
 अङ्क ४२. मुकुन्द शर्मा चालिसे (छन्दकविता)
 अङ्क ४४. डा. विश्वदीप अधिकारी (निबन्ध)
 अङ्क ४६. खिमानन्द पोखरेल (गजल)
 अङ्क ४८. त्रिलोचन आचार्य (छन्दकविता)
 अङ्क ५०. डा. लेखप्रसाद निरौला (समालोचना)
 अङ्क ५२. वासुदेव अधिकारी (गद्यकविता)
 अङ्क ५४. प्रभा भट्टराई (छन्दकविता)
 अङ्क ५६. शीतल गिरी (निबन्ध)
 अङ्क ५८. दुर्गाकिरण तिवारी (गद्यकविता)
 अङ्क ६०. विनोद नेपाल (स्वदेशयात्रा)
 अङ्क ६२. विष्णुप्रसाद शर्मा पराजुली (कथा)
 अङ्क ६४. डा. विष्णु केसी (समीक्षा)
 अङ्क ६६. प्रह्लाद पोखरेल (छन्दकविता)
 अङ्क ६८. बालकृष्ण भट्टराई (राष्ट्रियव्यक्तित्व)
 अङ्क ७०. खगेन्द्र खोल्साघरे (संस्मरण)
 अङ्क ७२. रुद्र ज्ञवाली (छन्दकविता)
 अङ्क ७४. तिलस्मी प्रभास (मुक्तक)
 अङ्क ७६. पुण्य कार्की (निबन्ध)
 अङ्क ७८. कलानिधि दाहाल (छन्दकविता)
 अङ्क ८०. कृष्ण बाउसे (हाइकू)
 अङ्क ८२. कलाधर काफ्ले (विदेशयात्रा)
 अङ्क ८४. शिव त्रिपाठी (छन्दकविता)

अनुराग अरुण

बदनमा खुबै दुख्ख घोच्चा छुराले
त्यो भन्दा बढी दुख्ख बिइने कुराले

छन् आँखा नसालु र मादक प्रियाका
उनी सामु के मात लाग्ला सुराले

नपाएर पानी कसो बाँच्छ माछा
म माछा जसै हुन्छु बज्दा चुराले

हिजो जो थियो देउता आज के भो
कहाँ हुन्छ उन्नति नियत चित् बुराले

छ सुन्दर बनाउनु मुलुकलाई मैले
गरा, भीर, पाखा यिनै पाखुराले ।
वजन : १२२ १२२ १२२ १२२
बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम
महालक्ष्मी न.पा. ८, लुभु, ललितपुर ।

--

अन्तर्वार्ता-१, हाइकु-१, पूर्वस्मृति-१, गीत-१, चाड/पर्व/संस्कृति-३, लघुउपन्यास-२,
नाटक/एकाङ्की-३, विदेशयात्रा-३, मुक्तक-५, गजल-५, लघुकथा-५,
स्वदेशयात्रा-४, राष्ट्रिय-व्यक्तित्व-५, कथा-८, संस्मरण-८, गद्यकविता-७, निबन्ध-८
समीक्षा-८, छन्दकविता-१३ ओटा अङ्कहरू निकालिसकेको
साहित्यिक पत्रिका **वैजयन्ती**को
९२ औं अङ्क **लघुकथा-अङ्क ६** हुनेछ ।

अमर त्यागी

शिखरबाट स्वार्थी झरेको झन्झै छन्
घडा तिर्सनाको भरेको भन्झै छन्

सहृदयीहरू छन् यहाँ छद्मभेषी
कपट कृत्य कालो गरेको गन्झै छन्

सिधा शिष्ट साथी सबै पारि छोड्दै
नदी नीचताको तरेको तन्झै छन्

बियो बन्धुताको मियो मुख्य पथमा
कडा क्लेष काँडा छरेको छन्झै छन्

सहन्नन् दुखेको चिसो साथ कोही
चुनी ठाउँ न्यानो सरेको सन्झै छन् ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२३

--

अब हाम्रो पालो

लघुकथा, निबन्ध, गीत आदि अङ्क ।

अम्बिका दाहाल

थियो ठाउँ मेरो हटाए सबैले
अरू नाम रोजी खटाए सबैले

थिएनन् मलाई सदा साथ दिने
यसैले त डाँडो कटाए सबैले

यसै आज मेरो छ पला बितेको
उहाँ वेद ऋचा रटाए सबैले

सधैँ भाग मेरो तितोको छ साथी
मिठो हुन्छ भन्दै चटाए सबैले

भए नेत्र अन्धा न देख्छन् कसैले
चिनी रास ठूलो अटाए सबैले ।
वजन : १२२ १२२ १२२ १२२
मोरड ।

--

तपाईंले हामीलाई भेट्न खोज्नुभएको हो ?

रचना, विज्ञापन वा पुस्तक-पत्रिकाको लागि
शब्दार्थ प्रकाशनको कार्यालय-चाबेल, गणेशस्थान
०१-४४९७३५१/९८४१-४९६१०३

अलख निरञ्जन लोहार

डुब्न थालें ती नयनमा यो इशारा हो कहाँको ?
खेल्ल थाल्यो रातमै दिन यो सितारा हो कहाँको ?

बल्ल सम्झौँ स्वप्न तलका हुन् निशाना रात मेरा
खै जमाना सोध्छ के के यो नजारा हो कहाँको ?

मौनतामा फुत्त निस्के सुस्केराका बोल तिम्रा
तोड्न खोज्ने जोड्न थाले यो सहारा हो कहाँको ?

कृष्ण काले बेर लायौ छौ कहाँ कुन कन्दरामा
मेरो दिलको चौघरामा यो महारा हो कहाँको ?

यो अलखले बुझ्छ जम्मै बन्द गर्दा झ्यालढोका
लाज आफै हाँस्न थाल्यो गालपारा हो कहाँको ?

वजन : २१२२ २१२२ २१२२ २१२२

बहर : रमल मुसम्मन सालिम

टीकापुर कैलाली, हाल : भारत ।

--

गजलमा काफिया अमान्य हुने अवस्था

काफियाको प्रयोग गर्दा सिकारू वा प्रशिक्षार्थी मात्र होइन, बडे बडे गजलकारहरू पनि सचेत र होसियार हुनुपर्दछ । काफिया बिगिनासाथ जतिसुकै राम्रा भावका सेरहरू पनि खारेज अर्थात् अस्वीकार्य हुन्छन् । काफिया अमान्य हुने केही शब्द समूह अवलोकन गरौँ -

जान्ने, सुन्ने, किन्ने, बुझ्ने, सिक्ने, दुख्ने,
चन्द्रविन्दु लागेको र नलागेको अवस्थामा
सही, कहीं , दही, (यहाँ सही र कहीं हमकाफिया हुन सक्दैन) →
नाउँ, पाउ, गाउँ, भाउ, बाउ, पाउँ, हाउ, ठाउँ
कुवा, धुवाँ जुवा (यहाँ नाउँ र पाउ/ कुवा र धुवाँ हमकाफिया हुन सक्दैनन्)
ॐ ८ ॐ

उत्तम विचार भेडुवाल

गर्छिन् अनेक दुःख सन्तान निम्ति धामा
ती हुन् अवश्य बुझ्नु प्यारो छ शब्द आमा

वात्सल्य प्रेमजस्तो होला र प्रेम अर्को
पुग्छिन् लिएर हाँसो बच्चा कतै रूँदामा

गर्हौं भएन भारी सन्तान बोक्नुपर्दा
नौ मास गर्भभिन्न जन्मेर खोकिलामा

छोपी अनेक गल्ली जे जे भन्यो पुच्याइ
हुन्छिन् सदैव राजी सन्तानका कुरामा

हुकी बढ्यौं तथापि ठान्छिन् सदैव सानै
मानौं म लाउँदै छु कुर्ता भुलेर जामा ।

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन अखरब

लिखु-६, नुवाकोट ।

--

शरीर, मन्दिर, नजिर, गम्भीर,
पुल, फूल, चिल, मूल, (फूल र मूल भने हमकाफिया हुन सक्छन्)
पाठ, हाट, ढाड, बाढ,
हात, साथ, रात, माथ, याद,
गाडी, बाढी, साडी (आइ ई काफिया बन्धन छ भने) →
काँध, चाँद,
दाग, बाघ, राग, (दाग र बाघ हमकाफिया हुन सक्दैनन्)
चाका पाखा, (आकार एकाक्षरी काफिया हो भने मिल्छ तर आक् आ हो भने मिल्दैन)
नाति, पाती, पति, मोती,
चड़ा , डुड़ा , सिड़ा, बुड़ा,

एकनारायण चापागाई

मेरो हस्तरेखा बता जिन्दगीको
घडी आज ईश्वर चला जिन्दगीको

यो घरद्वार एकलै नसक्दा समाल्न
हिँडेको छु खोज्दै सखा जिन्दगीको

भनिन् दिक्क मान्दै मेरी प्रेमिकाले
नबुझ्ने भएछौ व्यथा जिन्दगीको

म हल गर्छु भन्दा सबै कष्ट घरका
लिनै बिर्सिएछु मजा जिन्दगीको

छ तन हाम्रो नश्वर अमर छैन कोही
हो ईश्वरले सार्ने डेरा जिन्दगीको ।

वजन : १२२-१२२-१२२-१२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम
घोराही-१४, दाङ ।

--

फेरि, भेरी,
नीति, मिति, मूर्ति, फुर्ती, प्रीति, सुर्ती,
रूमाल, कमाल, हिमाल,
यसरी नै लेख्य सम, उच्चार्य भिन्न शब्द पनि हमकाफिया हुन सक्दैनन् । जस्तै :
किन - दिन (उच्चारण दिन्)
तर- घर (उच्चारण घर्) यदि दुधको तर (उच्चारण तर्) हो भने मिल्छ ।
भन- मन (उच्चारण मन्)
तल- छल (उच्चारण छल्)
अकारान्त एकाक्षरी काफिया हुन सक्दैनन्
जस्तै : वास, काल, राग, चार, हात, लाख/

→

एल पी. पराजुली

आभा घट्यो अधरमा मुस्कान हराउनाले
चिन्ता बढ्यो शहरमा पहिचान हराउनाले

अड्डै गाँ म सचमा साथी सबै छुटेछन्
घेरा परेँ समरमा प्रस्थान हराउनाले

कस्तो निसाफ गछौं हे न्यायमूर्ति सारा
ढल्दै छ न्याय आस्था सम्मान हराउनाले

मान्छे हुँदै छ दैत्य द्यौता म बन्छु भन्दा
फेदै छ धर्म मनमा नारान हराउनाले

बिसेँ गजल बहरमा लेख्ने कलम चलेन
यात्रा कठिन रहरमा नादान हराउनाले ।

वजन : २२१-२१२२-२२१-२१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन अखरब

कपन, काठमाडौं ।

--

जित, मुख, भर, हुल, मत,
मतलामा एउटै काफिया दोहोरिनु हुँदैन,
जस्तै : शहर, नहर (मतलामा हर-हर दोहारियो) त्यसपछि
असर, खबर, नगर, शिखर, उपर ।
एकाक्षरी काफियाको हमकाफियाका अगाडिको ध्वनिमा एउटै मात्रा हुनुपर्छ भन्ने भ्रम
धेरैलाई छ, यस्तो होइन,
जस्तै : आमा, बाबा, चाचा, नाता, पाका
यहाँ आ काफिया बन्धन हो । अगाडि पनि आ नै आएका छन् । यस्तो जरुरी हुँदैन ।
आमा, सेवा, गीता, राजा, बोझा यसरी आकार हमकाफिया लिन सकिन्छ ।

-डा. घनश्याम परिश्रमी

ऋषिराम पाण्डेय

गुनासै गुनासो गरे चित्त दुख्छ
उदासी उदासी भए चित्त दुख्छ

ममा छौ तिमी नै अरू चाहिँदैन
तिमी सुक्सुकाई बसे चित्त दुख्छ

तिमी हाँस्नु है यो धरामा सदा नै
रूवायौ तिमीले भने चित्त दुख्छ

हराएँ मलाई तिमीमा सदैव
कुनै तुच्छको चित्तले चित्त दुख्छ

बनेको छ यस्तो नदी भैं र पो यो
उता मार्ग बन्दै बगे चित्त दुख्छ ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२
कालीगण्डकी-२, स्याङजा ।

--

<http://nepalipublisher.com/downloads-vajyanti/dayitwa>

**हाम्रो वेबसाइटमा वैजयन्तीका सबै अङ्क
डाउनलोड गर्न सक्नुहुन्छ है ।**

कमल अर्याल

नदीको नि जुनदिन हतारो सकिन्छ
किनाराहरूको उज्यालो सकिन्छ

भए बेहोसीमा गुनासो नगर्नु
गुनासाहरूको गुनासो सकिन्छ

मलाई नसोध्नु कहाँको सफर हो
न यात्रा सकिन्छ न बाटो सकिन्छ

व्यथा बिर्सिएर तिमी मुस्कराऊ
पुगे टाकुरामा उकालो सकिन्छ

खुसीले नसोच्नु बने मित्र खुकुरी
जहाँ काटिएर अचानो सकिन्छ ।
१२२ १२२ १२२ १२२
रत्ननगर ३ चितवन ।

--

शब्दार्थ प्रकाशनले

२२ थरी **शब्दकोश** प्रकाशन गरिसकेको छ र
अझै अरू प्रकाशन गर्दै छ ।
के तपाईं पनि आफ्नो शब्दकोश प्रकाशन गर्न
इच्छुक हुनुहुन्छ ?

कलानिधि दाहाल

छ तिम्रो जवानी चढेको अनौठो
छुटेको छ ज्वाला गढेको अनौठो

तिमी चाहनाकी सधैं यौनमत्ता
म स्रष्टा उचोमा बढेको अनौठो

उठी प्रेम अग्लो तिम्री भेट्न आऊ
सबै भौतिकी हुन् पढेको अनौठो

नखोजे पलाका कुनै वस्तुभाउ
सुकी पात झर्ने सढेको अनौठो

सधैं राग छछ्यौँ पुरानो जवानी
सपारुँ नयाँले डढेको अनौठो ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम

--

के तपाईंले प्रकाशनका शब्दकोशहरू पढ्नुभएको छ ?

कविराज धिमिरे

खोला छैन फड्के बनाएर के भो ?
पानी छैन माछा लगाएर के भो ?

उल्टोमात्र गर्नेहरू छन् उज्याला
मर्छन् लाख यौटा जियाएर के भो ?

धनुर्वाण बोक्छन् मठाधीश बन्दै
द्यौता पुज्ज मन्दिर पठाएर के भो ?

बोतलसाथ राख्छन् झोलाभिन्न रक्सी
व्यर्थै लाग्छ पण्डित पढाएर के भो ?

आधा नग्न बन्दै खुलेआम हिँड्छन्
लामो वस्त्र तिम्रो सजाएर के भो ?
वजन : २२२१ २२ १२२ १२२
बहर : घनु
भक्तपुर ।

--

**शब्दार्थ प्रकाशनको वेबसाइटमा वैजयन्तीका
सबै अङ्क, हाम्रा सबै गतिविधि, शब्दकोशहरूको
सफ्टवेयर र कार्यक्रमका तस्वीर,
फिलिम तपाईंका लागि उपलब्धिपूर्ण हुन सक्छन् है !**

mail : shabdarthaprakashan@gmail.com
web : www.shabdarthaprakashan.com/
www.nepalipublisher.com

कुमार थापा 'उमेश'

हेर्दा लाग्छ हरदम बगेको छ पानी
मेची दुख्छ काली रसाएर नानी

हो संसारकै दिव्य भू-स्वर्ग भन्दै
यै नेतृत्वले हो सुनाको कहानी

सारै मूर्ख भैयो सधैं बात सुन्दै
व्यथै बातमा पो बिताएँ जवानी

चिन्तनसम्म गर्ने भएनन् कसैले
घाटामा छ यो देश हाम्रो लगानी

लेख्ने गर्छु मैले दुखेको कुरामा
लेख्दा पोल्छ यस्तै नराम्रो छ बानी ।

बहर : घनु

वजन : २२२१ २२ १२२ १२२

निजगढ-९ बारा, हाल झारखण्ड भारत ।

--

गजलका सेरहरू बनाउँदा ध्यान दिनुपर्ने कुरा

प्रत्येक सेरहरूमा बहर र काफिया शुद्ध हुनुपर्ने,
प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष कर्ता हुनैपर्ने,
क्रिया अनिवार्य रूपमा हुनैपर्ने,
कर्ता र कर्मको लिङ्ग, वचन, पुरुष, आदर बुझाउने विशेषण र क्रिया हुनुपर्ने,
एउटा अनुभूतिको सम्पूर्ण अभिव्यक्ति एउटै सेरमा हुनुपर्ने,
एउटा सेरका दुवै मिसराका बीच भावगत, अर्थगत वा आशयगत सामञ्जस्य हुनैपर्ने/
अर्थात् उल्ला र सानी मिसरामा अन्योन्याश्रित सम्बन्ध हुनुपर्ने,
वैकल्पिक नियमबाहेक व्याकरणलाई अक्षरशः पालना गर्नुपर्ने, अर्कानका आधारमा

→

कुशलनाथ योगी

छली प्यारमा फस्छ जो खल बनेर
कुनै दिन स्वयम् हिँड्छ पागल बनेर

अझै आचरणले म बालक रहेछु
सबैसँग जिस्कन्छु चञ्चल बनेर

निरन्तर दिँदा साथ ओखल मुसलले
यहाँ धान निस्कन्छ चामल बनेर

थियो एउटै बोट मलजल बराबर
म निष्फल तिमी निस्कियो फल बनेर

पयो दुःखको रापमा जिन्दगी यो
बरफ झैँ नयन पलिए जल बनेर

बगाएर लैजान्छ हाँसो अधरको
नयन दुःखमा उर्लँदा भल बनेर ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम

रास्कोट नगरपालिका-३, कालिकोट ।

--

वर्णविन्यास बिगार्न नपाइने,
सेरहरूका बिचमा अर्थगत साम्य हुन नहुने/ अर्थात् एउटा सेरमा बाँकी रहेको कुरा
अर्को सेरमा भन्न नपाइने,
सेरहरूमा भरसक मौलिक विचार, तर्क दिन कोसिस गर्ने,
सेरहरू सरल भावका तर भरसक प्रतीकात्मक/ वक्रोक्तिमय हुनुपर्ने,
सेरहरू सूक्तिजस्ता हुनुपर्ने ।

डा. घनश्याम परिश्रमी

कृष्णप्रसाद गौतम

हजारौं नदी छन् बगेको छ पानी
धराभित्र भित्रै लुकेको छ खानी

बडा छन् हरामी छ कुसीं पियारो
सबै छु देख्छन् छ आफ्नै सहानी

युवा छन् विदेशी भएका प्रशस्तै
अनिद्रा छ बस्ती मलिन भो बिहानी

यहाँ वृद्ध मात्रै हुने हुन् कि लाग्छ
युवा फिर्छ घरमा बिताई जवानी

मेरो देश संसारको दिव्य स्वर्ग
यहीं भाग्य खोजौं बनौं भाग्यमानी ।
वजन : १२२ १२२ १२२ १२२
बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम
इटहरी, सुनसरी ।

--

**गीत, गजल, म्युजिक भिडियो,
विवाह, कार्यक्रम आदिको लागि**

हामीलाई सम्भन्नुहोस्

Four Cube Entertainment
9860660925/9841466812

केशवप्रसाद ढकाल 'प्रीतबीज'

खुसी खोज्न मान्छे नयाँ चाल गर्छ
खुराफात गर्दै सयौं जाल छर्छ

मिलाएर मेसो सफल बन्छु भन्दा
गुमाएर मौका अझै टाट पर्छ

नत्यागेर लालच निजी लाभ खोज्दा
हियोभिन्न आगो नजानेर भर्छ

उकालो छ यात्रा नजानेर मान्छे
उँभो जान खोज्दा उँधो धेर झर्छ

हुँदा धर्म छाडा हिजोआज मान्छे
हिरा फोर्न मेसो नपाएर मर्छ ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम

सिरान्चोक-७, उपल्लो गोहोरे, गोरखा ।

--

**तपाईंले साहित्य तथा शैक्षिक अन्तर्वार्ता, कथा,
कविता, गीत र विश्लेषण फेसबुक
तथा युटुबमा हेर्नुभयो त ?**

Khabari Nepal

केशवराज आमोदी

बैसमा नै लग्न थाल्यो दोष साढे सातको
बाँसुरीको याद आयो धून सुन्दा रातको
खै भनूँ के ? चेतना नै ठप्प पार्ने यो भनी
माधुरीको बैस हो वा राग मीठो मातको ?
क्रान्तिकारी बन्छु भन्दै झोल गर्दै खेलमा
खान थाल्यो खान्न भन्दै हात गाड्दै भातमा
भोक बिसी काम गर्दा रिंगटाले झम्टिई
बोल्न गारो पर्न थाल्यो शक्ति गल्दा आँतको
ताल पारी जाल हान्यो प्रीतिको त्यो जादुले
तिर्सनाले तीर हान्यो मर्म पारी घातको ।
वजन : २१२२ २१२२ २१२२ २१२
बहर : रमल मुसम्मन मख्बून महजूफ
चितवन ।

--

तकाबुल ए रदिफैन र इज्तिमाए रदिफैनबारे सानो जानकारी -

सेरहरूका उलामा रदिफको अन्तको जस्तै स्वरध्वनि आएमा तकाबुला दोष हुन्छ । जस्तै - सरोज फुल्थ्यो सबै हिलामा चुँड्यो कसैले चढ्यो शिलामा शिला पुजी स्वर्ग पुग्ने खोज्ने सफर रहेछन् कसैकसैका →
(सरोज सर्वहारा)

यसको उलाको अन्तमा शिलामा /मा आकार छ भने सानीको रदिफको अन्तमा कसैका/ का आकार नै छ । अतः यसमा स्पष्ट रूपमा तकाबुले रदिफैन/ हामीले सामान्यतया भन्ने तकाबुला दोष देखिन्छ ।

केपी दगाल 'गोकुल'

बिछोडकै डगरमा सुताएर जाँदा
खुसी छौ र यो दिल दुखाएर जाँदा

पुछेनौ बगेका निरन्तर कि आँसु
थपी त्रास उल्टै रुवाएर जाँदा

घृणा लाग्दथ्यो प्रेम तिम्नो मलाई
थियो के त्यो दिलमा लुकाएर जाँदा

समर्पण थियो कि बाटो पना हो
नजरमै नजर ती जुधाएर जाँदा

लगायौ नि घाटा यहाँ जिन्दगीमा
गरेका लगानी उठाएर जाँदा ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

--

धेरैले इज्जिमाए रदिफैनलाई पनि तकाबुला नै ठान्छन् तर यी दुईमा भिन्नता छ ।
मतलाबाहेकको सेरमा सानी मिसराको रदिफको अन्तिमको ध्वनि एउटै वर्ण र मात्रामा
उलाको अन्तमा पनि छ भने इज्जिमाए रदिफैन दोष हुन्छ । जस्तै -

कुरा गर्दछन् जो चिल्ला / लुकी गर्दछन् होहल्ला

यसमा सानीको अन्तको हल्ला/ ल्ला जस्तै उलामा पनि चिल्ला/ ल्ला प्रयोग
भएको देखिन्छ । यस्तो अवस्थामा यस सेरमा इज्जिमाए रदिफैन/ नेपालीमा सजिलो
भाषामा भन्दा इज्जिमा दोष रहेको छ ।

-डा. घनश्याम परिश्रमी

गङ्गा आचार्य सापकोटा

चढी काँध मेरो उनी अग्लिँदै छन्
उनैले मलाई निचो सम्झिँदै छन्

अनौठो छ सन्जालको मित्रतामा
कुनै जोडिँदै छन् कुनै छोडिँदै छन्

पथिकले बिराए कि जस्तो छ बाटो
जताबाट आए उतै फकिँदै छन्

बजाएर बाजा दशा आउँदैन
अचानक समस्याहरू सिर्जिँदै छन्

यहाँ लाजले लाज मान्ने गरेर
लुटी खान कोही सधैं तस्मिँदै छन् ।
वजन : १२२ १२२ १२२ १२२
बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम
बागलुङ ।

--

तपाईंले साहित्य तथा शैक्षिक अन्तर्वार्ता, कथा,
कविता, गीत र विश्लेषण फेसबुक
तथा युटुबमा हेर्नुभयो त ?
Khabari Nepal

गोविन्द सुवेदी

बिछोड के हो नसोचेरै सयौं सम्बन्ध गाँसिन्छन्
हरेक नाता यहाँ आखिर हुँदा टाढा त टुङ्गिन्छन्

सयौं पीडा दिएकाले दुखी बन्दा खुसी दिन्छन्
मेरा आफन्तले पर्दा परै बस्छन् र तर्किन्छन्

बिरामी बा चुहेको घर विदेशी जिन्दगी मेरो
अझै केही यतै बस्दा अनेकौं वर्ष बेचिन्छन्

रुँदै पल्टिन्छ पाना त्यो हुँदा अन्याय मुद्दामा
यहाँ यस्तै छ पैसाले विधानका खण्ड मेटिन्छन्

अदालत न्याय आफैका सभा मन्त्री सबै आफ्ना
त्यसैको शक्तिले कुर्ची पखाली शुद्ध देखिन्छन् ।

वजन : १२२२ १२२२ १२२२ १२२२

बागलुङ ।

--

के तपाईंले हाम्रो वेबसाइट हेर्नुभएको छ ?

web : <http://nepalipublisher.com/>

डा. घनश्याम न्यौपाने 'परिश्रमी'

इच्छाहरू छन्, बाधाहरू छन्
मनभित्र आफ्नै शङ्काहरू छन्

स्वार्थी छ दुनियाँ भन्छन् ठिकै हो
निःस्वार्थ कसका सत्ताहरू छन् ?

उनको छ अनुहार आधा खुलेको
लज्जा लुकेका आँखाहरू छन्

देख्दा उज्यालो, भोग्दा अँध्यारो
झुट्टा कुराका वाचाहरू छन्

नेताहरूका भाषण सुनेको
बेकार लाग्ने नाराहरू छन्

पावन छँदै छैनन् ती कदापि
फोहर बगेका गङ्गाहरू छन्

के अर्थ भो खै, सङ्ग्रह गरेको
बज्दै नबज्ने बाजाहरू छन्

मातृत्वको खुब चर्चा हुँदै छ
भोकै बसेका आमाहरू छन्

वजन : २२१ २२ २२१ २२
बर्दघाट, नवलपरासी ।

जानुका गुरागाई

बानी सुधार पहिले दिलमा बसाल्न सक्छु
मनमात्र हैन तिम्रो मस्तिष्क गाल्न सक्छु

कमजोर भन्दछौं रे जिउज्यान हेरी मेरो
हेर्दा छु छेस्के के भो जङ्गल म बाल्न सक्छु

हर दुःखका घडीमा चिन्ता लिने म छैन
आगो पिएर बाँच्छु आगै निकाल्न सक्छु

जस्तै लिऊन् परीक्षा फेरेर भेष तिनले
गोमा बनेर थोत्रो भित्तो म टाल्न सक्छु

चोखो छ प्रेम मेरो मदैँन छेकथुनले
मायाका लागि अग्ला पर्खाल ढाल्न सक्छु ।

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे अखरब

वित्तमोड नगरपालिका ५, भापा ।

--

वैजयन्तीको लागि रचनाहरू शुद्ध टाइप गरी
shabdarthaprakashan@gmail.com
मा पठाउन सक्नुहुनेछ ।

जीवन काश्यप

कसिङ्गर म आफै बढार्ने म आफै
बनाएर बाटो बिगार्ने म आफै

पुरानो थियो जो बिगारें स्वयम्ले
म दोषी हुनाले सपार्ने म आफै

छ निर्दोष बाटो उसै खान्छ गाली
अझै दोष थप्दै लघार्ने म आफै

दिएथें विदा जान्छु भन्दा तिमीले
तिमीलाई ढोका उघार्ने म आफै

तिमी मुस्कुराए खुसी हुन्छ जीवन
बनूला सधैं युद्ध हार्ने म आफै ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

--

बहरमा लचकता/छुट अन्तर्गत लोप

हिन्दी, उर्दुमा लचकताका धेरै नियमहरू छन्। मिलावट, गिरावट, अलिफवस्ल, हर्फे इजाफी, अत्फ, इजाफत आदि। नेपालीमा अत्फ र इजाफत बाहेक अरू नियम सजिलोसँग लागू हुन सक्छन्। उनीहरूले लचकता अपनाउने क्रममा चढावटलाई ठाउँ दिएका छैनन्। यसको कारण हिन्दी उर्दुमा शब्दान्तको लघु मात्रा हाम्रो जस्तो लामो उच्चारणमा उच्चरित हुन सक्दैन। मानौं - आज हिन्दी उर्दुमा आज (Aaj) नेपालीमा आज (Aaja)/ हाम्रा क्रियापद जान्छ, हुन्छ जस्तो अकारान्त क्रियापद उनीहरूका हुँदैनन्। यस्ता प्रशस्त उदाहरण छन्, उनीहरूका मात्रा चढावट हुन नसक्ने। त्यसैले हाम्रो नेपाली भाषा र यस्तै विशेषता भएका अन्य भाषामा पनि मात्रा चढावट हुन सक्दछ।

मैले यसअघि नै गिरावट, चढावट, मिलावट, अलिफ वस्ल र हर्फे इजाफीबारे बताएको छु र आज लोपबारे सानो जानकारी दिँदै छु। अतः अब आयो लोपको कुरा, लोपबारे उनीहरूले आफ्ना सिद्धान्त ग्रन्थमा खासै उल्लेख गरेको देखिँदैन, तर व्यवहारमा खुब प्रयोग गरेका छन्।

→

टक गुरुड

क्यै छ खै के छ भए पनि स्वीकार को गर्छ
अन्यथा आफू लडेको प्रचार को गर्छ

योग्यता पुग्छ समय बन्न यति भए उसको
ज्यान फालेर कुरा इन्तजारको गर्छ

भाग्य पाइन्न भनेदेखि हस्तरेखामा
आजकल खोज जमाना निधारको गर्छ

टाढिएको हो जरुर ऊ विकल्पको कारण
पुल छ पौडेर नदी आरपार को गर्छ

बोल्न इन्कार गच्यौ मै भए नि यै गर्थे
दिल निशाना हो गोडामा प्रहार को गर्छ ।

--

हिन्दी उर्दुका खास शब्द	बहरमा लोपको नियम लागू भएका	
यहाँ वहाँ	याँ वाँ, लोप ह	
अगर	गर, लोप अ	
पर	पे/ प, लोप र	
खून, जमीन	खूँ, जमीँ, लोप न	
चेहरा,	च्हेरा/ चहरा लोप ह मात्रा गणनामा	
रास्ता	रस्ता, लोप आ	→
यह, वह	ये, वो लोप ह/ १ मात्रामा गिरावट हुन सहज	
दीवाना	दिवाना, लोप इ	

डिल्लीराज घिमिरे

मुसाफिर छ कोही समाधि छ काले
कुसंस्कारी व्यथै भयो तन्त्रवाले

यहाँ राज चलछ दलाली गरेरै
सिकाएर मन्त्र विदेशी थलाले

तरङ्गित बनेको छ धर्ती अचानक
सबैले मिली देवता पुज्ज थाले

गुमाएर आस्था बन्यो देशप्रेमी
उसैको पो परिषद् चलायो गधाले

गरी धर्म रीति लिँदै शङ्ख घण्टी
यही सामु मेरो बजायो धराले ।
वजन : १२२ १२२ १२२ १२२
बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम
भूमिकास्थान ९ अर्घाखाँची ।

--

ना	न लोप आ
नहीं	नइँ / नै
नेपालीमा खास शब्द	बहरमा लोपको लागू हुन सक्ने
भयो	भो, लोप य,
रहेछ	रैछ, लोप ह
पनि	नि, लोप प
गहिरो	उच्चार गैरो, लोप ह
भइरू	भै, द्वस्व इ लोप र सन्धि
व्यापार	बेपार लोप, आ लोप, य= ए

→

तारा धिमिरे 'स्वेच्छा'

भोको छ पेट मेरो आगो म बाल्न सक्छु
रोएर हुन्न आफ्नो यो मन समाल्न सक्छु

स्वार्थी रहेछ मान्छे दुङ्गा रहेछ आत्मा
जस्तो कठोर दुङ्गा पनि होस् पगाल्न सक्छु

नेपाल भित्र पस्ला सीमा मिचेर वैरी
बोकेर हातमा घन खम्बा म ढाल्न सक्छु

झुक्दैन वीर गोर्खाली हातमा छ झन्डा
हाँकेर देश आफैँ इज्जत उचाल्न सक्छु

हत्या हुँदै छ नारी नेपालमा अचम्मै
यस्ता कुकर्म नारीमा आज फाल्न सक्छु

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन अखरब

सङ्खुवासभा ।

--

स्विकार्नु	सकार्नु, लोप वि
त्यही	त्यै, लोप ह
केही	क्यै, लोप ह
होइन	हैन, लोप ओ
अबेर	बेर, लोप अ

यस्ता धेरै उदाहरणहरू दिन सकिन्छ ।

तपाईंहरूबाट अरू उदाहरण पनि आऊन् । म स्वयंले पनि सङ्कलन गरेको छु ।

यहाँ सानो जानकारी दिन खोजिएको मात्र हो ।

-डा. घनश्याम परिश्रमी

दीपिन सिजापति

जिताउने छु देश यो लडाइँमा ढले पनि
यहीं म फेरि जन्मिऊँ चिहानमा बले पनि

बजेर राष्ट्रगानले मसानघाट घन्कियोस्
मुठी कसेर लासले उठोस् स्वयम् जले पनि

भरेर मासु खेत होस् र हाडको पहाड होस्
म भोलि बाँच्छु कर्मले शरीर यो गले पनि

तिमी गयो र जिन्दगी सुकेर दाउरा भयो
सुकेन घाउ यादको मलम सधैं दले पनि

करोड मूल्य हो भनी तराजुमाथि तौलियो
सकेन किन्न प्रेम है भएर दामले पनि ।

बहर : बहरे हजज मुसम्मन कमबुज

वजन : १२१२ १२१२ १२१२ १२१२

ठेगाना : ठाँटीकाँध-४, दैलेख ।

--

के तपाईंले हाम्रो वेबसाइट हेर्नुभएको छ ?

web : <http://nepalipublisher.com/>

देवी पन्थी

जिन्दगी प्रेमको खेलमा होमियो
प्यारको घाँटीमा हाड झैँ अडिक्यो

एकभन्दा दुई हुन्छ आफैँ ठुलो
हैसियत बिर्सियो तुच्छ झैँ मानियो

चाहना हो खुसीको समय ल्याउने
तर खुसीमा कसैको कपट देखियो

बाँधेको देवताबाट के आस छ
उम्किने के गरी मार्ग अब चाहियो

आउलिन् प्रेयसी के गरी रातमा
चम्किलो जूनलाई यतै झारियो ।
वजन : २१२ २१२ २१२ २१२
बहर : मुतदारिक मुसम्मन सालिम
विराटनगर ।

--

के तपाईंले शब्दार्थका कथा, कविता र निबन्धका
पुस्तकहरू पढ्नुभएको छ ?

धनराज गिरी

कारोबार तिम्रो उही राजधानी
हीरा माल लुट्ने परेको छ बानी

धोका मात्र आयो बिहानै बिहानै
सेतो कोट भिर्ने लुकाई कहानी

कालो काल देखी चरी भागछ टाढा
लोभी बाज आयो बनी खास दानी

माऊ दिक्क मानी लुकाएर चल्ला
ब्वाँसा स्याल आए बचाऊ निशानी

हो नेपाल हाम्रो पहाडी तराई
नेपाली म मान्छे यही अन्न पानी ।

वजन : २२२१ २२ १२२ १२२

टाँडी, चितवन ।

--

के तपाईंलाई थाहा छ ?

हामी २०७९ र २०८० को
वर्ष साहित्य पुस्तकमा जुटिसकेका छौं ।
प्रत्येक वैशाखदेखि चैत्रसम्म निस्केका
पुस्तकहरूको हामी परिचय प्रकाशन गर्दछौं ।
त्यसैले हामीलाई पुस्तक उपलब्ध गराउनुहोस् ।

साहित्य संवर्द्धन केन्द्र / शब्दार्थ प्रकाशन

चाबेल, काठमाडौं ०१-४४९७३५९/९८४९९४५९०/९८४९४९६९०३

धनसिंह गिरी

दिनभर जो काम गथ्यो भोकै सुतेछ ऊ नै
अल्छी थियो जो मीठो खाई रमेछ ऊ नै

नाफा म गर्छु भन्दै उद्योग जसले खोल्थो
तिनै नसक्ने चाँडो ऋणमा डुबेछ ऊ नै

माया गरेर जसले सिन्दूर भर्छु भन्थ्यो
सामर्थ्य हेर्छु भन्दा टाढा सरेछ ऊ नै

मागेर खान्छु भन्दै भिक्षा जो माग्नु आयो
लाग्थ्यो जो जोगीजस्तै डाँका रहेछ ऊ नै

हुन्थ्यो नजिक ऊ मेरो भन्दै म गर्छु माया
विश्वास उसको मानेँ दुस्मन बनेछ ऊ नै

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन अखरब

दाड, घोराही।

--

के तपाईंले शब्दार्थका उपन्यास, बालसाहित्य र समीक्षाका
कृतिहरू पढ्नुभएको छ ?

ध्रुवप्रसाद गजुरेल

धेरै सुन्नु पर्ने छ उसको कहानी
पैसा खर्च गर्ने नराप्रो छ बानी ।

खोला तर्छ मान्छे समातेर लौरो
फाली जान्छ लौरो गरी बेइमानी ।

प्यारी भन्छ उसले फकाएर धेरै
सायद लुट्न खोज्दै छ मेरो जवानी

अग्लो धरहराले निकै दिन्छ शोभा
सुन्दर देख्छु मैले सधैँ राजधानी

सालीको नजरले परेको छ लट्टै
छुन खोज्दै छ उसले मगाएर पानी ।

--

वैजयन्तीको लागि रचनाहरू शुद्ध टाइप गरी
shabdarthaprakashan@gmail.com
मा पठाउन सक्नुहुनेछ ।

नवराज न्यौपाने 'मौन'

बाँधेर प्रेम-डोरी माया अनन्त हुन्छ
संसार देख्न साक्षी सिङ्गो वसन्त हुन्छ

सम्बन्ध राख्न जाने दुट्टै आज वाचा
सौन्दर्य बुझ्न सक्दा प्रीति दिगन्त हुन्छ

आशा जगाई नौलो पोखेर प्रेमधारा
संसार प्यार बुझ्ने भाषा ज्वलन्त हुन्छ

जो बोल्छ शत्रुताले साँची अहम् मनैमा
बोकी इमान हिड्दा उल्टै भिडन्त हुन्छ

ज्ञानी गुणी सबैमा हुन्छन् कमी हजारौं
हाँसेर ज्यून जाने चोला जीवन्त हुन्छ ।

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

चुँदी, तनहुँ ।

--

मिसरा र सेर

गजल भनेको सेरहरूको समष्टि रूप हो । एउटा सेरमा दुई पङ्क्ति हुन्छन् । सेरको प्रथम वा माथिल्लो पङ्क्तिलाई 'मिसरा ए उला' र द्वितीय वा तल्लो पङ्क्तिलाई 'मिसरा ए सानी' भनिन्छ । हरेक सेरको मिसरा ए उलाले कुनै विषयको उपस्थापन गर्दछ र मिसरा ए सानीले त्यसलाई पुष्टि गर्दै एउटा कथ्यको समापन गर्दछ । एउटा गजलमा कम्तीमा पनि पाँच सेर हुनुपर्दछ भन्ने काव्यशास्त्रीय मान्यता छ ।

डा. घनश्याम परिश्रमी

नवराज भट्ट

तिम्रै छ भित्र माया छाती फुटाल्न सकछु
विश्वास गर्नलाई मुटु नै निकाल्न सकछु

धेरै कुरा बताएँ बुझ्दैन चित्त तिम्रो
मान्यौ भने तिमिले तारा खसाल्न सकछु

आफ्नै कुरा गरेमा को दिन्छ साथ साथी
जीवन बुझेको आए चुल्हो म बाल्न सकछु

धोका दिदैन मनले शङ्का नगर्नु कहिल्यै
घरबार बन्छ राम्रो ढुङ्गा म गाल्न सकछु

राधा र कृष्ण जस्तै जोडी हुनेछ हाम्रो
गाह्रो नमान धेरै बच्चा म पाल्न सकछु ।

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन अखरब

कञ्चनपुर ।

--

रदिफ

रदिफ गजलका लागि ऐच्छिक तत्त्व हो । काफिया र रदिफ दुवैको मञ्जुल समन्वितिले गजललाई आकर्षक र श्रुतिमधुर तुल्याएको हुन्छ । मतलाका दुवै मिसरा र अन्य सेरहरूका मिसरा ए सानीको अन्तमा प्रयोग हुने उही पद, पदावली अक्षर वा अक्षर समूहलाई नै रदिफ भनिन्छ । यो काफियाको ठीक पछाडिपट्टि प्रयोग हुन्छ । अनिवार्य तत्त्व नभए पनि यसको प्रयोगले गजलको सौन्दर्य प्रसाधनमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ । बुझ्ने पर्ने कुरा के हो भने काफियाविनाको गजल बन्नै सक्दैन तर रदिफविना गजल बन्न कुनै व्यवधान उत्पन्न हुँदैन ।

डा. घनश्याम परिश्रमी

नारायण नेपाल

गन्दगी व्याधीको चिलो हुन्छ साथी
उछिँए मैलो ता पिलो हुन्छ साथी

सावधानी गर्लान् यहाँ यात्रु सारा
मार्ग हौ बर्खामा हिलो हुन्छ साथी

खाइ सक्ने बेला फुकेको छ आगो
भात भान्सा साह्रै ढिलो हुन्छ साथी

भ्रूण बस्ने दैवी छ रे अङ्ग भन्दा
कोखमै प्राणीको जिलो हुन्छ साथी

जे छ जो सद्दे भै रहून् जिन्दगीमा
नत्र यो पीडामा टिलो हुन्छ साथी ।

वजन : २१२२ २२१२ २१२२

बहर : बह्र-ए-खफीफ

--

काफिया

गजलमा काफियाको सर्वाधिक महत्त्व रहन्छ । काफियाविना गजल बन्नै सक्तैन । त्यसैले गजलरूपी शरीरको मुटुको रूपमा काफियालाई लिइन्छ । काफियाको शुद्ध र समुचित प्रयोगले नै गजललाई जीवन्त बनाएको हुन्छ । काफियामा स्वरमात्राको समता हुनुपर्दछ । रदिफभन्दा पूर्व प्रयोग हुने अनुप्रासयुक्त पद, पदावली, अक्षर वा अक्षर समूहलाई नै काफिया भनिन्छ । हमकाफियाहरूमा अचल ध्वनि यथावत् रहनु र चल ध्वनिमा परिवर्तन हुनु यसको विशेषता हो । मतलाका दुवै मिसरा र अन्य सेरहरूका मिसरा ए सानीमा काफियाको प्रयोग हुन्छ । भाँड्ने माड्ने, गाड्ने, छाड्ने, तथा हुने, रुने, धुने, छुने/सहर, नजर, असर, बदर/पनि, अनि, शनिजस्ता स्वरको समता भएका
→

पद्मा रिजाल

आकाश मार्गबाटै यात्रा म थाल्न सक्छु
संसारलाई आफ्नै रितमा म ढाल्न सक्छु

नारी भनी मलाई कमजोर बुझ्ने गछौं
खुद कोखमा म ईश्वरको अंश पाल्न सक्छु

एकलै म बाँच्न सक्छु चाहिन्न साथ तिम्रो
आँटे भने म सिङ्गै धर्ती उचाल्न सक्छु

मेरो नजिक नआऊ संवेदना देखाई
झारेर आँसु आफ्नै आँखा पखाल्न सक्छु

द्यौता भनेर हामी पुज्दै गरेको बेला
विज्ञान भन्छ नभमा बस्ती बसाल्न सक्छु ।

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन अखरब
बाँके ।

--

शब्दहरू नै काफियाको रूपमा गजलमा प्रयोग हुन्छन् । जान्ने, सुन्ने, किन्नेजस्ता स्वरको सन्तुलन नमिलेका शब्दहरू काफियाको रूपमा स्वीकार्य हुँदैनन् । यसरी नै वास, काल, राम/सही, कहीं /नाउँ पाउ/ पनि, धनीजस्ता शब्दहरूमा स्वर मात्राको समता भए पनि यस्ता शब्दहरू हमकाफियाका रूपमा प्रयोग हुन सक्तैनन् । बहाव, प्रभाव, चुनाव, दबाव, सुभावजस्ता शब्दहरू भने हमकाफियाका रूपमा प्रयोग हुन सक्छन् तर यिनका बहावको 'ब' प्रभावको 'प्र' र चुनावको 'चु' दबावको 'द', सुभावको 'सु' भने काफियाको अनुप्रासेतर ध्वनिअन्तर्गत पर्दछन् । यहाँ हाव, भाव, नाव, बाव, भावजस्ता पदांशले काफियाको काम गरेका छन् । यसैगरी यो, हो, सन्चो, मीठो, काँचो, चर्को
→

पुष्पा नेपाल सुवेदी

हुँदै रित्तो स्वयम् मैले गरेको प्यार सम्झिन्छु
उनीलाई जिताएर लिएको हार सम्झिन्छु

तोडी नाता अनायासै पराईभै तिमी हिँड्दा
भँगालो भै अलग बग्ने नदीको धार सम्झिन्छु

भुली जाँदा सहज होला छ गाह्रो सम्झिनेलाई
उनी छुट्दा मेरो जीवन भयो बेकार सम्झिन्छु

छ मेरो बाध्यता ठूलो तिमी भन्छ्यौं भुल्यौं होला
तिमी नै जिन्दगी मेरो तिमी नै सार सम्झिन्छु

दियौं उपहारमा धोका बुभेँ मैले नियत तिम्नो
भुलँ भन्दा तिमीलाई अनेकौं बार सम्झिन्छु ।

वजन : १२२२ १२२२ १२२२ १२२२

बहर : हजज मुसम्मन सालिम

इलाम, हाल : विर्तामोड-१ भापा ।

--

मेरोजस्ता एकल वा पदान्तमा आउने समस्वरको लेख्य एक अक्षरले पनि काफियाको मान्यता पाउँछन् । कतिपय अवस्थामा बन्छन्, भन्छन्, गन्छन्जस्ता काफियासँग मन छन्, वन छन्, पन छन्, उल्झन छन्जस्ता पदावली पनि मिलित हमकाफियाका रूपमा प्रयोग हुन सक्छन् ।

डा. घनश्याम परिश्रमी

पौडेल विमुन्स

खोज्दा सबै देख्छ दुनियाँ पैसा भए लाम लाग्छ
यस्तै हुने हो भने के कोसिस कतै काम लाग्छ

छन् रूप देख्दा मनोहर उम्दा नसा भर्न सक्ने
पर्खाल लायौ र छेक्यौ कहिले यता घाम लाग्छ

भो भो नगर्दा हुने हो वार्ता खबर छोपिएका
देखे सुकन्या अचानक ट्राफिक बनी जाम लाग्छ

मन ले खुसी हुन्न मन्दिर भन्दै थियो द्वारपाले
अकै कुरा हो अरूको तिम्रो फरक दाम लाग्छ

जुन प्रश्न अनुचित छ टाढा यो देश छोडेर जाने
आफ्नै पिता जन्मिएको माटो परम धाम लाग्छ ।

वजन : २२१२ २१२२ २२१२ २१२२

बहर : मुजास

पोखरा १३ कास्की, गण्डकी, नेपाल

--

के तपाईंले हाम्रो वेबसाइट हेर्नुभएको छ ?

web : <http://nepalipublisher.com/>

डा. प्रदीपकुमार मैनाली

न क्यै अन्नबाली छ चिप्ले किराको
तथापि मुहाली छ चिप्ले किराको

उतै पुगछ साथी दुवै हात मोल्दै
जहाँनेर ताली छ चिप्ले किराको

कहाँ फुल्न सक्ला र फल लाग्छ होला
जरा, पात, डाली छ चिप्ले किराको

दुई शब्द कोर्ने मलाई के थाहा ?
यता इन्दलाली छ चिप्ले किराको

कहाँ पुग्न सक्छौ बनी सत्यवादी ?
यहाँ देश खाली छ चिप्ले किराको ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम

--

मतला

मतला शब्दवाट 'प्रारम्भ' भन्ने अर्थ बुझिन्छ । गजलको पहिलो सेरलाई मतला भनिन्छ । मतलाका दुवै मिसरामा काफिया र रदिफको प्रयोग हुन्छ । (यदि गैरमुरद्फ गजल भए मतलामा पनि रदिफ रहँदैन ।) एउटै गजलमा दुई सेरका मतला पनि हुन सक्छन् । यस्तो गजलको दोस्रो मतलालाई **हुशने मतला** वा **मतला ए सानी** भनिन्छ । कसै कसैले उपयुक्त मतला बनाउन नसकेर दुवै मिसरामा काफिया र रदिफको सन्तुलनको नियम उल्लङ्घन पनि गर्दछन् । त्यसो त काव्यशास्त्रका अनुसार गजलको

→

प्रभा पोखरेल

भान्से नयाँ नयाँ छन् भाँडा नयाँ नयाँ छन्
कस्तो हुँदै छ भोजन खाना नयाँ नयाँ छन्

छायो वसन्त मनमा बोल्दा उनी खुलेर
संवादमा डुबेका आशा नयाँ नयाँ छन्

आफ्नै बखान गर्दै मान्छेहरू चुकेका
हेरेर दृश्य थाक्ने आँखा नयाँ नयाँ छन्

बाँधेर बाँधिँदैन् मनका विचार हाम्रा
उठबस गरेर घुम्ने बाटा नयाँ नयाँ छन्

देखेर रूप उनको मनमा तरङ्ग छायो
चिठ्ठी छ लेख्न बाँकी खाका नयाँ नयाँ छन् ।

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन अखरब

नर्थ क्यारोलिना, अमेरिका ।

--

मतला सानुप्रासान्त हुनै पर्छ भनी अनिवार्य गरिएको छैन तर पनि यो नियम रूढ बनिसकेको छ । त्यसैले गजल भनेपछि मतला आवश्यकजस्तै देखिन्छ । वस्तुतः मतलाको व्यवस्थापनले गजललाई श्रुतिमधुर बनाउनका लागि महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ । गजलकारले वाचन गर्दा वा गायकले गाउँदाखेरि प्रत्येक सेरहरूपछि मतलाको पुरावृत्ति गर्दछन्, जसबाट एक प्रकारको श्रुतिमधुरता र भङ्कारमयता प्रकट हुन्छ, यसर्थ काफियाको दुवै मिसरामा सन्तुलित रूपमा प्रयोग भएको मतला हुनु गजलका लागि आवश्यक नै ठान्नु उपयुक्त हुन्छ । यसलाई गीतको स्थायी अंशजस्तै मान्न सकिन्छ ।

डा. घनश्याम परिश्रमी

प्रभात न्यौपाने

अहो ! चाल यस्तो अधर दामी लाग्छ
छ क्या लोभ लाग्दो नजर दामी लाग्छ

हुने पो त के हो जुधेका छन् आँखा
नबोलेर गर्ने समर दामी लाग्छ

समाएर बाहु मिठा बात मादैं
हिँडे साथ तिम्रो सफर दामी लाग्छ

छ यस्तो जवानी लुकेको तिमीमा
उताछौँ कहानी हुनर दामी लाग्छ

ऊ भन्दै छ गाउँ मलाई छ राम्रो
मलाई ऊ बस्ने नगर दामी लाग्छ ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब

कपिलवस्तु ।

--

के तपाईंले प्रकाशनका शब्दकोशहरू पढ्नुभएको छ ?

बालकुमारी घिमिरे

तनले नधान्ने आभा पोखिन्छ पर्ये एकदिन
तिम्रो व्यथा हृदयको बलिङ्गिन्छ पर्ये एकदिन

कर्तुत लुक्यो भनेर सोच्दै नसोच साथी
डोको छ बिको त्यसको उघ्निन्छ पर्ये एकदिन

दौलत अगाडि माया निर्धो भयो पियारी
धनले जोडेको नाता टाढिन्छ पर्ये एकदिन

टाढा भयो भनी खुब गछौं तिमि गुनासो
पृथ्वी गोलो छ प्यारी भेटिन्छ पर्ये एकदिन

अर्ती थियो बुबाको गाली तिमिले सम्झ्यौ
जब ठेस लाग्छ तब दिल तड्पिन्छ पर्ये एकदिन

बन्दै गए हमेसा महिलाहरू अचानो
छोरीको जन्म पक्कै रोकिन्छ पर्ये एकदिन ।

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन सालिम

नामसालिङ्ग इलाम ।

भगवती दवाडी

पीडा व्यथै गर्ने छन् मान्छे
भिक्षा माग्दै मर्ने छन् मान्छे

मौका मिल्दा भेट्ने छन् धेरै
माया आफै छर्ने छन् मान्छे

जोत्ने हो राँगाले नै बारी
तोरी छर्दै सर्ने छन् मान्छे

अल्छी मात्रै धेरै भेटिन्छन्
थोरै नक्सा भर्ने छन् मान्छे

दुःखित नेपाली जाने टाढा
सारा विश्वै चर्ने छन् मान्छे ।

वजन : २२ २२ २२ २२ २
दमक, झापा ।

--

मक्ता र तखल्लुस

→

गजलको अन्तिम सेरलाई मक्ता भनिन्छ। यस शब्दले 'समाप्ति' वा 'काटिएको' भन्ने अर्थ बुझाउँछ। यसबाट के स्पष्ट हुन्छ भने 'मक्ता' भनेको गजललाई टुङ्ग्याउने अवयव वा अन्तिम सेर हो। मक्ताका मिसरामा साधारणतः गजलकारहरू आफ्नो तखल्लुख पनि प्रयोग गर्दछन्। तखल्लुस भनेको कविको छोटो नाम वा उपनाम हो। गजल सिद्धान्तका केही व्याख्याताहरूले तखल्लुस प्रयोग नभएको सेरलाई मक्ता भन्न मिल्दैन, अन्तिम सेर भन्नुपर्छ पनि भनेका छन्। वस्तुतः यो भनाइ युक्तिसङ्गत छैन। यदि अन्तिम सेरभन्दा पूर्ववर्ती सेरहरूमा गजलकारले तखल्लुस प्रयोग गरेमा त्यो सेर

भुपाल अधिकारी

सुरा पिउँदै नयनको मातियो होला
हुँदा मद्होस सीमा नाघियो होला

भनी को हामफाले प्रेम हो सागर
डुबेको जो थियो ऊ उत्रियो होला

नछोड्नु सत्य भन्थेँ लेखलाई नै
इमानी हात कहिले काटियो होला

अझै के को हो आकर्षण छ भनिदेऊ
उसैको याद दिलमा टाँसियो होला

यता पत्थर बनी बाटो कुरें मैले
उता उनको त सिउँदो रङ्गियो होला ।

वजन : १२२२ १२२२ १२२२

बहर : हजज मुसद्दस सालिम

विराटनगर, मोरङ ।

--

नै मक्ता बन्दैन । मक्ता भनेको गजललाई टुड्याउने अन्तिम सेर हो । जसमा गजलकारले तखल्लुस प्रयोग गर्न पनि सक्छ, नगर्न पनि सक्छ । तखल्लुस गजलार्थ अपरिहार्य तत्त्व होइन । यसको प्रयोग मूलतः अर्थको चमत्कार र गजलकारको चिन्तारीका लागि गरिएको हुन्छ ।

डा. घनश्याम परिश्रमी

भोजराज धिमिरे

कुनै दिन मौनता मेरो तिमीलाई नहोस् भारी
यही सानो व्यथा मेरो तिमीलाई नहोस् भारी

तिमी देख्दा अथर मेरो मसङ्गै जिस्कने गर्छ
कतै प्रेमिल अदा मेरो तिमीलाई नहोस् भारी

म सामुन्ने बसे तिम्रो बदन सुन्दर हुने गर्छ
कतै दिलको प्रभा मेरो तिमीलाई नहोस् भारी

नजर लाग्ला भनी मैले कतै गाजल लगाएथेँ
त्यही गाजल-टिका मेरो तिमीलाई नहोस् भारी

तिमीले जान्छु भन्दैमा उसै धड्कन रुक्यो मेरो
यही पिरको मुना मेरो तिमीलाई नहोस् भारी ।

वजन : १२२२ १२२२ १२२२ १२२२

मेची नगर नगरपालिका-२ झापा

--

के तपाईंले शब्दार्थका उपन्यास, बालसाहित्य र समीक्षाका
कृतिहरू पढ्नुभएको छ ?

मिरा ज्वाली

स्वार्थी रहेछ माया चाहिन्न जन्दिगीभर
आमाबुवा त खोज्दा पाइन्न जन्दिगीभर

गर्ने छु कर्म राम्रो आशा जगाई दिलमा
वाचा कसम छ मेरो बदलिन्न जिन्दगीभर

घरजम गरेर बस्दा बन्नू मेरी पियारी
बाटो गुनासो गर्ने अब दिन्न जन्दिगीभर

सेवा गरेर जनको पीडा हरौं न हामी
सम्झिन्छ नाम युगले मेटिन्न जन्दिगीभर

जिउँदै मलाई मायौं एक्लो भएँ सफरमा
मर बाँच या तिमी अब सम्झिन्न जिन्दगीभर ।

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन अखरब

--

**शब्दार्थ प्रकाशनको वेबसाइटमा वैजयन्तीका
सबै अङ्क, हाम्रा सबै गतिविधि, शब्दकोशहरूको
सफ्टवेयर र कार्यक्रमका तस्वीर,
फिलिम तपाईंका लागि उपलब्धिपूर्ण हुन सक्छन् है !**

mail : shabdarthprakashan@gmail.com

web : www.shabdarthprakashan.com/

www.nepalipublisher.com

मिलनकुमार दुड्गाना

बचाएको बगाएको छ पानीले
सपारेको बिगारेको छ बानीले

भयो होला कतै थोरै कतै धेरै
नछोएको छ कसलाई जवानीले

कहाँ सक्छु अरुलाई प्रिया भन्न
मनैमा गुँड लगाएकी छ सानीले

हिजोआज मेरी लच्छी भइन् लीली
त्यही माग्यो अरे भन्छिन् कहानीले

भुलिन् उनले भुलें मैले बितेका दिन
अभै खोज्ला उही तस्बिर सिरानीले ।

वजन : १२२२ १२२२ १२२२

बहर : हजज मुसद्दस सालिम

भापा ।

--

सेर

→

गजलका प्रत्येक सेरहरू यद्यपि एउटै बहरमा समाबद्ध हुन्छन् तथापि विषयवस्तुको दृष्टिले तिनको स्वतन्त्र अस्तित्व रहेको हुन्छ । अझ यसो भन्नुं, एउटा गजलमा जतिवटा सेरहरू छन् त्यति नै पृथक् पृथक् विषयवस्तु, भाव र विचार हुन्छन् । प्रत्येक सेरका कथ्य विषयमा पार्थक्य हुनु गजलको मौलिक विशेषता एवं मान्यता पनि हो । एउटै गजलभित्रका अलगअलग सेरहरूमा प्रेम, विरह, वेदना प्रकृति चित्रण, चिन्तनमनन, सामाजिक एवं राजनैतिक व्यङ्ग्य विद्रोह तथा विकृति विसङ्गतिजस्ता विविध पक्षहरूको

मोहन गौतम

स्वार्थको रापले डामियो जिन्दगी
धर्मको आडमा जोगियो जिन्दगी

मात लाग्दै छ झन् चाह बढ्दै थियो
रात ढल्दै गयो थन्कियो जिन्दगी

छाम या डाम तिम्रै खुसी चल्दछ
आज पर्दा कठिन भासियो जिन्दगी

बातको तालमा जिन्दगी बिर्सियो
सास छुट्दै थियो सम्झियो जिन्दगी

चोट लाग्दा उता बढ्छ पीडा यता
प्रेमको खेलमा बाँधियो जिन्दगी
राङ्का गान्तोक सिक्कम ।
वजन : २१२ २१२ २१२ २१२

--

प्रतिविम्बन गर्न गजलकारले पूर्ण रूपमा छुट पाएको हुन्छ यसर्थ गीत र कविताहरूमा जस्तै एउटै कथ्य विषयवस्तुको शृङ्खलाबद्ध प्रस्तुति गजलमा अपरिहार्य मानिँदैन । एउटै गजलका समग्र सेरहरूमा एउटै विषयवस्तुको शृङ्खलाबद्ध प्रस्तुति भएको गजललाई गजल मुसलसल भनिन्छ । विविध विषयवस्तुका सेरहरूबाट बनेको गजललाई गजल गैर मुसलसल भनिन्छ । गजल मुसलसलमा विषयवस्तु एउटै भए पनि प्रत्येक सेरहरू भने स्वायत्त हुन्छन् ।

डा. घनश्याम परिश्रमी

म्यामराज राई

मुखैमा वितृष्णा बढेको अवस्था
थियो ऊ मजस्तै चुकेको अवस्था

हिमाली इलाका चिसोले सतायो
नभुल्ने घुमन्ते भुलेको अवस्था

तिमी या म डुल्ने पहाडी पखेरो
भिरालो नभेट्दै झरेको अवस्था

झिँजो लाग्छ देखे नफाँडी तराई
नदीमा दुवाली बनेको अवस्था

बनोस् खास सम्बन्ध गाढा पुवा झैँ
चढूँ फेरि लागोस् रमेको अवस्था ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम
हतुवागढी-६, भोजपुर, हाल जापान ।

--

तपाईंले हामीलाई भेट्न खोज्नुभएको हो ?

रचना, विज्ञापन वा पुस्तक-पत्रिकाको लागि
शब्दार्थ प्रकाशनको कार्यालय-चाबेल, गणेशस्थान
०१-४४९७३५१/९८४१-४९६१०३

यशलाल सुवेदी

बोके बोझ जसले उनै भोकमा छन्
चम्चा बन्नसक्नेहरू मोजमा छन्

पाए सब निकटले फटाफट नियुक्ति
जसको छैन आफ्नो सधैं जाँचमा छन्

सम्हाल्नै नसक्ने छ दौलत लुकेको
हरदम नै उनैका नजर दाममा छन्

खोज्दा लेखिएको कतै हुन्न भाग्य
धेरै तर यही व्यर्थको आसमा छन्

दाता मै हुँ भन्दै पसी भित्र उनले
लैजाँदै करोडौं दिँदै लाखमा छन् ।

वजन : २२२१ २२ १२२ १२२

बहर : घनु

बुटवल रुपन्देही ।

--

अब हाम्रो पालो

लघुकथा, निबन्ध, गीत आदि अङ्क ।

रमेश प्रभात

छ यो वेशमा के सबेरै सबेरै ?
रह्यो शेषमा के सबेरै सबेरै ?

हिजो आज नौलो सुनेको छु केही
भयो देशमा के सबेरै सबेरै ?

छ जाली फटाहा गरी राज बस्दो
गन्यो पेसमा के सबेरै सबेरै ?

धुरीमा बसी गिध्द खोज्दै छ केही
दियो ठेसमा के सबेरै सबेरै ?

नयाँ के गरूँ भन्छ मेरो हितैषी ?
छिन्यो बेसमा के सबेरै सबेरै ?

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

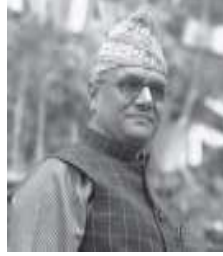
बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम
चितवन ।

--

के तपाईंलाई थाहा छ ?

हामी २०७९ र २०८० को
वर्ष साहित्य पुस्तकमा जुटिसकेका छौं ।
प्रत्येक वैशाखदेखि चैत्रसम्म निस्केका
पुस्तकहरूको हामी परिचय प्रकाशन गर्दछौं ।
त्यसैले हामीलाई पुस्तक उपलब्ध गराउनुहोस् ।
साहित्य संवर्द्धन केन्द्र / शब्दार्थ प्रकाशन

चाबेल, काठमाडौं ०१-४४९७३५९/९८४९९४४५९०/९८४९४९६९०३

रमेश समर्थन

हुँदा रात देखेर यो मन निराश
बिहानीले बोल्यो 'नहोऊ हताश !'

छ सागर अगाडि पिऊँ के गरी म
नुनिलो छ पानी र चर्को पियास

फुलाऊँ बगैँचाभरि शब्दपुष्प
यसैमा छ सौन्दर्य साथै सुवास

छ धर्ती र मेरा सबल पाखुरा छन्
यहींबाट गर्नेछु अर्को प्रयास

समर्थन समयले त गर्नेछ पक्कै
नरो मन ! तँ साह्रै नहो है उदास ।
बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम
मङ्गलापुर, रुपन्देही ।

--

गजलमा बहर

गजलको पहिलो सर्त गायन हो । त्यसैले यसको निकटतम सम्बन्ध सङ्गीतसँग रहेको हुन्छ । गेयताकै कारण गजल अरुजशास्त्रबाट निर्दिष्ट कुनै न कुनै बहरमा लेखिन्छ । बहर भनेको छन्द हो, यो अरबी स्त्रीलिङ्गी शब्द हो । यसको मूल रूप **बह** हो । अरबी, फारसी, उर्दू, तुर्कीजस्ता इस्लामी जगत्का भाषाहरूमा यसलाई बह नै भनिन्छ भने हिन्दी, नेपाली लगायतका आधुनिक आर्यभाषाहरू र अन्य भाषाहरूमा समेत यो **बहर** नामले चिनिन्छ । लय ढाँचाका दृष्टिले बहर छन्दको पर्यायवाची शब्द हो, सूत्रात्मक
→

रविराज खनाल

आएछ याद तिम्रो पलपल म के गरुँ खै
छाडेछ चलन हाप्रो छलफल म के गरुँ खै

जोड्ने छ हातमुख यो बाँचेर नाचलाई
मिल्दैन ऐन मौका मलजल म के गरुँ खै

खल दण्डहीनताले सास्ती बढ्यो मुलुकमा
गर्दैन रत्ति सत्ता हलचल म के गरुँ खै

यो देश उड्छ कसरी सच्चा नपाए नेता
रच्दै छ झन् छिमेकी दलदल म के गरुँ खै

माथला घरेहरूको दुष्टचाई बढ्न थाल्यो
तल्लाघरे रुँदै छन् भल भल म के गरुँ खै
मुजारे मुसम्मन अखरब
म्याग्दे, तनहुँ, हाल तारकेश्वर-१० मनमैजु ।

--

रूपमा धेरै छन्द र बहरहरू दुरुस्तै मिल्दछन् । यसर्थ पिङ्गल शास्त्रबाट अरुज शास्त्र धेरै मात्रामा अनुप्राणित छ तापनि यो संस्कृत परम्पराका पिङ्गल छन्दभन्दा बढी उदार र लचिलो हुन्छ । अरबी अरुजले यस्तो लचकताको अनुसरण युनानी अरुजबाट गरेको हो भनिएको छ । आठौँ शताब्दीमा ओमानमा जन्मिएका मुहम्मद इब्न अल फराहीदी अरबी अरुजका जन्मदाता मानिन्छन् । मूलतः वर्ण (अक्षर) र मात्रात्मक एकरूपताका आधारमा समभारबाट सिर्जना हुने सङ्गीत मैत्री लय नै बहर हो । जसरी छन्दोबद्ध कविताका लागि भ (SII), ज (ISI), स (IIS), य (ISS, र (SIS), त (SSI), म (SSS), न (III) जस्ता गणहरूको ज्ञान आवश्यक हुन्छ त्यसरी नै बहरमा गजल रचना

→

राजेन्द्रकुमार बज्राचार्य

तिमी नआई हुँदैन राम्रो यहाँ भुलेको छ देश मेरो
विनाशकारी रहेछ नेता जहाँ चुँडेको छ देश मेरो ।

छ लोक सुन्दर अनेक नेता कुरूपका छन् जतातता नै
छ भित्र कालो दरिद्र चेष्टा हिलो जमेको छ देश मेरो

न धेर माया न धेर छाया प्रचण्ड गर्मी भयो सदैव
रहेछ पीडा यहाँ हियोमा कतै जलेको छ देश मेरो

हिमाल राम्रो, पहाड राम्रो, यहाँ तराई झनै छ सुन्दर
व्यथा नराम्रो विभेद गर्ने मिली बसेको छ देश मेरो

स्वदेश काँडा विदेश भाँडा विचार मैलो बसेछ आफ्नै
छन् वीर पुर्खा तिमी नआई सदा मरेको छ देश मेरो ।

बहर : जमिल मुसम्मन सालिम

वजन : १२१२२ १२१२२ १२१२२ १२१२२

कोटेश्वर, काठमाडौं ।

--

गर्नका लागि अरुज शास्त्रवाट विहित रुक्न, अर्कानहरूको ज्ञानको आवश्यकता पर्दछ । रुक्नहरू जुजवाट बन्दछन् । जुज भनेका रुक्न बन्ने एकाइ हुन् । जस्तै- I = (१ साकिन) लघु/द्वस्व एकमात्रिक, S = (२ मुतहर्रिक) गुरु/दीर्घ द्विमात्रिक । १ ले लघुमात्रालाई र २ ले गुरु मात्रालाई बुझाउन पनि सकिन्छ । जुजहरू द्विमात्रिक (II), (S)/त्रिमात्रिक (IS), (SI) र चतुर्मात्रिक (IIS), (SII) हुन्छन् ।

डा. घनश्याम परिश्रमी

राजेशकुमार चौधरी

बनी मैनबत्ती म गल्ने छ इच्छा
पुराना चलन सब बदल्ने छ इच्छा

चलेको छ हावा विषालु अझै त्यो
सुगन्धित बनी वायु चल्ने छ इच्छा

छ सत्ता र तिम्पो बनेको छ दाउ
म जनता गरी कर्म फल्ने छ इच्छा

गुनासो छ लाखौं समाधान छैन
बनेरै समाधान निकल्ने छ इच्छा

छ ठाडो चुनौती र जिउने छ गाह्रो
गरी कर्म आफै सम्हल्ने छ इच्छा ।

वजन : १२२ १२२ १२२

भैरहवा ।

--

के तपाईंलाई थाहा छ ?

हामी २०७९ र २०८० को
वर्ष साहित्य पुस्तकमा जुटिसकेका छौं ।
प्रत्येक वैशाखदेखि चैत्रसम्म निस्केका
पुस्तकहरूको हामी परिचय प्रकाशन गर्दछौं ।
त्यसैले हामीलाई पुस्तक उपलब्ध गराउनुहोस् ।
साहित्य संवर्द्धन केन्द्र / शब्दार्थ प्रकाशन

चाबेल, काठमाडौं ०१-४४९७३५९/९८४९१४४५९०/९८४९४९६९०३

रामशरण न्यौपाने

भएन तिम्रो कुनै भरोसा फसेँ म गोरी यता शहरमा
हियार मेरो फुरुङ्ग पार्ने छ रङ्गशाला जता शहरमा

जता घुमायो नजर उतै नै छ भीड रम्भा र उर्वशीको
कुरेर भेटूँ भने नि तिम्रो मिलेन ओतन पता शहरमा

कतै छ नारा र भूट भाषण कतै चलेको छ द्वन्द्व चर्को
यतै छ हाँसो उतै छ रोदन कहाँ छ खै मौनता शहरमा

सयौँ सवारी छ जाम पथमा धुलो धुवाँको छ धेर मुस्लो
सफा पवन अनि खुला बगेँचा छ खोज्नु नै मूर्खता शहरमा

अवैध केही र वैध केही छ भव्य व्यापार पो चलेको
जता गए जेसुकै गरेमा छ खर्चको उच्चता शहरमा ।

वजन : १२ १२२ १२ १२२ १२ १२२ १२ १२२
भक्तपुर ।

--

अब हाम्रो पालो

लघुकथा, निबन्ध, गीत आदि अङ्क ।

रिदम महेन्द्र

रुकावट आउँदा जाँदा मुसाफिर
लगाउन आउँछ अन्दाजा मुसाफिर
मलाई भन कहाँ पुग्ने हो कोसिस
कहाँ हिँड्छन् यी बाटोका मुसाफिर
जमानादेखि छौं एक साथ हामी
म मन्जिल हुँ र हो दुनियाँ मुसाफिर
खबर सोध्नु यो हावासँग मेरो
बनाएका बने जस्ता मुसाफिर
कहाँ जाओस् एक पल साथ मिल्दै
सफर छन् लाख अनि यौटा मुसाफिर
अझै छन् चाहना डुब्ने कसैका
अझै छन् साथ अप्ठेरा मुसाफिर
सबैले मागे जति भेटाउँदैनन्
हुँदैनन् पूरा हर सपना मुसाफिर
रहन हामी दिँदैनौं शर्त राखी
यही रहने थिए 'जोया' मुसाफिर
गरून् यो जिन्दगी पूरा कुनै दिन
रिदम' आधा सफर आधा मुसाफिर ।
वजन : १२२२ १२२२ १२२
कैलाली, हाल मुम्बई भारत ।

लीलाराज दाहाल

बताऊ कहानी ससाना पुराना
निकाली सजाई खजाना पुराना

बढी भो कि के हो ककसले भरेका
निकाले यिनैले कि माना पुराना

कि हामी यिनैका छलैमा फसेछौं
खुवाई पठाए कि दाना पुराना

अहो प्रेमको यो निशानी हरायो
सजाई पठाए कि पाना पुराना

चुहेको छ साझै झरीमा यताको
रहेछन् उदाङ्गै कि छाना पुराना ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम

वागमती ११, कर्मैया, सर्लाही ।

--

अक्षरहरूमा लघु गुरुको पहिचान निम्नानुसार गर्नुपर्दछ

लघुबोधक अक्षरहरू- अकार, इकार, उकार र ऋकार । जस्तै- अमला (११२), कमिलो (११२), हिमाल (१२१), गुरु (११), कृपा (१२) आदि ।

गुरुबोधक अक्षरहरू-आकार, ईकार, ऊकार, एकार, ऐकार, ओकार, औकार, अंकार, अःकार आदि ।

आमा (२२), ईश्वर (२११), केटी (२२), आफू (२२), केरा (२२) कैलाश (२२१), ओडार (२२१), चौकोस (२२१), संसार (२२१) आदि ।

वसन्त अनुभव

नसक्ने भरोसा दिलाएर हुन्न
छ जुन त्यो अवस्था छिपाएर हुन्न

छ थाहा मलाई हुँ धूलो धराको
सगर भेट्ने चाहा सजाएर हुन्न

अकाट्य छ मृत्यु यहाँ जन्मपश्चात्
विनाअर्थ खुट्टा कमाएर हुन्न

निरन्तर समय गर्छ यात्रा नपर्खी
घडी माथि मान्छे रिसाएर हुन्न

गरें घोषणा प्यारको मैले जे होस्
मही माग्ने ढुङ्ग्रो लुकाएर हुन्न ।
वजन : १२२ १२२ १२२ १२२
बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम
घोराही उनपा-१४ दाड ।

--

विसर्ग लागेका सबै मात्राका लघु अक्षर गुरु मानिन्छन् । जस्तै- दुःख (२१),
क्रमशः (११२), प्रायः (२२), पुनः (१२), प्रातः आदि ।

अगाडिको वर्ण तान्ने लघु अक्षर गुरु मानिन्छ । जस्तै- सक्छु (२१), शिक्षा (२२),
लक्ष्य (२१), शक्ति (२१) यस्तो (२२), उल्लास (२२१), अन्याय (२२१), अक्षर (२११),
सल्यान (२२१) फर्पिङ (२११) आदि ।

सक्यो, भन्यो, हिँड्यौँ, गच्यो, भन्याड, खुल्योजस्ता शब्दका स, भ, हिँ, ग, भ र
खु भने लघु नै हुन्, किनभने यी अक्षरले अगाडिका संयुक्त अक्षरका वर्णलाई तानेका

वसन्ता बराल

बोल्लुस् त शब्द उस्तै प्रतिशब्द आउनेछ
अस्तित्वले दुरुस्तै फिर्ता पठाउनेछ

जस्तो छ दृष्टि त्यस्तै संसार देखिने हो
हरव्यक्तिले अलग्गै जीवन बताउनेछ

जो जो अगाडि पर्छन् मुस्कान फ्याँकी हेर्नुस्
इस्पातले बनेको मन मुस्कुराउँनेछ

माया बराबरी होस् लाग्नेछ स्वर्ग भ्रुपडी
माया विना महलको मखमल बिभाउनेछ

जो जित्न खोज्छ उसकै बन्नेछ भाग्य हार्नु
अग्लो हुनेछ शिर जो पलपल भुकाउनेछ ।

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन अखरब

पथरी शनिश्चरे, मोरङ ।

--

छैनन् । केही आवश्यकताअनुसार अगाडिको संयुक्ताक्षर अन्तर्गतको वर्ण तानेर वा नतानीकन दोहोरो प्रयोग गर्न सकिने अक्षर पनि छन् । जस्तै- अस्वीकार (१२२१/२२२१), सुप्रभात (११२१/२१२१), घनश्याम (११२१/१२२१), सरस्वती (१११२/१२१२), सारस्वत (२१११/२२११) आदि ।

डा. घनश्याम परिश्रमी

वासुदेव ठकुरी

म आफैँ स्वयम्ले कथेका कथा छन्
कथाभिन्न कैयौ लुकेका कथा छन्

सयौँ देशप्रेमी मरेका कथा छन्
छ जो राष्ट्रघाती बँचेका कथा छन्

गरे काम जसले भई दत्तचित्त
अहोभाग्य तिनकै बलेका कथा छन्

नयाँ छैन केही हिजोआज मेरो
पुराना तिमिले सुनेका कथा छन्

गयौँ तीर्थ भन्छन् गरी खर्च लाखौँ
भनी देव ढुङ्गा पुजेका कथा छन् ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम

--

शब्दार्थ प्रकाशनले

२२ थरी शब्दकोश प्रकाशन गरिसकेको छ र
अभैँ अरू प्रकाशन गर्दै छ ।
के तपाईँ पनि आफ्नो शब्दकोश प्रकाशन गर्न
इच्छुक हुनुहुन्छ ?

विनोद विम्बित

जस्तो छ आज त्यस्तो हालत थिएन तिम्रो
भररात बत्ती बाल्ने आदत थिएन तिम्रो

या ज्ञान नै थिएन कुन ठाउँ दुख्छ भन्ने
या घाउ चुम्न सक्ने हिम्मत थिएन तिम्रो ?

हर एक बार एउटा एउटा सिकार ढल्थ्यो
हरबारको इसारा औसत थिएन तिम्रो

सम्बन्धमा थियौं है कसरी भनूँ र मैले
जस्तो मेरो भो त्यस्तो हालत थिएन तिम्रो

मैले मलाई मार्ने हिम्मत ममा थिएन
बर्बादीमा मेरो के महत्त थिएन तिम्रो ?

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

--

बहरका लागि सर्वप्रथम निम्न तालिका अनुसारका रूकन तथा लघुगुरु
वर्णहरू र तिनका भारको ज्ञान हुनु पर्दछ ।

रूकन	सङ्केत	मात्रा	उदाहरण
१. मुफाईलुन्	(ISSS)	१,२,२,२ (लगुगुगु)	अँध्यारोमा
२. मुस्तफ्इलुन्	(SSIS)	२,२,१,२ (गुगलगु)	के के भयो
३. फाइलातुन्	(SISS)	२,१,२,२ (गुलगुगु)	आज मेरो
४. फऊलुन्	(ISS)	१,२,२ (लगुगु)	उज्यालो →

विमला चन्द सानू

फालेर चाह मनको आशा कहाँ रहन्थ्यो ?
सोच्दै छ देह मेरो पीडा कहाँ रहन्थ्यो ?

छन् जिन्दगी कयौं ती आकाश छत बनेका
बोल्छन् बनेर तारा जागा कहाँ रहन्थ्यो ?

सपना हजार टुट्छन् नौला कथा बुनेर
स्वार्थी सबै बनेमा माया कहाँ रहन्थ्यो ?

बन्दी भयो जमाना प्यासी छ प्याससम्म
विश्वासको सफरमा ताला कहाँ रहन्थ्यो ?

जोतेर खेत बाँझो चल्थ्यो भने कमानी
यो देशको मदनमा ल्हासा कहाँ रहन्थ्यो ?

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन अखरब
बैतडी ।

--

५. फाइलुन्	(SIS)	२,१,२ (गुलगु)	जिन्दगी
६. मुतफाइलुन्	(IISIS)	१,१,२,१,२ (ललगुलगु)	कसरी तिमी
७. मुफाइलतुन्	(ISIIS)	१,२,१,१,२ (लगुललगु)	सुनाइरहैं
८. मफ्जलातु	(SSSI)	२,२,२,१ (गुगुगुल)	कालो रात

डा. घनश्याम परिश्रमी

वीर मुन्तजिर

एक यस्तो समाज होस् साथी
सभ्यताको रिवाज होस् साथी

आमाले दुङ्गा पानी नपकाउन्
सबको घरमा अनाज होस् साथी

आफ्नो माटो हुनेछ आफ्नो नै
देशमै काम काज होस् साथी

पारदर्शी लुगा न होस् तनमा
स्त्रीको मनमा लाज होस् साथी

भोलिको आशमा समय जान्छ
हुनु छ जे बाँकी आज होस् साथी

सब कुरा भन्नु हुन्न सबलाई
प्रेममा केही राज होस् साथी

आँखमा उनको पानी पानी छ
दुब्नलाई जहाज होस् साथी

मृत्युलाई खुसीले स्वीकार्नु
जिउँन पहिले रियाज होस् साथी ।

वजन : २१२२ १२१२ २२

हसुलिया, कैलाली हाल महाराष्ट्र, भारत ।

--

वेदप्रसाद रिजाल

नसा षोडशीले पिलाएर छोडिन्
जवानी स्वयंको लुटाएर छोडिन्

थियो बागमा फक्रिएको जवानी
त्यहीं नर्तकीले नचाएर छोडिन्

मलाई फसाइन् परी सुन्दरीले
हियाभिन्न बन्दी बनाएर छोडिन्

उनी लागदथिन् प्रेम पीयूष खानी
सुधातुल्य माया चखाएर छोडिन्

गर्नौ भूल भन्थिन् मलाई उनीले
निराधार माफी मगाएर छोडिन् ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम

--

<http://nepalipublisher.com/downloads-vajyanti/dayitwa>

**हाम्रो वेबसाइटमा वैजयन्तीका सबै अङ्क
डाउनलोड गर्न सक्नुहुन्छ है ।**

शर्मिला तिमल्सिना

विद्वान् मान्छे जहिल्यै सादा हुन्छ
उसमा पीडा बुझ्ने क्षमता हुन्छ

हरदिन राम्रो सोच्ने भगवान् रूपी
बा आमाको आशिष् दीक्षा हुन्छ

मौकामा चौका हान्छन् मान्छेले
बुझ्नु आफ्नो ठान्दा लफडा हुन्छ

छोटे राजा नै हुन् देश बिगार्ने
राम्रो पार्ने जनको आशा हुन्छ

चिप्लो घस्छौ मेरो माया भन्दै
उसले नाता तोड्दा थाहा हुन्छ ।

वजन : २२ २२ २२ २२ २२

बहर : मीर

गजुरी-५, धादिङ ।

--

के तपाईंलाई वैजयन्तीका सबै अङ्क चाहिएको छ ?

web : <http://nepalipublisher.com/>

शान्ति अधिकारी

हटाऊँ म कसरी छ बानी नराम्रो
सधैं गाल पार्ने जवानी नराम्रो

न भो आज तिम्रो न मेरो चिनारी
गयो रात स्वात्तै बिहानी नराम्रो

उता बाल्न खोज्दा यता निभ्छ जस्तै
टुटे मन नजोड्ने कमानी नराम्रो

छ ओल्लो र पल्लो नबोल्ने छिमेकी
नबोली पछार्ने कलानी नराम्रो

भयो चाहिएन लगे हुन्छ माया
विना कोइलाको खरानी नराम्रो ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम

--

वैजयन्तीको लागि रचनाहरू शुद्ध टाइप गरी
shabdarthaprakashan@gmail.com
मा पठाउन सक्नुहुनेछ ।

शिव त्रिपाठी

म बाबा र आमा कहाँ भुल्न सक्छु ?
यिनै हुन् सुमेरू म जो घुम्न सक्छु

सिकाए यिनैले डुवै पाउ चाल्न
म गन्तव्य मेरा स्वयं पुग्न सक्छु

अझै लाख यस्तो डराएँ भने म
छ आमाको आँचल त्यहीं लुक्न सक्छु

बुवा देव आमा त देवी समान
कुनै मूर्ति अर्को कहाँ पुज्नु सक्छु ?

चरण स्पर्श मात्रै छ काफी मलाई
चरण प्राप्ति नै स्वर्ग हो बुझ्न सक्छु ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम

हेमजा, पोखरा ।

--

बहरमा लचकता

पिङ्गल छन्दमा लघुगुरुको अनुपालन अत्यन्त कठोर रूपमा गर्नुपर्दछ । छन्दशास्त्रमा 'अपि मासम् मसम् कुर्यात् छन्दोभङ्गम् नकारयेत्' अर्थात् बरु मासलाई मस बनाउनु तर छन्द नबिगानु भनिएको छ । तर अरुजशास्त्रले बहरका लयमा आघात नपर्ने गरी आवश्यकता अनुसार मात्राको वजन वा भारमा परिवर्तन गर्न पनि प्रशस्त छुट दिएको

→

शिवप्रसाद काफ्ले

समर्थन गरेको जुलुसमा हिँडेको
युवा हुन् उनी राहदानी भएको

छ खाँचो युवाको बनाएर नारा
उचाल्दै पछाडै लगाउँ थिचेको

नलाग्दा पछाडि चुनावी समरमा
घरैमा दिएको छु धम्की सुनेको

गुमायौं नछान्दा पढेका उमेद्वार
कहाँ हुन्छ स्वर्ग थिति यो बसेको

सबैभित्र पीडा छ मनभित्र पक्कै
चपाए नि वाचा चुनावमा गरेको ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम
देवदह-८, रूपन्देही ।

--

छ । यो नै बहरको लचकता र उदारता हो । बहरको गहन अध्ययन नगरेका र छन्दशास्त्रमा मात्र दखल भएका केही विद्वान् एवम् छन्दवादी गजलकारहरूले बहरमा हुने लचकताको विरोध गरेको पनि पाइन्छ । तर यस्तो विरोध अज्ञानता वा अध्ययनको कमीले गर्दा भएको हो । बहरको लचकता वा छुटलाई मात्रागिरावट, मात्रामिलावट र मात्राचढावटका आधारमा अध्ययन गर्नु उचित हुन्छ ।

डा. घनश्याम परिश्रमी

शीतल निश्चल

साथमा छैन छुटेको छ अधर के होला
आज खोजेर पिएको छु जहर के होला ?

आँगनीमा छ सुकेको अनिकालको विस्कृन
घुम्छ बादल र सधैं गह्र सफर के होला ?

बल्छ बत्ती पुतली आई घुम्छ उज्यालोमा
रापमा जल्छ कठै ! मर्छ कसर के होला ?

काँधमा काँध नहोला मुटुमा राख्नेछु
बाध्यता हुन्छ उचाल्ने छु पयर के होला ?
वजन : २१२२ ११२२ ११२२ २२
बहर : रमल मुसम्मन मख्खुज मत्तुव 'ख'
लप्सीबोट, गोरखा ।

--

मात्रा गिरावट

दीर्घमात्रालाई द्वस्वका रूपमा प्रयोग गर्नु मात्रागिरावट हो । बहरमा आकार, ईकार, ऊकार, एकार र ओकारलाई उच्चारणको लयमा द्वस्व अर्थात् १ मात्राका रूपमा पनि सहजै प्रयोग गर्न सकिन्छ । उर्दू र हिन्दीमा त ऐकारलाई पनि १ मात्रामा प्रयोग गरिएका प्रशस्त उदाहरण भेटिन्छन् । जस्तै- मेरो शब्दमा दुई गुरु (२२) छन् । यसलाई (११) वा (१२) वा (२१) मा पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ । **जीवन**मा गुरु र लघुलघु (२११) मात्रा छन् । यसलाई (२२) वा (१२) का रूपमा पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ । जून शब्दमा (२१) मात्रा छन् । यसलाई दुई लघु (११) बनाउन सकिन्छ । जिन्दगी शब्दमा (२१२) मात्रा छन् । यसलाई (२११) उच्चारण हुने गरी पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ । यसरी प्रयोग

→

शोभा कडरिया कोइराला

न आफैँ बुझेको न मान्छौ भनेको
अहो ! जिन्दगी यो न लाग्ने सुझेको

निराशै निराशा भयो जिन्दगानी
भनै बढ्न थाल्यो अहो ! खै घटेको ?

कतै पोख्त छैनन् यो मन भो अशान्ति
जलाएर भित्रै छ हिँड्नु परेको

अनौठो कहानी सुनायौ मलाई
छुटाई कुबाटो छ को पो चलेको ?
वजन : १२२ १२२ १२२ १२२
बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम
पाल्पा ।

--

गर्ने क्रममा लेख्दा भने व्याकरणको नियमलाई नै पछ्याउनु पर्दछ । छन्दमा जिन्दगी यदि (२९१)का रूपमा प्रयोग भएको भए जिन्दगी लेख्नुपर्थ्यो ।)

मेरो दिलको धडकन तिमी हौ

म बाँचेको जीवन तिमी हौ

(फऊलुन् × ३ (ISS×३) सूत्रमा लेखिएको माथिको सेरमा **मेरोको** मे,
दिलकोको को र **बाँचेकोको** को गुरु भए पनि लघु मात्राका रूपमा प्रयोग भएका छन् ।
यस्तो प्रयोगलाई मात्रा गिरावट भनिन्छ । छन्दमा यस्तो छुट पाइँदैन ।)

डा. घनश्याम परिश्रमी

श्याम माकजू

चिप्लो घसेर बोलिन् गन्थनहरू पुरानै
बिर्सेको छैन मैले गर्जनहरू पुरानै

अनुहार हेर्न लायक देखेँ प्रियाको आज
लेपन दलेर हाँसिन् पहिरनहरू पुरानै

खोज्दै छु मित्र मैले संसार हाँक्नलाई
जम्मा भए यहाँ झन् दुस्मनहरू पुरानै

दुनियाँ हेरेर जित्ने मेरो नजर हो दोषी
जित-हार भन्नु मात्रै एँठनहरू पुरानै

मेरो बखान गर्दै सामीप्य पो बढाइन्
दूरीको के कुरा भो उल्झनहरू पुरानै

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन अखरब

चागुनारायण नपा-२, झौखेल ।

--

मात्रा मिलावट

→

दुई ह्रस्वमात्रालाई एक दीर्घमात्राका रूपमा प्रयोग गर्नु मात्रामिलावट हो । बहरमा आकार, ईकार, ऊकार, एकार, ऐकार, ओकार, औकार, अंकार आदिका विकल्पमा सहज रूपमा उच्चारण हुन सक्ने दुई लघुवाट एक गुरुको काम लिन सकिने छुट छ । यो छुटलाई सहजै उपयोग गर्न सकिन्छ । जस्तै-मन, दिल, पिर, सुन, धन, भिर, दल, किन, रवि, कवि, तल, पुर, नभ यी सबै शब्दको मात्रा (११) छ तापनि आवश्यक परे एउटा मात्र (२) मात्राका लागि पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ । यसरी नै सहर, नजिर, कुशल, कमल,

सत्यराज जोशी 'पङ्कज'

कतै सिच्चै नपाएको जवानीले
प्रियालाई रुझायो प्रेमपानीले

जम्यो हिउँदे दहीजस्तै प्रियाको बैस
प्रतीक्षामै बितायो दिन मदानीले

भुल्लू कसरी छोडी जाने उनीलाई
महक तनको छ बोकेकै सिरानीले

म जसको यादमा भङ्कै मुसाफिर झै
दियो धोका उसैको बेइमानीले

रूँदा दृष्टि टुट्यो मेरो नजरको सब
गन्यो के नै र मायाको निसानीले ।

बहर : हजज मुसद्दस सालिम

वजन : १२२२ १२२२ १२२२

बेलौरी न.पा.१० शिवनगर, कञ्चनपुर ।

--

हृदय, महलजस्ता शब्दहरूको मात्रा (१११) हो तापनि (१२) गर्न सकिन्छ । दुनियाँ, निठुरी, गुलियो, हरियो, कलिलो, अमला, धमिरो, सहरी, भुपडी, टहरो, गरिबी यी सबै शब्दको मात्रा (११२) छ तापनि आवश्यक परे (२२) मात्राका लागि पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ । यसरी नै आवश्यकता परेको अवस्थामा दोहोरो किसिमले प्रयोग गर्न सकिने छुट पनि छ । जस्तै- सहर (स, हर् वा सह, र) नजर (न, जर् वा नज, र), गरिब - ग, रिब् वा गरि, व) रहर (र, हर् वा रह, र), (१२वा २१)। सहरमा, नजरले, महलको, कुशलता, कमलिनी जस्ता शब्दहरूको लेख्य मात्रा (१११२) छ तापनि आवश्यक परे बहरमा (१२२) वा (२१२) मात्राका लागि पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

डा. घनश्याम परिश्रमी

सिर्जना खनाल

मनको साथी कालो छ के फाइदा भो ?
आफ्नो भन्ने भित्तो छ के फाइदा भो ?

चट्ट पर्दा देखिन्छु साह्रै म राम्री
भाग्य मेरो खोटो छ के फाइदा भो ?

खोज्छु रासनको गर्न जोहो अहिल्यै
रित्तो मेरो गोजो छ के फाइदा भो ?

लागछ महसुस सुखको गरेको छु मैले
गुम्सिएको हाँसो छ के फाइदा भो ?

तिम्रो हाँसोको सामु सब हार खान्छन्
भित्र रिसको पोको छ के फाइदा भो ?

वजन : २१२२ २२१२ २१२२
सिद्धार्थनगर नगरपालिका-८, रुपन्देही

--

मात्रा चढावट

एउटा मात्र ह्रस्वमात्रालाई मिसराको अन्तमा तथा लयका अडानहरूमा दीर्घमात्राका रूपमा प्रयोग गर्नु मात्राचढावट हो । उर्दू र हिन्दीमा यो छुट्ट अमान्यजस्तै छ तर नेपालीमा यसको व्यापक र सफल प्रयोग भइरहेको छ ।

कटारी तिमी धस्तछ्यौं मुख लुकाई

म वस्छु हरे ! चित्तलाई फसाई

-शम्भुप्रसाद हुङ्गेल

→

सीता शर्मा 'शीत'

खुसी र प्रेमको कतै बहार हुन्छ जिन्दगी
व्यथा र दर्दले कसैको भार हुन्छ जिन्दगी

फरक यहाँ व्यथा सबै कहानी भिन्न भिन्न छन्
नपाई भेट्न लक्ष्य नै किनार हुन्छ जिन्दगी

कतै छ जन्मको खुसी कतै विवाह भोज रे !
र रोगले कतै त लम्पसार हुन्छ जिन्दगी

लिएर साथ आइयो त जन्मदा मरण पनि
भुलेर स्वार्थ प्राप्तिकै हतार हुन्छ जिन्दगी

न धर्म कर्म क्यै भयो न मार्ग मोक्षको मिल्यो
सदैव रमन मोजमा तयार हुन्छ जिन्दगी ।

वजन : १२१२ १२१२ १२१२ १२१२

बहर : हजज मुसम्मन मकबुज

भारत ।

--

(माथिको पहिलो सेर फऊलुन् ×४ (ISS×४) सूत्रमा लेखिएको छ । यसमा बस्छु को छु लघु (साकिन) छ तापनि गुरु (मुतहर्रिक)का रूपमा प्रयोग भएको छ । छन्दमा भए बस्छु लेख्नुपर्थ्यो । यस्तो प्रयोगलाई मात्रा चढावट भनिन्छ ।)

डा. घनश्याम परिश्रमी

सीबी सुनार

बनाएँ बगर आज यो जिन्दगानी
नदीले दियो यार केही निशानी

नजिकबाट जीवन नियालेर हेर्दा
कतै छन् समाधि कतै छन् खरानी

चितामाथि राखें रहरलाई मैले
हुनेछन् कतै भोलि आफै कहानी

गन्थो ज्यादती आज आफ्नै नसिबले
उज्यालो गुमाएँ, गुमाएँ बिहानी

लिई अन्जुलीमा पिउँ प्रेमप्याला
गन्थो रातले बेसरी बेइमानी ।

वजन : १२२ १२२ १२२ १२२

बहर : मुतकारिब मुसम्मन सालिम

कञ्चन गाउँपालिका ४ रूपन्देही ।

--

अलिफवस्ल र हर्फे इजाफीका रूप

गजल लेख्ने क्रममा बहरमा केही लचकता हुन्छन् । तिनलाई हामी मात्रागिरावट, मिलावट, चढावट (नेपालीमा मात्रै, त्यो पनि अडानका १ लघुलाई २ गुरु बनाउन सकिने नियम), अलिफवस्ल र हर्फे इजाफीका रूपमा लिन्छौं । मिलावट, गिरावट, चढावट र अलिफवस्लबारे धेरैलाई जानकारी छ तर हर्फे इजाफीको जानकारी कमैलाई छ । यहाँ हर्फे इजाफीको बारेमा सरल ढङ्गले बताउने कोसिस गरिएको छ ।

हर्फे इजाफी भनेको मूलतः मिसराको अन्तमा आउने शब्दको गुरु २ मात्रापछिको अकारलाई गणना नगर्ने विधि हो । यस्तो अकार अजन्त लेखिएको तर हलन्त उच्चारण गर्न सकिने अर्थात् व्यवहारमा हलन्त नै उच्चरित हुने खालको हुनुपर्दछ । जस्तै - रात, खेल,
→

सुधीर थापा

देख्दै अचम्म लाग्ने आफ्नै छ यो कहानी
मिल्दो रहेछ कस्तो आगो र फेरि पानी

व्यापार चल्छ उस्तै सारा बजार यिनको
जल्दै छ देश आफ्नै बेच्दै गए खरानी

बोल्दै न फेरि कोही स्वार्थी भएर मान्छे
देखेर हाल यस्तो लिन्छन् न सावधानी

लाग्थौं उँभो न हामी लाग्यो उँभो न देश
वर्षौं भएछ हाम्रो यस्तै छ जिन्दगानी

मिल्दै न न्याय कस्तो छोड्दै गएर धर्म
झर्दै छ आँसु हाम्रो कोही भएन दानी ।

वजन : २२१ २१२२ २२१ २१२२

बहर : मुजारे मुसम्मन अखरब ।

काभ्रे ।

--

होस, माल, प्रीत, जून यस्ता शब्दहरूको भार/वजन २-१ हो तर मिसराको अन्तमा भने यस्ता शब्दलाई वजन २ मा मात्रै गणना गरिन्छ । यस्तोलाई भनिन्छ हर्फे इजाफी ।

उदाहरण -

दलाल छन् व्यस्त रातदिन मौन बस्छ सरकार

विदेश जाने युवा प्रशिक्षण शिविर छँदै छन्

वजन- १२१२२-१२१२२ १२१२२

(बहर र गजल-पृष्ठ २९ बाट)

उर्दूबाट पनि हेरौं -

→

सुमन शर्मा

प्यास जाग्यो जसै अधिक मेरो
आए लुक्दै उनी नजिक मेरो

गर्न थाल्यौ कुराहरू मीठा
भिन्न दिल भइदियो रसिक मेरो

मन भो प्यासी भेटें तिमिलाई
दिल छ मातेको झैं अलिक मेरो

स्वार्थ तिम्नो रहेछ मायामा
के भयो बात आज ठिक मेरो

प्रेमले यो जगत् चलेकै छ
चाह धन हैन वास्तविक मेरो ।

वजन : २१२२ १२१२ २२

बहर : खफिफ मसहस मजनून अवतर
टेक्सस, अमेरिका ।

--

आँखों में तेरे ख्वाब न दिल में तिरा खयाल
अब मेरी जिन्दगी कोई खाली मकान है
वजन- २२१२ १२२- २२१२- १२
यसको मिसरा ए उलामा प्रयोग भएको खयाल को वजन १२१ हुन्छ तर मिसराको
अन्तमा भएकोले १-२ मात्र हुन पुगेको छ ।

मखमूर सईदी-(घर कहीं गुम हो गया - गजल सङ्ग्रहबाट)

माथिको नेपाली उदाहरणको उला मिसराको अन्तमा सरकार शब्द छ, यसको खास
वजन २२१ हो । मिसराका अन्य ठाउँमा यसको वजन वा भार २२१ नै हुन्छ तर अन्तमा प्रयोग
भएकोले २-२ मात्रै भएको छ । यस्तो प्रयोगमा हर्फे इजाफीको प्रयोग भएको स्पष्ट देखिन्छ ।

डा. घनश्याम परिश्रमी

सृजना सरोवर

सरोवर म यौटा कदर छैन मेरो
बगेको नदी झैँ लहर छैन मेरो

म बग्दो नदी झैँ बगूँ दूर भन्थेँ
नहर छैन मेरो सफर छैन मेरो

बगैँचा भरी फूल झैँ फूलन चाहें
पदम पत्र जस्तो अधर छैन मेरो

सिताराहरू बीचको चाँदनी भै
छरुँ दिव्य आभा सगर छैन मेरो

बनी शीतकी कोयली गर्छु चिन्तन
सरोवर हुँ केवल असर छैन मेरो
वजन : १२२ १२२ १२२ १२२
गाइघाट, उदयपुर ।

--

वैजयन्तीको लागि रचनाहरू शुद्ध टाइप गरी
shabdarthaprakashan@gmail.com
मा पठाउन सक्नुहुनेछ ।

स्पन्दन विनोद

गुमेको बिसेर धेरै थोक पाएँ
तिमीसँग भेटेर धेरै थोक पाएँ

तिमीलाई प्रेम गर्थे मनमनै म
अचानक बोलेर धेरै थोक पाएँ

सधैं हाँस्दा दुःख बुझ्दैनन् जमाना
अचानक रोएर धेरै थोक पाएँ

पुगें सागर डुब्न सागरले बगायो
नयनमा पौडेर धेरै थोक पाएँ

तिमी पाएपछि मलाई के कमी छ ?
स्वयम्सँग हारेर धेरै थोक पाएँ ।
वजन १२२२ २१२२ २१२२
बहर : सरीम
हाल लन्डन, बेलायत ।

--

के तपाईंलाई वैजयन्तीका सबै अङ्क चाहिएको छ ?
web : <http://nepalipublisher.com/>

हरिप्रसाद पौडेल 'स्वर्णाशिखा'

तिमी राजा म रैती बन्यौं केवल चलनले
फरक देख्दैन किन्तु कसैलाई कफनले

थियो अद्भुत प्रियाले गरेको प्रेम वर्षा
आयो तन तथापि अभै माग्दै छ मनले

निकै आडम्बरी छन् मेरा नौला छिमेकी
फुपूको श्राद्ध गर्छन् उनी मामाको धनले

म दुविधामा परेको छु धेरै आजभोलि
छ घरले जाऊ भन्दै नआऊ भन्छ वनले

तिमी मुखले त भन्छ्यौं असाध्यै प्रेम गर्छु
गरेका बात यद्यपि छन् उल्टा ती नयनले
वजन : १२२२ १२२ १२२२ १२२
घोराही-१५, दाङ ।

--

<http://nepalipublisher.com/downloads-vajyanti>

**हाम्रो वेबसाइटमा वैजयन्तीका सबै अङ्क
डाउनलोड गर्न सक्नुहुन्छ है ।**

हृषीकेश बराल

लाभा बनेर मैले आगो निकाल्न सक्छु
आगो भएर सारा पत्थर पगाल्न सक्छु

वैरीहरू कसैले सानो भनी नहेप्नु
मुड्की कसेर हानी पहेरो फुटाल्न सक्छु

होचो छ कद नभन्नु अग्लिन्छु व्योमसम्म
चाहें भने धरामै तारा झराल्न सक्छु

कमजोर ठान्छ जसले देखाउने छु तागत
मौका परे जुरुक्कै धर्ती उचाल्न सक्छु

अन्यायमा मलाई पान्यो भने कसैले
राँको भएर पोल्दै एकेक ढाल्न सक्छु ।
वजन २२१ २१२२ २२१ २१२२
बहर मुसम्मन अखरब
पोखरा -२६ कास्की ।

--

एक अङ्कमा एक विधाको रचना मात्र प्रकाशित हुने हुनाले
'वैजयन्ती साहित्यिक पत्रिका' नामक फेसबुकमा मागिएको
विधाको रचना समय सीमा भित्र
shabdarthaprakashan@gmail.com
मा पठाउन सक्नुहुनेछ ।

पुछारको पातो

संस्कृत छन्द र अरबी बहरका साम्य सामर्थ्य

डा. रमेश शुभेच्छु

विषय प्रवेश

नेपाली कविता परम्परामा शास्त्रीय, लोक र मुक्त गरी तीन लयढाँचाको प्रयोग रहेको छ । कविताकै उपविधाको रूपमा स्थापित भइसकेको र नेपाली सन्दर्भमा आयातीत विधा पनि मानिने गजल शास्त्रीय, लोक र मुक्त लयढाँचामा सिर्जना भइराखेको अवस्था छ । कवितालाई छोडेर गजल विधालाई मात्र हेर्नो भने पनि यसमा कवितामा जस्तै तीन लयढाँचासँगै उर्दू बहरको प्रयोग प्रशस्त मात्रामा भएको देखिन्छ । यस प्रयोगका आधारमा शास्त्रीय संस्कृत छन्द र बहर मा के कस्ता साम्य वैसम्य छन् भन्ने जिज्ञासामा यो लेख तयार भएको छ । यसमा क्रमशः साम्य र वैसम्यको चर्चा गर्दै संस्कृत छन्द जान्नेले बहर र बहर जान्नेले शास्त्रीय छन्दमा कविता लेख्न सक्छ भन्ने परिकल्पना गरिएको छ । आर्य इरानेली भाषिक कालदेखि विकसित बहरबद्ध अरबी साहित्यको आधुनिक सिर्जनामा निहित बहर वैदिक कालदेखि अस्तित्वमा रहेका संस्कृत शास्त्रीय छन्दबाट प्रभावित छ भन्ने निष्कर्ष निकालिएको छ ।

बहरको बीज र विस्तार

बहर अरबी भाषामा रचिने कविताको लयढाँचा विशेषलाई बुझाउने शब्द हो । शाब्दिक दृष्टिले यो अरबी स्त्रीलिङ्गी शब्द हो । यसको प्रयोगगत उच्चारण 'बहर' वा 'बह्र' दुवै रूपमा भएको देखिन्छ र यसको अर्थ छन्द हुन्छ (खाँ, सन् १९९२, पृ. ४२९) । अरबी र यस भाषाको गजल सिर्जनाबाट प्रभावित अत्य भाषाका गजल संरचनाका क्रममा बहरलाई अपरिहार्य तत्त्व मानिन्छ ।

कतिपय गजलशास्त्रीहरूले गजल संरचना आधुनिक गीत-कविताजस्तै सहज र मुक्त शैलीमा हुन सक्दैन भन्ने अर्थमा बहर गजलको सर्वोच्च अनुशासन मानेका छन् भने कतिपयले मुक्त वा आक्षरिक छन्दको प्रयोग पनि सकारेका छन् । बहर भनेको गजल रचनाको छन्द हो र यसको बीजभूमि अरबी साहित्य मानिन्छ । अरबी साहित्यलाई इस्लामिक काव्यशास्त्र पनि भनिन्छ । यस

काव्यशास्त्रमा वर्णमा र मात्रामा आधारित अनेक शास्त्रीय बहरहरू स्थापित छन् तिनको सम्बन्ध कुनै न कुनै रूपमा संस्कृत पिङ्गल वार्णिक र मातृक छन्दसँग मिल्दाजुल्दा छन् ।

सुरु सुरुमा अरबी काव्यशास्त्रमा बहरहरूको सङ्ख्या अत्यन्त न्यून करिब एक डेढ दर्जन (पन्ध्रवटा) मात्र रहेको बुझिन्छ । पछि स्लामिक साहित्यको विकासका क्रममा फारसी भाषामा लेखिएको साहित्यमा यसको क्रमशः सङ्ख्यात्मक विस्तार भएको पाइन्छ । त्यसपछि उर्दूमा अरबी र फारसीमाभन्दा केही बढी बहरहरूको निर्माण भएको देखिन्छ र क्रमशः हिन्दीमा आएर अभ्र बढेको र संस्कृत शास्त्रीय लय निकट विविध बहरको प्रयोग भएको देखिन्छ ।

सरसरती अनुगमन गर्दा गजलका बहरहरूमध्ये मुतकारी बहरको एक भेद संस्कृत वार्णिक छन्दान्तर्गत भुजङ्गप्रयात छन्दसँग पूरै मिल्छ भने मुतदारिक बहरको एउटा भेद संस्कृत शास्त्रीय म्रग्विणी छन्दसँग पूरै मिल्ने देखिन्छ । यस्तो हुनाको मूल कारण संस्कृत र प्राचीन फार्सेली भाषा भारोपेली भाषापरि वारान्तर्गत पर्ने सतम् वर्गको आर्य इरानेली शाखाबाट विकसित हुनु नै हो भन्ने अडकल केही विद्वानको रहेको छ (बराल, २०६७, पृ. ९७) । यस किसिमको अडकललाई पुष्टि गर्ने आधार पनि होलान् तर अहिलेसम्मको अवस्थाको अनुगमन गर्दा संस्कृत शास्त्रीय लयढाँचाको प्रभाव बढी देखिन्छ भन्नुमा अत्युक्ति हुँदैन ।

संस्कृत शास्त्रीय छन्द

पूर्वीय साहित्यमा सबैभन्दा समृद्ध र सर्वप्राचीन भाषासाहित्य भएको भाषाका रूपमा संस्कृत भाषा मानिएको छ । संस्कृत साहित्यलाई जीवन्त राख्ने प्रमुख पक्ष संस्कृत शास्त्रीय लयढाँचामूलक लेखन रहेको देखिन्छ । पढ्दा कण्ठ गरेर पढ्न र सम्भ्रन मिल्ने शास्त्रीय लयढाँचाको लेखनले साहित्यलाई उच्च कलात्मक बनाउनका साथै छापाखानापूव युगको भाषालाई बचाउने काम पनि छन्दले गरेको देखिन्छ । यसमा रचिएको साहित्यले समग्र वाङ्मयलाई नै जीवन्त बनाउने काम गरेको देखिन्छ ।

संस्कृत वाङ्मयमा अनेकानेक वार्णिक र मात्रिक छन्दहरू प्रचलनमा छन् । तिनमा एउटा गण परिवर्तन हुँदा र एउटा अक्षर ह्रस्व वा दीर्घ हुँदा हुने भिन्नताको अर्थ निकै गहिरो र यसको प्रयोग पनि निकै गम्भीरताका साथ भएको पाइन्छ । ह्रस्व र दीर्घ वर्णानुसार गायन गर्न मिल्ने, निश्चित ठाउँमा विश्राम लिएर गति र यति मिलाउन सकिने र वैज्ञानिक ढङ्गले लय निकाल्न सकिने भएकाले संस्कृत शास्त्रीय लयढाँचा स्थापित छ । अहिले यसै पिङ्गलशास्त्रीय लयढाँचाका स्वाभाविक रूप नेपाली भाषाका काव्य जगत्मा

देखापरेको छ ।

संस्कृत शास्त्रीय छन्द र बहरको साम्य

अरबी भाषा साहित्यबाट विकसित बहरहरूमध्ये कतिपय बहरहरू संस्कृतका पिङ्गल छन्दहरूसँग दुरुस्तै मिल्ने खालका छन् भने कतिपय सन्निकट मात्र रहेका देखिन्छन् । त्यस्ता शास्त्रीय बहरमा गजल रचना गर्नु र शास्त्रीय छन्दमा कविता रचना गर्न सर्जकले निकै गम्भीर अभ्यास गर्नुपर्छ । अभ्यस्त नभइसकेका सर्जकका लागि छन्दका कविता वा बहरबद्ध गजल सिर्जना गर्नु असम्भवै नभए पनि निकै जटिल कार्य हो । शास्त्रीय कविता सिर्जनाका लागि गणको ज्ञान हुनु आवश्यक भए जस्तै बहरबद्ध गजल सिर्जनाका लागि रुक्नहरूको ज्ञान आवश्यक छ । रुक्न भनेको बहरको गण योजना हो । संस्कृत काव्यशास्त्रमा शास्त्रीय छन्दको मूल सूत्र 'यमाताराजभानसलगा' मा मुख्य आठवटा गणहरू हुन्छन् । ती आठओटा गणहरू : य (ISS), म (SSS), त (SSI), र (SIS), ज (ISI), भ (SII), न (III), स (IIS) हुन् । यी गणका कोष्ठमा दिएका सङ्केतमध्ये (I) ले लघु र (S) ले गुरुको सङ्केत गर्दछन् । त्यसै गरी अरबी बहरमा पनि रुक्न (गण) हरू हुन्छन् । ती पनि आठओटा नै रहेका छन् : मफाईलुन् (ISSS), मुस्तफाइलुन् (SSIS), फायलातुन् (SIS), फऊलुन् (ISS), फाइलुन् (SIS), मुतफाइलुन् (IISIS), मफाइलुन् (ISIS), मफऊलातु (SSSI) । यस विवरणबाट गण र रुक्नमा केही साम्य पाइन्छ । यहाँ बहरका कोष्ठकमा दिएका सङ्केतको अर्थ पनि संस्कृत शास्त्रीय लयकै जस्तो लघु र गुरु नै हुन्छ । यही अर्थ साम्यताले बहर र छन्दका बीचमा कुनै न कुनै सम्बन्ध वा प्रभाव र विस्तार छ भन्ने बुझिन्छ । जसरी संस्कृत लयढाँचामा गणहरूको आवृत्ति वा संयोजनले नयाँ नयाँ छन्द बन्ने प्रक्रिया हुन्छ, त्यसरी नै बहरका रुक्नहरूको आवृत्ति वा मेलबाट नयाँ नयाँ बहर बनेको देखिन्छ ।

शास्त्रीय छन्दमा गणहरूको आवृत्ति वा मेलबाट फरक छन्द बने जस्तै अरबी बहरमा पनि फरक रुक्नको आवृत्ति वा मेलबाट फरक फरक बहर बन्ने प्रक्रिया हुन्छ । यस कारणले नै बहरबद्ध गजल सिर्जना र छन्दोबद्ध कविता सिर्जनाका साम्य पक्षहरू खोजी गर्न अभिप्रेरित गर्छन् । लघु र गुरु मात्रा निर्माणमा नेपाली भाषामा एकै किसिमको नियम लागू हुन्छ । यति हो केही गजलशास्त्रीहरूले बहरमा मात्रा गिरावट र मिलावटलाई छुट छ भनेका छन् तर शास्त्रीय कवितामा त्यस्तो छुट क्षम्य मानिँदैन । यही छुट हुने र नहुने अर्थमा अरबी बहर संस्कृत छन्द प्रभावित छ भन्नु अत्युक्ति हुँदैन । नेपाली गजलशास्त्री डा. घनश्याम परिश्रमीले संस्कृत र उर्दु निकट भाषा भएकाले यी दुवै बीच प्रभाव पर्नु स्वाभाविक भनेका छन् र यस सम्बन्धमा लेख्दै मन्तव्य दिँदै आएका छन् ।

फारसी-उर्दूमा प्रचलित कतिपय बहरहरू संस्कृतमा प्रचलित तथा संस्कृतमा प्रचलित पिङ्गल प्रतिपादित वर्णमात्रिक छन्दसँग केही साम्य भएका पक्षमा नेपाली सामीक्षाशास्त्री मात्र नभई अङ्ग्रेजी समीक्षाशास्त्रीहरू पनि सहमत छन्। यिनका बीचमा तुलना प्रतितुलना गर्दै निष्कर्षमा पुग्न आवश्यक देखिएको छ। छन्दका भेदहरू भएजस्तै एकै बहरका पनि उपभेदहरू छन्।

छन्द र बहरको ऐतिहासिक सन्दर्भ

छन्द र बहरका विषयमा काल्पनिक विषय मात्र नभई ऐतिहासिक प्रमाणहरू पनि भेटिन्छन्। ऐतिहासिक दृष्टिले अनुगमन गर्दा इ. पू. १५०० तिर आर्यहरू इरान हुँदै भारतीय उपमहाद्वीपमा आएको र कोही इरानमै बसेको पाइन्छ। यस रूपमा दक्षिण एसियाको भारतीय उपमहाद्वीपमा आइपुगेका र इरानमै बसेका आर्यहरूको भाषा संस्कृतिमा ठूलो विभाजन भयो। यस्तो विभाजनभन्दा पहिलेका जाति र उनीहरूले बोलेका भाषालाई अध्ययन गरी आर्य इरानेली भाषाका रूपमा चिनाउने प्रयास पनि भएको पाइन्छ। यस सम्बन्धमा भाषाविद्हरूले अनेक तर्क प्रस्तुत गरेका छन्। उनीहरूका अनुसार प्राचीन इरानेली भाषा र वैदिक संस्कृत भाषामा प्रशस्तै समानता रहेको छ। सर्वप्राचीन ग्रन्थ मानिने ऋग्वेदमा प्रयुक्त जगती छन्दबाट विकसित भुजङ्गप्रयात, स्रग्विणी, पञ्चचामर, तोटक आदिको उदाहरण लिन सकिन्छ। त्यस्तै ऋग्वैदिक कालीन अनुष्टुप् छन्दबाट विकसित विद्युन्मालाका साथै कृति छन्दबाट विकसित हरि गीतिका छन्द फारसेली बहरसँग मिल्न गएको पाइन्छ। प्राचीन आर्य अथवा संस्कृत र इरानेली भाषाका वक्ताहरूले यी छन्दलाई त्यसै बेलादेखि कुनै न कुनै रूपमा ग्रहण गरेको कुरामा बढी सत्यता रहेको पाइन्छ (बराल, पृ. २०६०, ३२०)। यस दृष्टिकोणले हेर्दा पनि इरानेली भाषा भन्दा संस्कृत भाषाको इतिहास प्राचीन रहेको पक्षलाई भने बिर्सनु हुँदैन।

भाषावैज्ञानिक दृष्टिले हेर्दा संस्कृत काव्य परम्परामा प्रयुक्त छन्दहरूसँग अरबी-फारसी काव्य परम्परामा प्रयुक्त बहरहरू मिल्दाजुल्दा देखिनुको कारण यी दुवै छन्द परम्परामा मात्रिक व्यवस्था हुनुलाई पनि मान्न सकिन्छ। मात्रिक व्यवस्थाका कारण मेल भएका आधारमा हेर्दा यी फरक काव्यशास्त्रका लयढाँचाको मेललाई संयोग मान्न सकिने पनि देखिन्छ (बराल, २०६६, पृ. ९६)। यद्यपि यो मात्रिक व्यवस्थामा मात्र संयोग जस्तो देखिन्छ र समग्र संस्कृत वर्णमात्रिक र मात्रिक लयढाँचालाई हेर्दा संस्कृतकै लयढाँचा समृद्ध देखिन्छ।

तुलनात्मक दृष्टिले हेर्दा अरबी तथा फारसी छन्दलाई मिसराका पङ्क्तिमा प्रयुक्त अक्षरको सङ्ख्या वा पङ्क्तिको लम्बाइका आधारमा 'छोटो', 'मध्यम' र 'लामो' गरी तीन भागमा बाँडिएको देखिन्छ। यी भाषाका काव्य सिर्जनामा प्रयुक्त

हजज, रजज- लगायतका सबैजसो बहरहरू यही लघु, मध्यम र लामो छन्दका रूपमा देखिन्छन्। यस आधारमा छोटा बहरका मिसरामा कम अक्षरको व्यवस्था, लामा बहर धेरै अक्षरहरू मिलेर बनेको लय व्यवस्था र मध्यम बहर चाहिँ छोटा र लामा बहरको मध्य विन्दुमा देखिने खालका बहरहरू हुन्। यस दृष्टिले हेर्दा पूर्वीय संस्कृत काव्यशास्त्रमा अनेक छन्दहरू प्रयोगमा छन् र तिनका केही प्रकार संस्कृतबाट विकसित भाषामा पनि देखिएका छन्।

नेपाली गजल परम्परामा प्रयोग भएका बहरलाई सरसरती हेर्दा करिब तीन दर्जन छन्द र बहरहरू मिल्दा जुल्दा लेखिन्छन्। कृष्णहरि बरालले २३ वटा छन्द र बहरमा समानता हुने देखाएका छन् (२०६४, पृ. ९६)। बरालपूर्व कुँवर बेचैन, रमा सिंह, नरेशका साथै नेपाली गजलशास्त्री डा. घनश्याम परिश्रमीले गजल र बहरको साम्य वैसम्यबारे चर्चा गरेका छन्। यी पूर्ववर्ती अध्येताहरूका अध्ययनका आधारलाई र थप अनुगमनका प्रमाणलाई लिएर हेर्दा थुप्रै मिल्दाजुल्दा बहर र छन्दहरू भेटिएका छन्। तिनलाई मोटामोटी यसप्रकार तालिकीकृत गर्न सकिन्छ :

पिङ्गल छन्द

बहर

इन्द्रवज्रा	बहरे मुतकारिब अस्लम मकबुज
चन्द्र	बहरे मुतदारिक मुसम्मन महजुफ
चामर/तूणक	बहरे हजज अस्तर मकबुज
ताटङ्क	बहरे मुतदारिक मकतुअ महजुफ
तोटक	बहरे हजज अखरव अवतर मुसद्वत
दिक्पाल	बहरे मुजारे मुसम्मन अखरब
दिगम्बरी	बहरे हजज मुसम्मन महजुफ
ड्रुता	बहरे मुतदारिक मुजाहिफ
पञ्चचामर	बहरे रजज मुसम्मन मकबुज
पीयूषराशि	बहरे रमल मुसद्वस मकफूफ
पीयूषवर्ष	बहरे हजज मुसद्वस महजुफ
प्रमदानन	बहरे कामिल मुसम्मन सालिम
प्रमाणिका	बहरे हजज मुरब्बा मकबुज
भुजङ्गी	बहरे मुतकारिब मुसम्मन मजहुफ
मधुमालती	बहरे रजज मुरब्बा सालिम
मनोरम	बहरे रमल मुरब्बा सालिम
महालक्ष्मी	बहरे मुतदारिक मुसद्वस सालिम
माधवमालती	बहरे रमल मुसम्मन सालिम
मालिका	बहरे रमल मुरब्बा महजुफ

मेनका/गीतिका	बहरे रमल मुसम्मन महजुफ
रूपमाला	बहरे रमल मत्तुअ महजुफ
विजात	बहरे हजज मुरब्बा सालिम
विधाता	बहरे हजज मुसम्मन सालिम
विद्युन्माला	बहरे मुतदारिक मुसम्मन मत्तुअ
विमोहा	बहरे मुतदारिक मुरब्बा सालिम
शङ्खनारी	बहरे मुतकारिब मुरब्बा सालिम
सिन्धु	बहरे हजज मुसद्दस सालिम
सुमेरु	बहरे हजज मुसद्दस महजुफ
सोमराजी	बहरे मुतकारिब मुरब्बा सालिम
स्रग्विणी	बहरे मुतदारिक मुसम्मन सालिम
संयुता	बहरे कामिल मुरब्बा सालिम
हरिगीतिका	बहरे रजज मुसम्मन सालिम

प्रस्तुत संस्कृत शास्त्रीय छन्द र बहरका बीचमा वैसम्य भन्दा बढी साम्य चरित्र देखिन्छन् । दुवैमा लामा छोटा वा निश्चित र थुप्रै गण (रुक्न) को प्रयोग भएको देखिन्छ । यिनका बीचमा भाषावैज्ञानिक र काव्यशास्त्रीय दुवै कोणबाट अध्ययन हुन आवश्यक छ । सर्वप्राचीन मानिने वेदहरूमा प्रयोग भएका छन्दहरूको प्रभाव अन्य भाषाहरूमा परेन होला भन्न सकिँदैन । यसको सबै कोणबाट अध्ययन विश्लेषण गरी निष्कर्षमा पुग्न आवश्यक छ । आजसम्मका विशेषताको अनुगमनबाट संस्कृत लयढाँचाबाटै बहर प्रभावित जस्तो देखिन्छ ।

गजल र बहर

गजलमा बहर वा छन्दको अनिवार्यताको कुरा नेपाली गजल परम्परामा समय समयमा उठेको र गजल सिर्जना नै विवादमा परेको आरोप खेपिरहेको छ । गजल गेय विधा हुँदा यसमा छन्द वा बहर अनिवार्य रहे जस्तै कविता विधामा पनि लय अनिवार्य मानिन्छ र केही छन्दविनाका कविता कविता होइनन् भन्ने आवाज पनि उठाइरहेका छन् । कविताको विवाद छोडेर बहरको कुरा गर्दा बहरहरू अरबीबाट फारसी, हिन्दी हुँदै नेपाली भाषामा आइपुग्दा गजलकारले जानेर वा नजानेर छन्द वा बहरको प्रयोग गर्दा अल्पज्ञानका कारण यसको प्रयोगमा क्षति भएको पक्षलाई भने बिर्सन सकिँदैन ।

भाषावैज्ञानिकहरूले अनुमान गरेको आर्यइरानेली भाषाको सन्दर्भ होस् वा अन्य जुनसुकै सन्दर्भबाट हेर्दा पनि बहर र संस्कृत वर्णमात्रिक छन्दका बीचमा अधिकतम समानता रहेको छ । यस सन्दर्भमा बरालले लेन एन्डरसन, जेन रिचहोल्ड र अभाचतको दृष्टिकोणका आधारमा गजलमा बहरको

अनिवार्यतामाथि प्रश्नचिह्न उभ्याएको सन्दर्भ अगाडि सारेका छन् । गजलमा छन्दलाई वेवास्ता गर्दै मुक्त छन्द विकास भएको अभाचतको दृष्टिकोणलाई पनि केन्द्रमा राख्दै गजलका सेरहरूमा भिन्न भिन्न विषय प्रयोग गर्न पाउने स्वतन्त्रता हुँदा तिनलाई एउटै सूत्रमा अनुस्यूत गर्न लयको अनिवार्यता रहने पक्षलाई जोड दिएका छन् । उनले गजललाई विकीर्ण विचारलाई आपसमा अनुस्यूत गर्ने तत्त्वमा बहर वा छन्द र अन्त्यानुप्रास (काफिया) वा उपान्त्यानुप्रास (रदिफ) पर्ने गरेको मानेका छन् । त्यस अनुस्यूतिका क्रममा इस्लामिक काव्यशास्त्रमा बहरको प्रयोग भएको देखिन्छ ।

गजलका सन्दर्भमा जति बहस गरे पनि गजल गेय विधा हो । गेय विधा भएकै कारण यसको पहिलो सर्त गायन मानिएको छ । (परिश्रमी २०७९, पृ. ११०) । सूक्ष्म दृष्टिले हेर्दा गजल कुनै एक विषयमा मात्र नभई विभिन्न विषयवस्तुलाई एउटै रचनामा अटाउन सक्ने गेय रचना हुँदा यस रचनामा र हेको विषय र सन्दर्भका भिन्न अवस्थालाई अनुस्यूत गर्न लयको आवश्यकता देखिन्छ । त्यस्तो लय नेपाली गजलका सन्दर्भमा शास्त्रीय बहर नै हुनुपर्छ भन्ने छैन नेपाली लोकलय नै होस् तर कुनै लयमा बाँधिनु राम्रो हुन्छ भन्ने देखिन्छ ।

निष्कर्ष

संस्कृत साहित्यमा प्रयुक्त शास्त्रीय लयढाँचा र अरबी भाषामा प्रयुक्त बहरहरू दुवै छन्दहरू हुन् । यी छन्दका बीचमा साम्य हुनु एक अर्काको प्रभाव हो कि संयोग मात्र हो भन्ने जिज्ञासा यी दुवै लयढाँचाका रचना पठनका क्रममा र यिनका गण एवम् रुक्न वितरण व्यवस्थाका कारण जगिरहन्छ । यिनमा आर्यइरानेली कालदेखिको प्रभाव रहन सक्ने र संस्कृत छन्दहरूबाट अरबी कविहरू प्रभावित भई प्रयोग गरेको पनि हुन सक्ने देखिन्छ । गजलमा कुनै न कुनै छन्दको अनिवार्य उपयोग हुने हुँदा र कविताका तत्त्वमध्ये प्रमुख तत्त्व लययोजना हुने हुँदा यी दुवै शास्त्रीय लयढाँचाको महत्त्व अत्यधिक रहेको छ । यी दुईका बीचको साम्यले अरबी र नेपाली वा संस्कृत भाषाबाट विकसित भाषाहरूमा लयतत्त्वका आधारमा अन्य विविध पक्षको साम्य वैसम्यको खोजी गर्न सकिने देखिन्छ ।

सन्दर्भ

- आस्थाना, रोहिताश्व (सन् १९८७). हिन्दी गजल उद्भव और विकास. नई दिल्ली : सामयिक प्रकाशन ।
 खौं, मुहम्मद मुस्ताफा मद्दाह (सन् १९९२) उर्दू -हिन्दी शब्दकोश (सातौं संस्क.) लखननऊ : उप्र हिन्दी संस्थान ।
 बराल, कृष्णहरि (२०६०) गीत : सिद्धान्त र इतिहास. ललितपुर : साभ्ना प्रकाशन ।
 बराल कृष्णहरि (२०६४). गजल सिद्धान्त र इतिहास. कलितपुर : साभ्ना प्रकाशन ।
 परिश्रमी न्यौपाने, घनश्याम बहर र गजल, काठमाडौं, शब्दार्थ प्रकाशन ।

नेपाल राष्ट्र बैंकको अनुरोध

आधुनिक प्रविधिको प्रयोगसँगै उल्लेख्य संख्यामा डिजिटल माध्यमबाट वित्तीय कारोबार भइरहेका छन् । सहज र भन्धकहित भएकाले यो माध्यम सबैको रोजाइमा पर्ने गरेको छ । डिजिटल माध्यमबाट वित्तीय कारोबार गर्दा देहायका विषयमा जानकारी भई अत्यन्त सजगताका साथ कारोबार गर्नुपर्दछ :

- डिजिटल वित्तीय कारोबार गर्ने मोबाइल र कम्प्युटरमा अनधिकृत पहुँच रोक्न अनिवार्य रूपमा पासवर्ड (Password) वा पिन (Pin) ले लक गर्ने ।
- डिजिटल वित्तीय सेवासँग सम्बन्धित लगइन आईडी (Password), युजरनेम (Username), पासवर्ड, पिन जस्ता व्यक्तिगत विवरण कसैलाई नदिने ।
- इन्टरनेट बैंकिङ, मोबाइल बैंकिङ, मोबाइल वालेट, बैंकमा रजिष्टर गरिएका इमेलका साथै आफ्ना डिभाइसमा लामो समयसम्म एउटै पासवर्ड/पिनहरू समय समयमा परिवर्तन गरिरहने ।
- अरूले अनुमान गर्नसक्ने किसिमका सामान्य पासवर्ड प्रयोग नगर्ने ।
- सामाजिक सञ्जाल वा जुनसुकै माध्यमबाट प्राप्त मेसेजको भरमा वित्तीय कारोबार नगर्ने, कारोबार गर्नुअघि सम्पूर्ण विवरण यकिन गर्ने ।
- आधिकारिक वेबसाइट तथा आधिकारिक मोबाइल एपको मात्र प्रयोग गर्ने ।

यस्ता सम्वेदनशील विषयमा लापरवाह हुँदा सूचना चुहिने र वित्तीय ठगीमा पर्न सकिने भएकोले अत्यन्तै सजग भई डिजिटल वित्तीय कारोबार गर्ने बानी बसालौं ।

वित्तीय ठगीबाट आफू पनि बचौ, अरूलाई पनि बचाऔं ।

१. हरिहर शास्त्री सावित्रीदेवी साहित्य पुरस्कार-२०४५

- २०७० प्रा. डा. वासुदेव त्रिपाठी (२६ औं)
 २०७१ प्रा. कृष्ण गौतम
 २०७२ कुन्ता शर्मा
 २०७३ पुण्य खरेल
 २०७४ प्रा. डा. तारानाथ शर्मा
 २०७५ भाउपन्थी
 २०७६ नरेन्द्रराज शर्मा
 २०७७ प्रा. डा. चूडामणि बन्धु
 २०७८ प्रा. डा. माधवप्रसाद पोखरेल
 २०७९ प्रा. डा. माधवप्रसाद पोखरेल
 २०८० प्रा. डा. प्रेम खत्री

२. वसन्त-राधा पद्यकाव्य पुरस्कार-२०६५

- २०६८ डिल्लीरमण शर्मा अर्ज्याल
 २०६९ पुरुषोत्तम सिग्देल तथा गोविन्दराज विनोदी
 २०७० बुनू लामिछाने
 २०७१ भुवनहरि सिग्देल
 २०७२ लक्ष्मीकुमार कोइराला
 २०७३ बाजुराम पौडेल तथा गणेश चिमिरे मार्मिक
 २०७४ मोदनाथ शास्त्री तथा नरेन्द्र पराशर
 २०७५ गोविन्द चिमिरे वेदमणि तथा नीलमकुमार न्यौपाने
 २०७६ प्रा. डा. रामप्रसाद ज्ञवाली
 २०७७ शैलेन्दुप्रकाश नेपाल
 २०७८ डा. हरिहर अर्ज्याल
 २०८० डा. नवराज लम्साल

३. हेमकुमारी-दिवाकर समाजसेवा सम्मान-२०६५

- २०६८ प्रणवानन्द आश्रम, गुह्येश्वरी, काठमाडौं
 २०६९ चिसाखोला आश्रम, पोखरा
 २०७० भागवत् सन्त्यास आश्रम, पशुपति, काठमाडौं
 २०७१ पवित्र समाज सेवा नेपाल, धापासी, काठमाडौं
 २०७२ त्रिफला राष्ट्रिय पुस्तकालय, भद्रापा
 २०७३ संस्कृत विद्या संवर्द्धनी समिति, धरान
 २०७४ हाम्रो बाल संरक्षण धरोहर, धापासी, काठमाडौं
 २०७५ द. ओरफान होम, बाजुरा
 २०७६ नेपाली शिक्षा परिषद्, सोदरखुट्टे, काठमाडौं
 २०७७ ज्येष्ठ नागरिक संरक्षण तथा अध्ययन प्रतिष्ठान, नुवाकोट
 २०७८ ब्रह्म पीडित तथा अपाङ्ग समाज, साँखु
 २०८० सिर्जनशील अपाङ्ग समाज, चावहिल

४. साहित्य संवर्द्धन द्रष्टा सम्मान-२०७०

- २०७० प्रा. डा. केशवप्रसाद उपाध्याय
 २०७१ प्रा. शिवगोपाल रिसाल
 २०७२ प्रा. मोहनराज शर्मा
 २०७३ प्रा. ठाकुर पराजुली
 २०७४ प्रा. दयाराम श्रेष्ठ
 २०७५ दधिराज सुवेदी
 २०७६ कृष्णहरि बराल
 २०७७ डा. घनश्याम न्यौपाने 'परिश्रमी'
 २०७८ प्रा. केशव सुवेदी
 २०८० प्रा. डा. अभि सुवेदी

५. विश्वज्योति सेवा सम्मान-२०७१

- २०७१ श्री सत्य साईं केन्द्र, पूर्व काठमाडौं
 २०७२ श्री सत्य उद्यान, ललितपुर
 २०७३ शान्तदास मानन्धर
 २०७४ जगतगुरु आदर्श संस्कृत गुरुकुलम्
 २०७५ नेपाल एकीकृत दृष्टिविहीन संघ, लोलाड
 २०७६ रोचक चिमिरे
 २०७७ जनमत मासिक पत्रिका, बनेपा
 २०७८ श्री कान्तिभैरव गुरुकुल विद्यालय, गोकर्ण
 २०८० रिमा सेवा समाज, गोल्फुटार

६. शारदादेवी सिर्जना पुरस्कार-२०७२

- २०७२ गीताकेशरी
२०७३ भागिरथी श्रेष्ठ
२०७४ भुवन ढुङ्गाना
२०७५ माया ठकुरी
२०७७ रमा शर्मा
२०७८ पद्मावती सिंह
२०७९ हिरण्यकुमारी पाठक
२०८० गङ्गा पौडेल

७. राधिका-पदम-दुर्गा काव्य कविता पुरस्कार-२०७२

- २०७२ डा. टीकाराम अधिकारी
२०७३ प्रा. डा. वेणीमाधव ढकाल
२०७४ रमेश खकुरेल
२०७५ डा. विष्णुराज आत्रेय
२०७७ नारायणप्रसाद उपाध्याय
२०७८ तीर्थराज अधिकारी
२०७९ रमेशचन्द्र देवकोटा

८. जम्बुकुमारी-टीकावल्लभ साहित्य सम्मान-२०७३

- २०७३ परशु प्रधान
२०७४ डा. राजेन्द्र विमल
२०७५ गणेश रसिक
२०७७ उत्तमकृष्ण मजगैर्या
२०७८ विनोदमणि दीक्षित
२०७९ सुनील पौडेल
२०८० डा. विप्लव ढकाल

९. गुरु रामप्रसाद श्रेष्ठ साहित्य सम्मान-२०७४

- २०७४ रोहिणीविलास लुङ्गटेल
२०७५ बालकृष्ण उपाध्याय
२०७७ डिल्लीराज अर्याल
२०७८ प्रा. डा. नारायणप्रसाद खनाल
२०७९ रमेशप्रसाद गौतम
२०८० धनञ्जय आचार्य

१०. निर्मला-प्रेम साहित्य सम्मान-२०७४

- २०७४ नेपाल बालसाहित्य समाज
२०७५ प्रमोद प्रधान
२०७७ रञ्जुश्री पराजुली
२०७८ तेजप्रकाश श्रेष्ठ
२०७९ भिक्टर प्रधान
२०८० रामबाबु सुवेदी

११. पुण्य तिलस्मी सरह दर्शन साहित्य सम्मान-२०७७

- २०७७ विद्यानाथ उपाध्याय
२०७८ प्रा. डा. वीरेन्द्र मिश्र
२०७९ डा. गोविन्दशरण उपाध्याय
२०८० प्रा. डा. वीणा पौडेल

१२. नन्द आनन्द टुल्की साहित्य सम्मान-२०७७

- २०७७ नारायण तिबारी
२०७८ श्रीओम श्रेष्ठ 'रोदन'
२०७९ प्रा. डा. कपिल लामिछाने
२०८० खेमराज पोखरेल

१३. आमोई पद्याख्यान पुरस्कार-२०७७

- २०७७ होमनाथ सुवेदी
२०७८ श्रीहरि फूयाँल
२०७९ नरेन्द्रराज पौडेल
२०८० डा. धनपति कोइराला

१४. अभिजित-पूथा कला सङ्गीत सम्मान-२०७९

- २०८० तारावीर सिंह (सितार)

१५. सुहसा अनुवाद साहित्य सम्मान-२०८०

- २०८० प्रा. डा. गोविन्दराज भट्टराई

१६. तिलकुमारी श्री पुरस्कार-२०८०

- २०८० प्रह्लाद पोखरेल

वैजयन्ती तथा शब्दार्थ प्रकाशनका पुस्तक पाइने पसलहरू

१.	भाञ्जा बुक एण्ड स्टेशनरी- इलाम	- ०२७-५२०९३५
२.	ग्लोबल एजुकेशनल इन्टरप्राइजेज- बिर्तामोड, भ्रपा	- ०२३-५४२२०२
३.	प्रगति पुस्तक भण्डार- बिर्तामोड, भ्रपा	- ०२३-५४४६८८
४.	विद्यार्थी पुस्तक पसल- बिर्तामोड, भ्रपा	- ०२३-५४३६६९
५.	प्रगति पुस्तक पसल- दमक, भ्रपा	- ०२३-५८०३९९
६.	श्री पौडेल पुस्तक तथा पत्रिका पसल- चैनपुर, सङ्खुवासभा	- ०२९-५७०१४८
७.	प्रतिभा पुस्तक पसल, धनकुटा	- ०२६-५२९३०४
८.	द्वारका पुस्तक- धरान, सुनसरी	- ०२५-५२३२७३
९.	न्यू मनकामना बुक हाउस- धरान, सुनसरी	- ०२५-५३२६८९
१०.	ताप्लेजुड बुक सेन्टर- इटहरी, सुनसरी	- ०२५-५८६८५६
११.	लक्ष्मी बुक्स एण्ड स्टेशनरी- सुन्दर हरैँचा, सुकुना, मोरङ	- ०२९-५४५८३२
१२.	बालाजी पुस्तक भण्डार- विराटनगर, मोरङ	- ०२९-५३०६३८
१३.	मनोज पुस्तक भण्डार- विराटनगर, मोरङ	- ०२९-५३०५५९
१४.	पब्लिक बुक्स एण्ड स्टेशनरी- विराटनगर, मोरङ	- ०२९-५२०१७७
१५.	मैनाली पुस्तक भण्डार- विराटनगर, मोरङ	- ०२९-५२९९२६
१६.	भट्टराई पुस्तक पसल- विराटनगर, मोरङ	- ०२९-५२४२४३
१७.	विनायक पुस्तक पसल- विराटनगर, मोरङ	- ०२९-५७०१६०
१८.	सम्पूर्ण किताब सप्लनयर्स- विराटनगर, मोरङ	- ९८६७०५५९९८
१९.	सञ्जय पुस्तक भण्डार- राजविराज, सप्तरी	- ९८४२८५०२८०
२०.	श्रीओम पुस्तक भण्डार- राजविराज, सप्तरी	- ९८४२८३०२८६
२१.	न्यौपाने बुक डिस्ट्रिब्यूटर्स -कटारी, उदयपुर	- ०३५-४२०८६४
२२.	मुनाल पुस्तक भण्डार- गाईघाट, उदयपुर	- ०३५-४२०१२५
२३.	चौधरी बुक डिस्ट्रिब्यूटर्स- लाहान, सिराहा	- ०३३-५६०४३४
२४.	अर्चना राज इन्टरप्राइजेज- लाहान, सिराहा	- ०३३-५६०२४७
२५.	मजदुर पुस्तक भवन- जनकपुर, धनुषा	- ०४१-५२९९४३
२६.	श्रीराम पुस्तक पसल- लालबन्दी, सर्लाही	- ०४६-५०९५८९
२७.	ज्ञानसागर पुस्तक स्टेशनरी- चन्द्रनिगाहपुर, रौतहट	- ०५५-५४०७०६
२८.	काभ्रे भगवती पुस्तक पसल- सिन्धुली	- ०४७-५२००५७
२९.	जे. एन. पुस्तक पसल- मन्थली, रामेछाप	- ०४८-५४००१०
३०.	थापा बुक एण्ड सप्लायर्स- चौतारा, सिन्धुपाल्चोक	- ०१९-६२०२७३
३१.	भ्रिगु समाचार पुस्तक केन्द्र- वीरगञ्ज, पर्सा	- ०५१-५२८९९८
३२.	गणेश पुस्तक भण्डार- वीरगञ्ज, पर्सा	- ०५१-५२४३६९
३३.	न्यू पूजा पुस्तक पसल- वीरगञ्ज, पर्सा	- ०५१-५२३४५७
३४.	विद्यार्थी पुस्तक भण्डार- हेटौँडा, मकवानपुर	- ०५७-५२४९६०
३५.	हाम्रो पत्रपत्रिका सेन्टर- हेटौँडा, मकवानपुर	- ०५७-५२९४३३
३६.	श्री सूचना केन्द्र- हेटौँडा, मकवानपुर	- ०५७-५२९७३७
३७.	म्यालेक्सी बुक हाउस- हेटौँडा, मकवानपुर	- ९८४०२९७५०९
३८.	पुष्पाञ्जली पुस्तक पसल- पर्सा, चितवन	- ०५६-५८२६२४
३९.	मास्के पुस्तक भण्डार- नारायणगढ, चितवन	- ०५६-५२४७२७
४०.	न्यू पुष्पाञ्जली पुस्तक पसल- नारायणगढ, चितवन	- ०५६-५२३४५२
४१.	कामना पुस्तक पसल- नारायणगढ, चितवन	- ०५६-५३०२५०

४२.	नारायणी पुस्तक सदन- नारायणगढ, चितवन	- ०५६-५२१२८०
४३.	सुनगाभा बुक्स एण्ड स्टेशनरी- भरतपुर, चितवन	- ०५६-५३१४७०
४४.	सम्पूर्ण किताब- नारायणगढ, चितवन	- ९८५५०६५१३
४५.	न्यू विद्यार्थी पुस्तक भण्डार- दमौली, तनहुँ	- ०६५-५६०५६६
४६.	सरस्वती पुस्तक भण्डार- धादिङ	- ०१०-५२१०८३
४७.	नमस्ते पुस्तक पसल- बट्टार नुवाकोट	- ०१०-५६०५४७
४८.	पुष्पाञ्जली पुस्तक पसल- गोरखा	- ०६४-४२१११७
४९.	भरना पुस्तक पसल- बेसीशहर	- ०६६-५२०५१०
५०.	जयदुर्गा स्टेशनरी- कुस्मा, पर्वत	- ०६७-४२०२९३
५१.	सगुन स्टेशनरी स्टोर्स- म्याग्दी-	- ०६९-५२००३५
५२.	कञ्चन पुस्तक पसल- पोखरा, कास्की	- ०६१-५२४४६६
५३.	मनकामना बुक एण्ड स्टेशनर्स- पोखरा, कास्की	- ०६१-५३०४४१
५४.	बुक मार्ट- पोखरा, कास्की	- ०६१-५२७१८८
५५.	वेष्टर्न पाठशाला- पोखरा, कास्की	- ०६१-५३३०७८
५६.	बगर एडभान्स बुक्स- पोखरा, कास्की	- ०६१-५२१७७९
५७.	कोरोना बुक एण्ड स्टेशनर्स- पोखरा, कास्की	- ०६१-५३८२४२
५८.	सलिना बुक एण्ड स्टेशनर्स- पोखरा, कास्की	- ९८४६७६७६७३
५९.	न्यूप्रभात बुक एण्ड स्टेशनर्स- बगर, पोखरा, कास्की	- ०६१-५५९९४
६०.	सगरमाथा स्टेशनरी - बागलुङ	- ०६८-५२०२९२
६१.	जनविश्वास पुस्तक पसल- बागलुङ	- ०६८-५२११५७
६२.	श्रेष्ठ न्युज एजेन्सी पुस्तक भण्डार- तानसेन, पाल्पा	- ०७५- ५२००६७
६३.	जनसेवा पुस्तक तथा स्टेशनरी पसल- क्याम्पसरोड, तानसेन, पाल्पा	- ०७५- ५२२१४०
६४.	सरल स्टेशनरी केन्द्र- भैरहवा, रूपन्देही	- ०७१-५२१७३४
६५.	हाम्रो पुस्तक पसल- भैरहवा, रूपन्देही	- ०७१-५२६५२९
६६.	आशिष पुस्तक भण्डार- बुटवल, रूपन्देही	- ०७१-५४२८६७
६७.	सिटी बुक एण्ड न्युज सेन्टर- बुटवल, रूपन्देही	- ०७१-५४५२३६
६८.	प्रभात बुक एण्ड स्टेशनर्स- बुटवल, रूपन्देही	- ०७१-५४४२२४
६९.	बुद्ध एजुकेशनल इन्टरप्राइजेज- बुटवल, रूपन्देही	- ०७१-५४५५९७
७०.	नेपाल बुक एण्ड स्टेशनरी- बुटवल, रूपन्देही	- ०७१-५४५६६०
७१.	विशाल पुस्तक सदन- बुटवल, रूपन्देही	- ०७१-५४६५५९
७२.	नवज्योति पुस्तक तथा स्टेशनरी- सन्धिखर्क, अर्घाखाँची	- ०७७-४२०४५७
७३.	सुनिल स्टेशनरी- तुलसीपुर, दाङ	- ०८२-५२०१९१
७४.	गौरी पुस्तक भण्डार- तुलसीपुर, दाङ	- ०८२-५२१४१०
७५.	सिस्ने पुस्तक भण्डार- तुलसीपुर, दाङ	- ०८२-५२३००६
७६.	न्यू दुर्गा स्टेशनरी - तुलसीपुर, दाङ	- ०८२-५२२९९३
७७.	जनता बुक स्टल- घोराही, दाङ	- ०८२-५६०२६९
७८.	माउन्ट एभरेष्ट बुक- नेपालगञ्ज, बाँके	- ०८१-५२२८४६
७९.	उज्ज्वल स्टेशनरी स्टोर्स- नेपालगञ्ज, बाँके	- ०८१-५२१९६४
८०.	मञ्जुश्री इन्टरप्राइजेज- कोहलपुर बाँके	- ०८१-५४०३२५
८१.	अल्फा स्टेशनरी स्टोर्स- सुर्खेत	- ०८३-५२११३७
८२.	न्यू प्रभात पुस्तक पसल- सुर्खेत	- ०८३-५२००७५
८३.	पर्वत पुस्तक पसल- सुर्खेत	- ०८३-५२११६४
८४.	हाम्रो पुस्तक पसल- सुर्खेत	- ०८३-५२०४९०

वैजयन्ती ९१ गजल अङ्क ५

८५.	चौधरी बुक डिपो- धनगढी, कैलाली	- ०९१-५२१२५०
८६.	पवन पुस्तक पसल- धनगढी, कैलाली	- ०९१-५२४६००
८७.	इमेज बुक एण्ड स्टेशनर्स- धनगढी, कैलाली	- ०९१-५२६५३९
८८.	नेगी ट्रेड सप्लायर्स - धनगढी, कैलाली	- ०९१-५२५३५०
८९.	सुलभ बुक एण्ड स्टेशनर्स- धनगढी, कैलाली	- ०९१-५२३५६२
९०.	सक्षम बुक एण्ड स्टेशनर्स- धनगढी, कैलाली	- ०९१-५२०७३५
९१.	जोशी पुस्तक भण्डार- बागबजार डडेलधुरा	- ०९६-४२०१२६
९२.	बाँस्कोटा पुस्तक पसल- अत्तरिया, कैलाली	- ०९१-५५०५८३
९३.	दीपज्योति पुस्तक पसल- अत्तरिया, कैलाली	- ०९१-५५०७२०
९४.	सरस्वती पुस्तक पसल- महेन्द्रनगर कञ्चनपुर	- ०९९-५२३८१२
९५.	विपिन पुस्तक पसल- महेन्द्रनगर कञ्चनपुर	- ०९९-५२०१४८

(उपत्यका)

९६.	मित्र पुस्तक एण्ड स्टेशनरी- भक्तपुर	- ०१-६६१२२१५
९७.	विद्यार्थी सामग्री केन्द्र- भक्तपुर	- ०१-६६१४३५६
९८.	पाटन बुक सप- पाटनढोका, ललितपुर	- ०१-५५५५२५६
९९.	अधिकारी पुस्तक पसल- पाटनढोका, ललितपुर	- ०१-५५२७८२५
१००.	पवित्र बुक्स एण्ड स्टेशनरी- लगनखेल, ललितपुर	- ०१-५५३०२४७
१०१.	युना बुक्स एण्ड स्टेशनरी- मानभवन, ललितपुर	- ९८५११३९०५९
१०२.	एकता बुक डिस्ट्रिब्युटर्स- थापाथली, काठमाडौं	- ०१-४४६०४८२
१०३.	रत्न बुक डिस्ट्रिब्युटर्स- बागबजार, काठमाडौं	- ०१-४२४२०७७
१०४.	हिमालयन बुक सेन्टर- बागबजार, काठमाडौं	- ०१-४२४२०८५
१०५.	रत्न पुस्तक भण्डार- भोटाहिटी, काठमाडौं	- ०१-५३४८९६३
१०६.	एम. के. बुक पब्लिसर्स- भोटाहिटी, काठमाडौं	- ०१-४२४९८३६
१०७.	नेशनल बुक सेन्टर- भोटाहिटी, काठमाडौं	- ०१-४२२१२६९
१०८.	जय बुक डिपो- भोटाहिटी, काठमाडौं	- ०१-४२२१८६३
१०९.	अनु बुक्स सप्लायर्स- भोटाहिटी, काठमाडौं	- ०१-४२६८९७१
११०.	रिडर्स प्वाइन्ट- भोटाहिटी, काठमाडौं	- ९८४९३३४०८६
१११.	मोर्डन बुक एण्ड स्टेशनरी - प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौं	- ०१-४२२०८४२
११२.	अक्सफोर्ड स्टोर- लैनचौर काठमाडौं	- ०१-४४२३७८०
११३.	नोबल बुक एण्ड स्टेशनरी - लैनचौर काठमाडौं	- ०१-४४१४५६८
११४.	पैरवी बुक हाउस- रामशाहपथ, काठमाडौं	- ०१-४४३०८२३
११५.	दीपक पुस्तक भण्डार- पुतलीसडक, काठमाडौं	- ०१-४४२४८९५
११६.	आर्जन पुस्तक भण्डार- नयाँबानेश्वर, काठमाडौं	- ०१-४४९५६३३
११७.	अन्जान बुक्स एण्ड स्टेशनर्स- विशालनगर काठमाडौं	- ०१-४४३७५५०
११८.	सिन्धु बुक्स एण्ड स्टेशनर्स- चाबहिल, काठमाडौं	- ०१-४४६३०६९
११९.	बौद्ध बुक एण्ड स्टेशनर्स- बौद्ध, काठमाडौं	- ०१-४९१६५५८
१२०.	विद्या बुक एण्ड स्टेशनर्स- बौद्ध, काठमाडौं	- ०१-४९१६६८४
१२१.	पक्किल बुक डिपो- गौंगबु, काठमाडौं	- ०१-४३५४९७४
१२२.	बुद्धि बुक एण्ड स्टेशनरी- बसुन्धरा, काठमाडौं	- ९८५१०८५९६७

के तपाईंले हाम्रा साहित्यिक पुस्तकहरू पढ्नुभएको छ ?

लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक समुदायको हकअधिकार सुनिश्चित गरौं ।

संविधानले लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यकलाई सामाजिक न्यायको हक प्रदान गरेको छ ।

लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक समुदायको

मानवाधिकार र मौलिक हकको रक्षा गरौं ।
सामाजिक मर्यादा र सुरक्षा सुनिश्चित गरौं ।
विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा सहभागिता सुनिश्चित गरौं ।

उनीहरूप्रति सकारात्मक दृष्टिकोणको विकास गरौं ।

लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक मैत्री वातावरण निर्माण गरौं ।

वैयक्तिक स्वतन्त्रता, आत्मसम्मान र न्यायको पक्षमा वकालत गरौं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

पठनयोग्य हाम्रा केही पुस्तकहरू

शब्दकोश

१. शब्दार्थ नेपाली शब्दशागर (सी.डी.सहित दुई रडमा)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	१६५०/-
२. सङ्क्षिप्त नेपाली शब्दशागर (सी.डी.सहित)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	११००/-
३. सङ्क्षिप्त नेपाली शब्दशागर (स्टुडेन्ट)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	८५०/-
४. सानो नेपाली शब्दशागर	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	५००/-
५. शब्दार्थ सङ्ग्रह (नेपाली नेपाली)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	३७५/-
६. नेपाली अङ्ग्रेजी नेपाली शब्दशागर (सी.डी.सहित)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	११००/-
७. नेपाली अङ्ग्रेजी नेपाली शब्दशागर (स्टुडेन्ट)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	८००/-
८. नेपाली अङ्ग्रेजी शब्दशागर	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	३७५/-
९. शब्दार्थ सङ्ग्रह (नेपाली अङ्ग्रेजी)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	१८०/-
१०. अङ्ग्रेजी नेपाली शब्दशागर	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	३२५/-
११. शब्दार्थ सङ्ग्रह (अङ्ग्रेजी नेपाली)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	१८०/-
१२. अङ्ग्रेजी अङ्ग्रेजी नेपाली शब्दशागर (सी.डी.सहित)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	११००/-
१३. अङ्ग्रेजी अङ्ग्रेजी नेपाली शब्दशागर (स्टुडेन्ट) (सी.डी.सहित)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	७५०/-
१४. अङ्ग्रेजी अङ्ग्रेजी नेपाली शब्दशागर (स्कूल)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	५००/-
१५. अङ्ग्रेजी अङ्ग्रेजी नेपाली शब्दशागर (इलेमेन्टरी)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	३००/-
१६. कानूनी तथा प्रशासकीय शब्दशागर	-विनयकुमार शर्मा नेपाल र -डा. विश्वदीप अधिकारी	४६०/-
१७. शब्दार्थ सङ्ग्रह (कानूनी तथा प्रशासकीय)	(४६०/-कोमा फोसा)	
१८. नेपाली अङ्ग्रेजी नेवारी शब्दशागर	-विनयकुमार शर्मा नेपाल र -शैलेन्द्रलाल सिंह	७००/-
१९. नेपाली अङ्ग्रेजी संस्कृत शब्दशागर	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल' र -विनयकुमार शर्मा नेपाल	८५०/-
२०. मानव अधिकार शब्दकोश	-माधव रेग्मी र -कैलाशकुमार सिवाकोटी	६००/-
२१. नेपाली गणित कोश	-महेश्वरप्रसाद उपाध्याय र -विनयकुमार शर्मा नेपाल	१५००/-
२२. चिकित्सा शब्दशागर	-विनयकुमार शर्मा नेपाल, प्रकाशमणि दाहाल, डा.कमल लम्साल, डा.विपिन नेपाल	५,०००/-

धर्म-दर्शन

१. शब्दार्थ गीता	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	१७५/-
२. १३५ उपनिषद्-सङ्ग्रह (मूलसहित)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	११००/-
३. अध्यात्म र जीवन	-ज्योति अधिकारी	१७५/-
४. गन्तव्यन्त	-बिमेष	१२५/-
५. ॐ	-बिमेष	२२५/-
६. बूढो साथी र कामुक विश्व	-बिमेष	४००/-
७. पञ्चामृत	-ठाकुर शर्मा	१७५/-
८. कृष्ण कहनैया	-दिव्यप्रभा खनाल	३५०/-
९. भागवत एक विवेचना	-गोविन्द धिमिरे वेदमणि	२००/-
१०. सूक्तिसुधा	-अनु. ठाकुर शर्मा	७५/-
११. ज्ञान-विज्ञान	-गोविन्दप्रसाद दाहाल	३५०/-
१२. व्यवहार (व्यावहारिक दर्शन)	-एविन्द्रप्रसाद न्यौपाने	४००/-
१३. योग्यता	-एविन्द्रप्रसाद न्यौपाने	३७५/-
१४. राजनीतिक तथा सामाजिक परिवर्तन,	-एविन्द्रप्रसाद न्यौपाने	३००/-
१५. विकास र प्रणाली	-एविन्द्रप्रसाद न्यौपाने	२५०/-
१६. जीवन अनुभूति	-सीतारामप्रसाद दंगाल	२००/-
१७. नीति शतक (भृत्हरि)	-अनु. नारायण ज्ञवाली	३००/-
१८. देवघाटधामको महिमा	-लक्ष्मी मास्के	१२५/-

इतिहास/संस्कृति

१. वैदिक संस्कृतिमा नारी	-लक्ष्मी मास्के	३५०/-
२. मेरा श्रद्धेय पुर्खाहरू	-लक्ष्मी मास्के	२००/-
३. शहीद सरोजप्र. कोइराला र प्रजातान्त्रिक आन्दोलन	-डा. जगतप्रसाद पराजुली	३७५/-
४. प्रजातान्त्रिक आन्दोलनमा काशीप्र. श्रीवास्तव	-डा. जगतप्रसाद पराजुली	५३५/-
५. इतिहास दर्शन	-डा. जगतप्रसाद पराजुली	३५०/-

नाटक

१. प्रबोध चन्द्रोदय (श्रीकृष्ण मिश्रको नाटक) (अनु.)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	६५/-
२. भासका समग्र नाट्यकृति (भासका १४ नाटक) (अनु.)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	८००/-
३. राजशेखरका समग्र नाट्यकृति (राजशेखरका ३ नाटक) (अनु.)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	२५०/-
४. श्रीहर्षका समग्र नाट्यकृति (श्रीहर्षका ३ नाटक) (अनु.)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	३५०/-
५. कालीदासका नाट्यद्वय (कालीदासका २ नाटक) (अनु.)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	३००/-
६. वीरङ्गना भृकुटी र शहीद धुम्बोफेवा (नाटक)	-एसपी आसा	२००/-

समालोचना

१. देवकोटा आयाम र प्रवृत्ति	-कपिल अज्ञात	१२५/-
२. त्यम्पो आँखाको आलोचना	-डा. रामप्रसाद ज्ञवाली	१७५/-
३. उपन्यास समालोचना	-डा. रामप्रसाद ज्ञवाली	२७५/-
४. साहित्य-निरूपण	-डा. घनश्याम न्यौपाने 'परिश्रमी'	१६०/-
५. समीक्षा समाहरण	-डा. घनश्याम न्यौपाने 'परिश्रमी'	१७५/-
६. नेपाली महिला साहित्यकार	-लीला लुइटेल्	७००/-
७. नेपाली महिला लेखन : प्रवृत्ति र योगदान	-रजनी ढकाल/गीता त्रिपाठी	२७५/-
८. विवेचन	-ठाकुर शर्मा	३००/-
९. अभिव्यञ्जन	-ठाकुर शर्मा	२५०/-
१०. परिदर्शन	-ठाकुर शर्मा	२००/-
११. पर्यालोचना	-ठाकुर शर्मा	५५१/-

वैजयन्ती ९१ गजल अङ्क ५

१२. अनेक विधा अनेक दृष्टि	-अम्बिका अर्याल	३००/-
१३. सैद्धान्तिक आधार : प्रायोगिक विश्लेषण	-जीवन जीवन्त	२८०/-
१४. काव्य, निबन्ध केन्द्रका देवकोटा	-प्रा. राजेन्द्र सुवेदी	२५०/-
१५. समसामयिक समालोचना	-प्रा. राजेन्द्र सुवेदी	७५०/-
१६. आधुनिक नेपाली कथामा अभिघात	-डा. शान्ति गिरी	८५०/-
१७. विचरण जियालोको	-१४ वरिष्ठ समालोचक	४५०/-
१८. कृतिपरिक्रमा	-उत्तमकृष्ण मजगैर्याँ	२००/-
१९. वहर र गजल	-डा. घनश्याम न्यौपाने परिश्रमी	२५०/-
२०. केही कथा केही कविता	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	२००/-
२१. शब्दार्थ सोपान- कविता समालोचना -सं. ठाकुर शर्मा/विनयकुमार शर्मा नेपाल		४००/-
२२. शब्दार्थ सोपान- निबन्ध समालोचना -सं. ठाकुर शर्मा/विनयकुमार शर्मा नेपाल		४५०/-

उपन्यास

१. चित्रलेखा (भगवतीचरण वर्मा-अनुवाद)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	९०/-
२. मुक्तिसङ्ग्राम (हार्वर्डफास्ट-अनुवाद)	-वसन्तकुमार शर्मा नेपाल	१५५/-
३. निरपराधको हत्या (हार्वर्डफास्ट-अनुवाद)	-वसन्तकुमार शर्मा नेपाल	१००/-
४. बदल्लेदो क्षितिज	-गीता केशरी	९०/-
५. नेपालको पहिलो कोतपर्व	-एस पी आसा	९५/-
६. बुद्ध	-एस पी आसा	२१५/-
७. मुक्तियुद्धको बीऊ	-नरेन्द्र पराशर	८५/-
८. तीतोसत्य	-धर्मराज पौड्याल	८५/-
९. फुङ्ग उडेको यौवन	-डा. ऋषिकेशवराज रेग्मी	७०/-
१०. विस्मात	-गोपाल सञ्जेल	२००/-
११. रहस्य	-सीता भट्टराई	१२५/-
१२. चुनौती	-प्रकाशमणि दाहाल	२२५/-
१३. यन्त्र मानव	-इन्दु पन्त	११०/-
१४. कल्पना संसार	-मुक्तिनाथ शर्मा	१५०/-
१५. विसङ्गत जीवन	-रुकु कार्की	१४०/-
१६. अनपिनका	-डा. विश्वदीप अधिकारी	२२५/-
१७. सुरुचि	-शान्ति शर्मा	१५०/-
१८. देउमाईको किनारमा	-प्रदीप नेपाल	१२५/-
१९. एक हजार वर्ष	-प्रदीप नेपाल	१६०/-
२०. छ लघुउपन्यास -गीताकेशरी, गोपाल सञ्जेल, पुण्यरश्मि खतिवडा, प्रदीप नेपाल, राजेश्वर देवकोटा, विनयकुमार शर्मा नेपाल		१४०/-
२१. अमेरिकामा आमा	-भारती गौतम	७००/-
२२. हजार सपना	-कुमार काफ्ले	१५०/-
२३. मान्छे भएर मरेको मान्छे	-विपुल सिजापति	२५०/-
२४. द स्पिड लभ	-विनोदकुमार श्रेष्ठ	२५०/-
२५. आभास	-विनोदकुमार श्रेष्ठ	३००/-
२६. रमिलानानी	-भुवनहरि सिग्देल	१४०/-
२७. सुरासुन्दरी	-भुवनहरि सिग्देल	१६०/-
२८. रामदाइ	-भुवनहरि सिग्देल	३००/-
२९. आमोई	-भुवनहरि सिग्देल	२५०/-
३०. नयाँ बाटो	-नारायणकैलाश सिग्देल	२५०/-
३१. सङ्घर्ष	-नारायणकैलाश सिग्देल	३५०/-
३२. अनुराग	-नारायणकैलाश सिग्देल	३५०/-
३३. छाया	-भरत सुवेदी	४००/-

३४. राप	-चन्द्रमणि पौडेल	३२५/-
३५. चूडाला	-गोविन्द घिमिरे वेदमणि	४००/-
३६. पुनर्मुषिको भव	-गोविन्द घिमिरे वेदमणि	४००/-
३७. उल्लास	-इन्दु पन्त	३५०/-
३८. प्रकारान्तर	-टीकाप्रसाद खतिवडा	२५०/-
३९. Old Man In The Mirror	-Anthal Nepal	२२५/-
४०. मधुर मिलन	-रविकिरण निजीव	५००/-
४१. मेयर	-सागरमणि थापा	५००/-
४२. चार लघुउपन्यास -आत्माराम खरेल, इन्दु पन्त, सागरमणि थापा, हरि भट्टराई		२५०/-

कथा-लघुकथासङ्ग्रह

१. एउटी अर्को लाउरा	-कन्हैया नासननी	१२५/-
२. पाँच कथा	-राजेश्वर देवकोटा	८०/-
३. अनन्त यात्रा	-सुरेन उप्रेती	१००/-
४. मृत्युदूत	-जयन्ती शर्मा	१००/-
५. जिउँदो आत्मा	-धर्मराज पौड्याल	१५०/-
६. लेमिडहरू	-लोकेन्द्रबहादुर चन्द	२००/-
७. धर्मान्ध	-पुण्यरश्मि खतिवडा	१५०/-
८. कमरेड भाउजू	-कृष्ण बजगाई	१७५/-
९. व्यथाहरूको कथा	-हरि थापा	२००/-
१०. रातो डायरी	-सीताराम नेपाल	२२५/-
११. आकाश मैथुन	-डा. विश्वदीप अधिकारी	२००/-
१२. परिमित	-हरि थापा	२००/-
१३. परदेशको व्यथा	-हरि थापा	२२५/-
१४. बत्तीमुनि अँध्यारो	-शान्ता श्रेष्ठ	३००/-
१५. देवानको औँठी	-जनक वाग्ले	३२५/-
१६. निदाउन नसकेका रातहरू	-गोपाल अशक	२६०/-
१७. ब्रिटिश ओइदर	-रामहरि पौड्याल	२५०/-
१८. भविष्यबाणी	-राममणि पोखरेल	३५६/-
१९. अछेता	-टङ्कबहादुर आले	३५०/-
२०. घाम	-शुषमा मानन्धर	२२५/-
२१. शहीदहरूको विरोध पत्र	-विश्वनाथ खनाल	३००/-
२२. आनन्द आश्रम	-त्रिलोचन ढकाल	३००/-
२३. आघात	-त्रिलोचन ढकाल	२७५/-
२४. हराएको छोरो	-त्रिलोचन ढकाल	२७५/-
२५. आधुनिक माधवी	-रामकुमार पण्डित क्षत्री	३००/-
२६. निमिका	-गोविन्दबहादुर कुँवर	२२५/-
२७. सुसाइड नोट	-हरि भट्टराई	३५०/-
२८. कथावाटिका (६७ नारीका ६७ कथा)	-सं. विनयकुमार शर्मा नेपाल	५५०/-

निबन्ध-प्रबन्ध-नियात्रा-संस्मरण-वृत्तान्त

१. ब्रह्मचर्य यौनसंयमको वैज्ञानिक उपाय	-तीर्थराज पौडेल	१५०/-
२. जीवनको आँखीझ्याल	-नारायणप्रसाद ढुङ्गाना	८५/-
३. मधेसी आन्दोलनका २१ दिन	-मधुसूदन पाण्डे	१००/-
४. वोर्नियोको नरमुण्ड शिकारी	-मधुसूदन पाण्डे	८०/-
५. पत्थर फगाल्दै	-गोपाल सञ्जेल	१५०/-
६. धूमशिखाको लयमा सल्लाको सुसेली	-रमेश विकल	२५०/-

वैजयन्ती ९१ गजल अङ्क ५

७. Infinity	-भवेश खनाल	१७५/-
८. सम्राट्को सीमाभिन्न र बाहिर भानुभक्त	-प्रा. राजेन्द्र सुवेदी	१६०/-
९. मेरो माटोसँग	-हरि थापा	२२५/-
१०. समय समयका कुरा	-जगदीश लामिछाने	२५०/-
११. लयको खोजीमा	-रजनी ढकाल	२००/-
१२. सत्यसंलाप	-मोहन चापागाई	२५०/-
१३. झ्याम्ली बाखाको पाठो	-डा. शिव गौतम	४००/-
१४. साँढे (हाँस्यव्यङ्ग्य)	-सर्वज्ञ वाग्ले	२५०/-
१५. छेऊ न टुप्पो	-प्रकाशप्रसाद उपाध्याय	१५०/-
१६. सुदर्शन	-कमल रिजाल	४००/-
१७. अमरत्वको सम्भ्रना	-प्रा. शिवगोपाल रिसाल	५००/-
१८. नोटबन्दी	-सरस्वती गिरी	५००/-
१९. श्रीजङ्ग शाहको जीवन यात्रा	-सरस्वती गिरी	२५०/-
२०. प्रेरणा स्रोत भद्रकुमारी घले	-सरस्वती गिरी	३००/-
२१. आत्मकथन	-सरस्वती गिरी	५५०/-
२२. मेरो जीवनयात्रा	-शालिग्राम पोडेल	३००/-
२३. परिचय : वसन्तकुमार शर्मा नेपाल	-बुनू लामिछाने	२०/-
२४. स्मृति र अनुभूति	-उत्तमकृष्ण मजगैर्याँ	२००/-
२५. देश र विदेश	-विनोद नेपाल	३७५/-
२६. अभिप्रेरणा (Motivation)	-अशोक भर	३००/-
२७. बड्लड बड्लड	-पुण्य कार्की	२५०/-
२८. मज्जैमज्जा क्या मज्जा	-मेनुका बिमैज	४५०/-
२९. शनैःशनैः यात्रामा	-वियोगी बूढाथोकी	४००/-
३०. उत्प्रेरणा (विश्व वैज्ञानिकहरूको जीवनी)	-राजेशमान के.सी	२५०/-
३१. मेरो आत्मकथा	-उत्तमप्रसाद घिमिरे	२०/-
३२. डेब्रेकुना	-गोविन्दबहादुर कुँवर	२००/-
३३. टेबलगफ	-गोविन्दबहादुर कुँवर	२२५/-
३४. स्वयात्रा सूर्योदयदेखि सूर्यास्तसम्म	-लक्ष्मी मार्के	१००/-
३५. पातालका मान्छेहरू	-बिनोद खड्का	५००/-
३६. घाउ	-बिनोद खड्का	६५०/-
३७. गोल चक्कर	-गोपाल पण्डित	१०००/-
३८. समसाकथिक निबन्ध	-प्राडा. प्रेम खत्री	५००/-
३९. माथापच्ची	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	१५०/-
४०. पुनरावृत्ति	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	१७५/-
४१. परावर्तन	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	२००/-
४२. खोल	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	२२५/-

कविता-काव्य-महाकाव्य

१. **तीतामीठा कुरा**- वसन्तकुमार शर्मा नेपाल, अच्युतरमण अधिकारी, भुवनहरि सिग्देल, चन्द्रप्रसाद न्यौपाने, प्रकाशमणि दहाल, देवी नेपाल, ठाकुर शर्मा, रामप्रसाद पन्त, उमा मिश्र, लक्ष्मीकुमार कोइराला, गोपीकृष्ण शर्मा १११/-
२. **नीतिका कुरा**- वसन्तकुमार शर्मा नेपाल, शिवगोपाल रिसाल, विष्णु प्रभात, खगेन्द्र खोल्साघरे, एसपी आसा, अशोककुमार लामिछाने, माधव घिमिरे, बालकृष्ण भट्टराई, गुणराज काफ्ले, गोविन्दप्रसाद घिमिरे, मुकुन्दप्रसाद शर्मा १३३/-
३. **नीतिविचार**- वसन्तकुमार शर्मा नेपाल, गोपीकृष्ण शर्मा, ठाकुर शर्मा, लक्ष्मीकुमार कोइराला, खगेन्द्र खोल्साघरे, बुनू लामिछाने, डा.ओमवीर सिंह बस्नेत, नरेन्द्र पराशर सन्दीपसागर नेपाल, डा.टीकाराम (विश्वेश्वरी) अधिकारी, विनयकुमार शर्मा नेपाल १३३/-

४. धराकाश (गीत गजल कविता)	-दुर्गा वनवासी	७५/-
५. मनका धूनहरू (गीतसङ्ग्रह)	-डा. विष्णु के.सी	२५०/-
६. यातना (गद्यमहाकाव्य)	-इन्दु पन्त	१५०/-
७. वसन्तानन्द (चम्पूकाव्य)	-ठाकुर शर्मा	१००/-
८. शब्दनाद (कवितासङ्ग्रह)	-ठाकुर शर्मा	१५१/-
९. अभिनवन (काव्य)	-ठाकुर शर्मा	१५०/-
१०. नीतिपद्य (काव्य)	-ठाकुर शर्मा	२५०/-
११. आत्मचिन्तन (काव्य)	-ठाकुर शर्मा	२५०/-
१२. नीति की कविताएँ (सुक्ति हिन्दी)	-ठाकुर शर्मा	१२५/-
१३. चिन्तनसँगको यात्रा (कवितासङ्ग्रह)	-सीता भट्टराई	१२५/-
१४. अश्रुधारा (कवितासङ्ग्रह)	-चूडामणि ओली	१००/-
१५. आमा (कवितासङ्ग्रह)	-चूडामणि ओली	१५०/-
१६. प्रज्ञाचक्षु (महाकाव्य)	-नरेन्द्र पराशर	१५०/-
१७. प्रजातन्त्रे प्रजातन्त्र (व्यङ्ग्य कवितासङ्ग्रह)	-जुद्धबहादुर के.सी.	१००/-
१८. वसन्त (काव्य)	-राजेश्वर देवकोटा	७५/-
१९. स्वन (कवितासङ्ग्रह)	-राजेश्वर देवकोटा	१००/-
२०. एक अञ्जुली मन (गजलसङ्ग्रह)	-कमला रिसालज्योति	१२५/-
२१. तात्त्विक सज्जन सर्वहारा रणनीति (कवितासङ्ग्रह)	-अनिल गौचन	१७५/-
२२. मन्थन (कवितासङ्ग्रह)	-अनिल गौचन	२००/-
२३. ओ चन्द्रमा (कवितासङ्ग्रह)	-मणिराज सिंह	२०१/-
२४. मीयो (गजलसङ्ग्रह)	-हरि थापा	२२५/-
२५. सिर्जनानन्द (काव्य)	-बुनू लामिछाने	१२५/-
२६. अनुस्मृति (काव्य)	-बुनू लामिछाने	१००/-
२७. म तत्त्व (काव्य)	-बुनू लामिछाने	१००/-
२८. मेरी संगिनी (काव्य)	-बुनू लामिछाने	१५०/-
२९. आग्रह (काव्य)	-बुनू लामिछाने	१२५/-
३०. बुलेट नम्बर पाँच (कवितासङ्ग्रह)	-प्रकाश चापागाई	१५०/-
३१. अजल गजल (गजलसङ्ग्रह)	-नारायण नेपाल	१००/-
३२. मुक्तक मञ्जरी (मुक्तकसङ्ग्रह)	-नारायण नेपाल	१००/-
३३. गजल मण्डी (गजलसङ्ग्रह)	-नारायण नेपाल	१००/-
३४. मुक्तक सरिता (मुक्तकसङ्ग्रह)	-नारायण नेपाल	१००/-
३५. भुइँचालोको सवाई (सवाई)	-नारायण नेपाल	१००/-
३६. सुन्दरीको सवाई (सवाई)	-नारायण नेपाल	६५/-
३७. बाटो खोज्दै बाटोमा (कवितासङ्ग्रह)	-हरिमाया भेटवाल	१७५/-
३८. सरकारपारिको गाउँ (कवितासङ्ग्रह)	-कृष्ण कट्टेल	१५०/-
३९. प्रेमोत्कर्ष (महाकाव्य)	-लक्ष्मीकुमार कोइराला	२५०/-
४०. स्मृतिपुष्प (कवितासङ्ग्रह)	-लक्ष्मीकुमार कोइराला	१५०/-
४१. Epihaany	-ऋषिकेश लामिछाने	१५०/-
४२. अमृताञ्जली (मुक्तकसङ्ग्रह)	-तिलस्मी प्रभास	२००/-
४३. मुक्तकाञ्जली (मुक्तकसङ्ग्रह)	-तिलस्मी प्रभास	२५०/-
४४. तिलाञ्जली (मुक्तकसङ्ग्रह)	-तिलस्मी प्रभास	२६०/-
४५. मन्दिर र माओ (कवितासङ्ग्रह)	-रामकुमार पण्डित	२००/-
४६. सूक्ति सङ्ग्रह (सूक्तसङ्ग्रह)	-रामप्रसाद ज्ञवाली	१२५/-
४७. दोभानमा उभिएर (कवितासङ्ग्रह)	-त्रिभुवनचन्द्र वाग्ले	२८०/-
४८. अन्तर्मनका सुसेली (कवितासङ्ग्रह)	-राजेन्द्र पौडेल	१५०/-
४९. कोशीका उडान (कवितासङ्ग्रह)	-डा. विदुर चालिसे	३५०/-

वैजयन्ती ९१ गजल अङ्क ५

५०. जिलेटिनमा फूल (गजलसङ्ग्रह)	-दुर्गाप्रसाद ग्वालटारे	२२५/-
५१. बाटो हेरिरहने बाटाहरू (कवितासङ्ग्रह)	-डा. शिव गौतम	२५०/-
५२. वसुन्धरा (महाकाव्य)	-खगेन्द्र खोल्साघरे	३२५/-
५३. गीतगन्ध (हिन्दी गतिसङ्ग्रह)	-गोपाल अशक	१५०/-
५४. त्रिवेणी (कविता गीत मुक्तकसङ्ग्रह)	-जनक वाग्ले	३००/-
५५. आमाको चिनो (काव्य)	-जनक वाग्ले	४००/-
५६. नुगलय् ह्वगु स्वीं (नेबारी गीत)	-जनक वाग्ले	१२५/-
५७. भैया के वंशी (हिन्दी गीत)	-जनक वाग्ले	१२५/-
५८. अर्चना (शोककाव्य)	-भगवती अर्याल	१५०/-
५९. टुसाएको गगन (हाइकुसङ्ग्रह)	-आविष्कार भारती	३००/-
६०. पर्वतकका तियालीहरू (तियालीसङ्ग्रह)	-महादेव अधिकारी	१५०/-
६१. तपसी आमा (काव्य)	-महादेव अधिकारी	२२५/-
६२. अनुगुञ्जन (कवितासङ्ग्रह)	-उत्तमकृष्ण मजगैया	२५०/-
६३. चाहनाका चोइटाहरू (मुक्तकसङ्ग्रह)	-सानु कोविद	१५०/-
६४. छन्दका सय थुंगा (कवितासङ्ग्रह)	-त्रिलोचन आचार्य	३५०/-
६५. प्रतिविम्ब (कवितासङ्ग्रह)	-२२ लेखकका सङ्कलन	२००/-
६६. ओभ्फेल (कवितासङ्ग्रह)	-यदुनाथ वसन्तपुरे	६०/-
६७. जिन्दगीको यात्रा (कवितासङ्ग्रह)	-राजेशमान के.सी.	२५०/-
६८. तासकन्दमा महाकवि देवकोटा	-पुरुषोत्तम सिग्देल	१५०/-
६९. शिशुपाल बध (अनुवाद महाकाव्य-माघ)	-पुरुषोत्तम सिग्देल	४००/-
७०. सम्पदा (कवितासङ्ग्रह)	-शिवप्रसाद जैशी खतिखडा	२२५/-
७१. प्रवासीको नासो (गजलसङ्ग्रह)	-४० गजलकार	१००/-
७२. किरातार्जुनीय (भारविको महाकाव्य) (अनुवाद)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	१५०/-
७३. गीतमालिका (गीतसङ्ग्रह)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	१५०/-
७४. रूवाइयात (उमरखय्यामको काव्य) (अनुवाद)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	७५/-
७५. मनका धुनहरू (गीतसङ्ग्रह)	-डा. विष्णु के.सी.	२५०/-
७६. सँगसँगै कविता (कवितासङ्ग्रह)	-वियोगी बूढाथोकी	२२५/-
७७. गुमनाम जिन्दगी	-गोविन्दबहादुर कुँवर	२६०/-
७८. समय (कवितासङ्ग्रह)	-उमाकान्त पोखरेल	२५०/-
७९. जीवनफूल (हाइकुसङ्ग्रह)	-सीताराम नेपाल	२५०/-
८०. ज्याकारान्डाको शहर (कवितासङ्ग्रह)	-लक्ष्मी रेशमी	२५०/-
८१. एक थान जिन्दगी (गजलसङ्ग्रह)	-मिलनकुमार ढुङ्गाना	३६०/-
८२. अनुभूतिको इन्द्रेणी (कवितासङ्ग्रह)	-प्रीति आत्रेय	३२५/-
८३. हुन्छ पक्कै बिहानी (कवितासङ्ग्रह)	-हरिप्रसाद चोलागाई	३००/-
८४. ध्यान कविता (कवितासङ्ग्रह)	-पुष्कर लोहनी	२६०/-
८५. अजम्बरी (मुक्तकसङ्ग्रह)	-विमल गिरी	२५०/-
८६. सत्र उज्वल नक्षत्र	-हेमराज जोशी	१००/-
८७. लौकिकदेखि पारलौकिकसम्म (कवितासङ्ग्रह)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	३५०/-
८८. मृत्युवोध (कवितासङ्ग्रह)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	२५०/-
८९. मार्गदीप (कवितासङ्ग्रह)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	२५०/-
९०. प्रेमाञ्जली (मुक्तकसङ्ग्रह)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	२५०/-

भाषा

1. Perfect English (रेपिडेक्स)	-गोकुलप्रसाद शर्मा	२८०/-
2. Learn Nepali yourself, know Nepal yourself -प्रकाशमणि दहाल	-वामदेव पौडेल	३५०/-
3. Professional English Grammar-	-वामदेव पौडेल	३५०/-

नेपाली बाल-साहित्य

१. तीनतारा (बालकथा)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	३५/-
२. उदारताको पराकाष्ठा (बालकथा)	-वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	४०/-
३. रमाइलो शनिवार (बालकथा)	-भाभा शर्मा	४०/-
४. तीन मूर्ख साथीहरू (बालकथा)	-आभा शर्मा	३५/-
५. सानीको बहादूरी (बालकथा)	-आभा शर्मा	४०/-
६. मेरो प्यारो खैरे (बालउपन्यास)	-विश्वराज पाण्डे	५०/-
७. सिंह र लामखुट्टे (बालकथा)	-विश्वराज पाण्डे	३५/-
८. दशैंको दक्षिणा (बालउपन्यास)	-गङ्गा पौडेल	४०/-
९. कागले किन काँ काँ भन्छ (बालकथा)	-गङ्गा पौडेल	३५/-
१०. गुलाबको फूल (बालकथा)	-गङ्गा पौडेल	६०/-
११. बालगीत (बालगीत)	-जुद्धबहादुर के.सी	६०/-
१२. भिलिमिलि तारा (बालगीत)	-सुरेन उप्रेती	२५/-
१३. पछुतो (बालकथा)	-सुरेन उप्रेती	२५/-
१४. आकाशे परी (बालकथा)	-सुरेन उप्रेती	३५/-
१५. आमा र छोरा (बालकथा)	-उर्मिला लामिछाने	३५/-
१६. छुकछुके निरू (बालकथा)	-उर्मिला लामिछाने	४०/-
१७. दश महामूर्ख (बालकथा)	-हिरण्यकुमारी पाठक	३५/-
१८. रामकथा (पौराणिककथा)	-हिरण्यकुमारी पाठक	४०/-
१९. सिन्केको सफलता (बालउपन्यास)	-शर्मीला खड्कादाहाल	७०/-
२०. साने बन्यो सन्तबहादुर (बालकथा)	-शर्मीला खड्कादाहाल	७०/-
२१. सुइरे र भुयँफूट्टे (बालकथा)	-शर्मीला खड्कादाहाल	७०/-
२२. उज्यालो बाटो शिक्षाको (बालकथा)	-शर्मीला खड्कादाहाल	७०/-
२३. सानी (बालउपन्यास)	-शर्मीला खड्कादाहाल	७०/-
२४. सूर्य हाम्रो साथी (बालकविता)	-शर्मीला खड्कादाहाल	५५/-
२५. दीक्षाको पुतली (बालकथा)	-शर्मीला खड्कादाहाल	७०/-
२६. पुतलीको बिहे (बालकथा)	-मधुसूदनप्रसाद घिमिरे	३५/-
२७. सिउरो (बालकथा)	-डा. विश्वदीप अधिकारी	३५/-
२८. तबलाको वेदना (बालकथा)	-डा. विश्वदीप अधिकारी	४०/-
२९. बाँदरको चिन्ता (बालकथा)	-गोविन्द धिमिरे वेदमणि	१५०/-
३०. स्यालको मित्रता (बालकथा)	-गोविन्द धिमिरे वेदमणि	१५०/-
३१. डुई टाउके सर्प (बालकथा)	-गोविन्द धिमिरे वेदमणि	४०/-
३२. डुई खुट्टे बिरालो (बालकथा)	-ललिता दोषी	४०/-
३३. मूर्ख सिंह (बालकथा)	-रेशा घिमिरे	४०/-
३४. केही महापुरुष (पौराणिककथा)	-रञ्जुश्री पराजुली	४०/-
३५. बालमहाभारत (पौराणिककथा)	-रञ्जुश्री पराजुली	१६०/-
३६. सुन्दर र सुरीको विवाह (बालकथा)	-पारसमणि दाहाल	४०/-
३७. जोखिमपूर्ण पहाडी यात्रा (अनुवाद-यात्रासंस्मरण)	-आशिष पाण्डे	६०/-
३८. धर्तीसँगको कुरा (बालकविता)	-सुप्रसन्ना भट्टराई	५०/-
३९. फूलका साथी हामी (बालकथा)	-सीता भट्टराई	७५/-
४०. किसान र भगवान् (बालकथा)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	३५/-
४१. घर (नीतिकथा)	-विनयकुमार शर्मा नेपाल	४०/-
४२. बाल सौगात (बालगीत)	-इन्द्रकुमार श्रेष्ठ	८०/-
४३. राम्रो बानी (बालगीत)	-रामविक्रम थापा	१००/-
४४. ईर्ष्यालु खरायो (बालकथा)	-एलबी चाम्लिङ	१००/-

वैजयन्ती ९१ गजल अङ्क ५

४५. कथैकथा (बालकथा)	-गोकुल खड्का	७५/-
४६. सुसेली (बालगीत)	-गोकुल खड्का	७५/-
४७. लालाबाला (बालकविता)	-गोकुल खड्का	७५/-
४८. अनौठो तरकारी (बालकथा)	-देवकी के.सी.	७५/-
४९. रङ्गको कहानी (बालकाव्य)	-इन्दु पन्त	१००/-
५०. कमिलाको ताँती (बालकविता)	-इन्दु पन्त	१००/-
५१. नयाँ साथी (बालकथा)	-सुषमा मानन्धर	४०/-
५२. चुम्न जाउँ भ्रापा (चित्रकथा)	-रश्मि रिमाल	१५०/-
५३. बातावरण (चित्रकथा)	-रश्मि रिमाल	१५०/-
५४. मामाघर पोखरा (कविता)	-डा. विष्णु के.सी	२००/-
५३. आऊ साथी आऊ (कविता)	-आर्या घिमिरे	१५०/-
५४. हिउँचुलीमा हिउँ (कविता)	-हरि कट्टेल	२२५/-
५५. एकान्तवास (बालकथा)	-सुरेन उप्रेती	२००/-
५६. नेपालको शान (जीवनी)	-सुरेन उप्रेती	२२५/-
५७. देश हराएको मान्छे (बालकथा)	-सुरेन उप्रेती	२२५/-
५८. रमाइलो दशैं	-गोविन्दबहादुर कुँवर	१२५/-
५९. पिप्पी	-सुरेन्द्रबहादुर न्यौपाने	५००/-

अङ्ग्रेजी भाषाका बाल-साहित्य

1 . Regret (story)	—Suren Upreti	६०/-
2 . Angel (story)	—Suren Upreti	६०/-
3 . Bright Qmars (song)	—Suren Upreti	६०/-
4 . 15 Qmories (story)	—Jyoti Adhikari	७०/-
5 . Alan, The little Kangaroo (story)	—Jyoti Adhikari	७५/-
6 . Country's Pride (story)	—Bhabha Sharma	७०/-
7 . Grand Mother (story)	—Muktinath Sharma	७०/-
8 . Fables in English (story)	—Narayan Nepal	१२५/-
9 . Everything Has an Origin (Mahavarata Series)	—Prakashmani Dahal	६०/-
10 . Growth Follows the Origin (Mahavarata Series)	—Prakashmani Dahal	६०/-
11 . Greed, Envy and Ignorance (Mahavarata Series)	—Prakashmani Dahal	६०/-
12 . Life After the Beginning (Mahavarata Series)	—Prakashmani Dahal	६०/-
13 . An Ego When Relapsed (Mahavarata Series)	—Prakashmani Dahal	६०/-
14 . Once When DeraieLd (Mahavarata Series)	—Prakashmani Dahal	६०/-
15 . The Ultimate Truth (Mahavarata Series)	—Prakashmani Dahal	६०/-
16 . Lacey The Hunt (Novel)	—Shreevatshanka Dhakal	१२५/-
17 . The Magic Spoon (story)	—Indu Pant	१५०/-
18 . Mzzako Katha (story)	—Gokul Khadka	१५०/-
19 . Fourteen Petals (poem)	—Abhigyan Lamichhane	१००/-

क्याम्पसस्तरीय

१. ११ को अर्थशास्त्र	—गोकर्ण मल्ल	१७५/-
२. १२ को अर्थशास्त्र	—हरिदास सापकोटा/ओमकार पौडेल	१६०/-
३. Elements of Economics (XII)	—तारा भुसाल/यशोधरा प्रसाई/राजन फाजु	३००/-
४. व्यावसायिक अर्थशास्त्र (B . B . S, BBA)	—गोकर्ण मल्ल	२००/-
५. Business Economics (B . B . S, B . Com)	—गोकर्ण मल्ल	४००/-
६. Business Statistics (B . B . S ., B . Com, B . B . A, BIM)	—मनोज अधिकारी/महाप्रसाद श्रेष्ठ/पोषराज खनाल, शरद्वन्द्र काफ्ले	५५०/-
७. Fundamentals of Business Statistics (B . B . A ., B . C . I . S, B . C . A, B . I)	—डा. पुरुषोत्तम सिंह/महाप्रसाद श्रेष्ठ/दीपकराज पौडेल	३२५/-

८. Differential Calculus (BA . B . Sc ., B . Ed) -डा. मोहम्मद हुमैदुर रहमान	२००/-
९. Integral Calculus (BA ., B . Sc ., B . Ed) -डा. मोहम्मद हुमैदुर रहमान	२००/-
१०. प्रारम्भिक गणित शिक्षण (आई.एड., ११) -डा. मोहम्मद हुमैदुर रहमान	१७५/-
११. गणित शिक्षण (बी.एड.) -डा. मोहम्मद हुमैदुर रहमान	१७५/-
१२. महाकवि देवकोटा केही आयाम (बी.ए.) -पूर्णप्रसाद अधिकारी	१७५/-
१३. नेपाली नाटकको अध्ययन (बी.ए.) -पूर्णप्रसाद अधिकारी	९५/-
१४. साधारण नेपाली (बी.एड.) डा. घनश्याम न्यौपाने/धनपति कोइराला/मुक्तिनाथ ढकाल	२३५/-
१५. नेपाली लोक साहित्य प्रवृत्ति र अन्वेषण (एम.ए. नेपाली) - कपिल अज्ञात	२००/-
१६. अनिवार्य नेपाली (बी.ए.) - डा. घनश्याम न्यौपाने/धनपति कोइराला/मुक्तिनाथ ढकाल	२३५/-
१७. संस्कृत साहित्यको रूपरेखा (बी.ए./एम.ए.) -प्रा. गोपीकृष्ण शर्मा	२७५/-
१८. भाषा-विज्ञान (बी.ए./एम.ए.) -डा. घनश्याम न्यौपाने/धनपति कोइराला/मुक्तिनाथ ढकाल	२७५/-
१९. प्रायोगिक भाषा-विज्ञान (बी.एड. 3rd) -धनपति कोइराला	३१०/-
२०. साहित्य शास्त्र तथा नेपाली समालोचना (बी.एड. घचम) -धनपति कोइराला	३२५/-

स्कूल-बोर्डिङस्तरीय

१. All in One (Laminated) -भाभा शर्मा	१००/-
२. All in One (Hard Cover) -भाभा शर्मा	१३०/-
३. All in One (Full Laminated, Hard Cover) -भाभा शर्मा	२२५/-
४. My Word Book-Eng-Nep -गोकुलप्रसाद शर्मा	६०/-
५. Best word Book-Eng-Nep -गोकुलप्रसाद शर्मा	१३५/-
६. English Practice Book -8 -बालकृष्ण ढकाल	१२५/-
७. English Practice Book -9 -बालकृष्ण ढकाल	१५०/-
८. SLC English Practice Book -बालकृष्ण ढकाल	१६०/-
९. SLC math P Book - (Eng+Nep) -डा. मो. हुमैदुर रहमान/मो. मोखार आलाम	१५०/-
१०. New English Grammar-Nep-Eng (Junior) -गोकुलप्रसाद शर्मा	१३५/-
११. New English Grammar-Nep-Eng (Higher) -गोकुलप्रसाद शर्मा	२६०/-
१२. Recent English Grammar- Eng (Junior) -गोकुलप्रसाद शर्मा	१२५/-
१३. Recent English Grammar- Eng (Higher) -गोकुलप्रसाद शर्मा	२२५/-
१४. सचित्र वर्णमाला -टी. एन. गुरुड	७५/-
१५. सम्पूर्ण वर्णमाला -आभा शर्मा	५०/-
१६. आधुनिक नेपाली निबन्ध -वसन्तकुमार शर्मा 'नेपाल'	६०/-
१७. सजिलो नेपाली निबन्ध -गोकुलप्रसाद शर्मा	७५/-
१८. रसिलो नेपाली निबन्ध -गोकुलप्रसाद शर्मा	११०/-

अन्य

१. अमृत बाणी (उद्धरणसङ्ग्रह) -गोकुल खड्का	३२५/-
२. सीप सिकौं (सीपमूलक पुस्तक) -गोकुलप्रसाद शर्मा	१००/-
३. आफ्नो उपचार आफै (स्वास्थ्य) -राजेन्द्र श्रेष्ठ	४००/-
४. Social Change In Rural Nepal -Ebindra Prasad Neupane	३००/-
५. लेखक टेलिफोन डायरी (साथमा पुस्तक पसलहरू) -५०/-	
६. वर्ष साहित्य पुस्तक २०७१ (पुस्तक परिचय-कोष) -साहित्य संवर्द्धन केन्द्र	४००/-
७. वर्ष साहित्य पुस्तक २०७२ (पुस्तक परिचय-कोष) -साहित्य संवर्द्धन केन्द्र	६५०/-
८. वर्ष साहित्य पुस्तक २०७३ (पुस्तक परिचय-कोष) -साहित्य संवर्द्धन केन्द्र	६५०/-
९. वर्ष साहित्य पुस्तक २०७४ (पुस्तक परिचय-कोष) -साहित्य संवर्द्धन केन्द्र	७००/-
१०. वर्ष साहित्य पुस्तक २०७५ (पुस्तक परिचय-कोष) -साहित्य संवर्द्धन केन्द्र	८५०/-
११. वर्ष साहित्य पुस्तक २०७६/०७७ (पुस्तक परिचय-कोष) -साहित्य संवर्द्धन केन्द्र	६००/-
१२. बहुभाषी उखान-टुक्का सङ्ग्रह -२३ लेखक	४२५/-
१४. शिक्षक सारथि (प्रावि तथा निमावि शिक्षक सोपान) -प्रकाशमणि दाहाल	६७५/-
१५. हरिहर शास्त्रीका सिर्जना (हरिहर शास्त्रीका १७ पुस्तक) -हरिहर शास्त्री	१२००/-
१६. नेपाल वंशसागर -धर्मप्रसाद नेपाल	१५००/-

प्रकाशक
शब्दार्थ प्रकाशन
काठमाडौं, नेपाल

शब्दार्थ प्रकाशनको एउटा निदेशक : विनयकुमार शर्मा नेपाल, प्रधान सम्पादक : लक्ष्मण शर्मा, सम्पादक : पद्म भट्टराई, मुद्रक : शिवालय समुद्र अस्पेस, विद्र कठमाडौं पन १५८-०५१-०५६
 web: shabdarthprakashan.com / mail: shabdarthprakashan@gmail.com

मूल्य रु. १००/-